

कृषि जर्नल

जल, जमीन र जंगल हाथी सरोकार, कृषि क्षेत्रको विकास अर्थतन्त्रको आधार

Agriculture Journal

मासिक

कृषि जर्नल २०८२ पुस (krishijournal-2025-2026, (December-January))

यस अङ्कमा

१. राष्ट्रिय किसान सञ्जालद्वारा सञ्चालित ५ वर्षे एशिया प्रशान्त किसान कार्यक्रम सम्पन्न	३
२. माटोको उर्वराशक्ति सुधार गर्न गोठे र भकारो सुधार कार्यक्रम प्रभावकारी	८
३. पाँच वर्षे एशिया प्रशान्त (एपीएफपी) किसान कार्यक्रमको आवधिक परियोजनाको परामर्श बैठक सम्पन्न	११
४. नेपालमा अपाङ्गता-समावेशी कृषि-खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सम्पन्न	१४
५. गहुँ खेती प्रविधि सही समय र उपयुक्त जात छनौट गर्नु: नार्क	१५
६. पर्यावरणीय कृषि मार्गचित्र हस्तान्तरण कार्यक्रममा पाँच कृषि पत्रकार सम्मानित	१७
७. सम्मेलनले रेशम खेतीलाई पुनःजिवित बनाउने आशा सरोकारवालाको विश्वास	१९
८. भेनेजुएलाको सार्वभौमसत्तामाथिको जघन्य आक्रमण प्रति ४ संगठनको घोर निन्दा	२०
९. खाद्य तथा गुण नियन्त्रण विभागले गन्यो अनुगमन	२२
१०. लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्जले किसान पौडेलमाथि गरेको अत्याचार सहन : किसान महासंघ	२५
११. चुनावी घोषणापत्रको लागि किसान संगठनहरूले दिए सुझावहरू	२६
12. Behind the Scenes of an IFAD Executive Board visit	27
13. Nazima Bano's journey from apple picker to producer	28
14. Winter in Afghanistan: Women and girls in the front line as hunger deepens	30
15. New Options for Families Facing Migration :	32
16. EU Roadmap and Proposal on the Organic Regulation	33
17. West Bank: 72 000 Families Urgently Require Emergency Agricultural Assistance: FAO	34
18. New Ground for Quinoa in Bhutan	35
19. Deepening Hunger Crisis in Afghanistan as Winter Sets in	36

व्यक्तिगत मूल्य रु.१००/-
संस्थागत मूल्य रु.२००/-

प्रकाशक : कृषि सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रकाशन प्रा.लि

सल्लाहकार : कृष्ण कोपिला, छविन्द्रराज कँडेल

प्रधान सम्पादक : धनबहादुर मगर, सह-सम्पादक : वैरागी जेठा, बजार व्यवस्थापक : रमेश श्रेष्ठ

मुख्य कार्यालय : बागवजार २८, टौखेल मच्छेगाउँ ९, चन्द्रागिरी नगरपालिका

फोन : ०१४२८८७४३, मोबाईल नं. ९८४१४४५७५३, मुद्रण : प्रिन्ट स्काई, भुरुङ्खेल, काठमाडौं

website : www.krishijournal.com.np, इमेल : krishijournal@yahoo.com

नेपालको कृषिमा अपाङ्गता-भएका व्यक्तिहरुको समावेशी र क्षमताको प्रश्न

सम्पादकीय

संयुक्त राष्ट्र संघ कृषि संगठनले नेपालको कृषिमा अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले गत कार्तिक २९ गते नेपालमा अपाङ्गता समावेशी कृषि खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सम्पन्न गरेका थिए ।

यो कार्यक्रम नेपालको लागि सानो कार्यक्रम थिएन, र छैन पनि । त्यो कार्यक्रम एउटा महत्वपूर्ण कार्यक्रम हो ।

यसका लागि सरकारले पहिलो प्राथमिकतामा पर्ने गरि नीति बनाउनु पर्छ । भलै हामीसँग चुनौतीका पहाडहरु किन नथुप्रिउन ।

विषयमा राष्ट्रियस्तरको बहस र छलफलको शुरुवात गरिदिएको दिएको छ । कार्यान्वयन गर्ने तहमा जाने नजाने सरकार र सरोकारवाला निकायको हो ।

यसका लागि नेपाल अपाङ्ग महासंघले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नु पर्ने हुन्छ । अपाङ्गता भत्ता र सहयोग दिनु पर्छ भनेर आन्दोलन गर्ने मात्र होइन । राज्यको जिम्मेवार नागरिक बनाई अगाडि बढाउने कर्तव्य पनि रहेको छ । हामी कृषि प्रधान देशको नागरिक हलै कृषिमा सहभागीता कम देखिएपनि हाम्रो जस्तो भौगोलिक अवस्था रहेको देशमा कृषिको विकल्प छैन ।

नेपालको सन्दर्भमा राम्रो भूमिका खेल्नु पर्छ भनेर कुरा मात्र उठाएन कि नेपाली समाज, नेपालको सरकार र सरोकारवालालाई एकपटक सोचन पर्ने बनाएको छ ।

उक्त दिन कृषि-खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धनमा नेपालको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सहभागीता विषयक कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

कार्यक्रममा कृषि क्षेत्रमा आवद्ध विद्वत वर्ग, कृषि क्षेत्रसँग नजिकरहेर काम गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समेत सहभागीता रहेको थियो । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई नेपालमा नेपाली समाजले हेर्ने दृष्टिकोण जेभएपनि कृषि सबैको जीवन धान्ने आधार हो । उनीहरुको सहभागीता हुँदा अर्थपूर्ण बन्दछ । समाज, सरकार, अविभावकको सहयोगको अवस्था बारेमा गहन छलफल भएका थिए ।

छलफलमा कृषि खाद्य प्रणालीमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई आवद्ध गराउने, उद्देश्य थियो । आवश्यकता र चुनौतीहरु भलै धेरै थिए भन्ने विषयमा कार्यक्रम केन्द्रीत भएका थिए । कार्यक्रममा समूहगत छलफलका

क्रममा कृषिमा समावेश अपाङ्गता भएका किसानहरु प्रति विभेद गर्ने गरेको रिपोर्टहरुमा पाइयो । नैसर्गिक अधिकारको कुरा त आफ्नो अभिभावकहरु पनि भाग्यमा लिएर आएको जस्तो सोचभन्दा माथि उठ्न नसकेको औल्याएका थिए ।

नेपालको संविधानको धारा ६३ले खाद्य अधिकार, दिगो कृषि विकास रणनीति, समावेशीकरण, आपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको जमीन माथिको अधिकार स्थापित हुनु पर्ने कुरामा जोडदिएको छ । अपाङ्गतामैत्री बिक्री वा खरिद केन्द्र, होचा पुड्काले किन्न वा बेच्न सक्ने सहज संरचना, आवाज युक्त तौल मेशिन, आवाज युक्त पैसा तिर्ने वा लिने प्रणाली, प्याकेजिङ्ग गरिएका वस्तुहरुमा ब्रेल लिपी र चित्रात्मक संकेतको व्यवस्था हुनु पर्ने, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको कृषि उत्पादनमा विशेष अनुदानको व्यवस्था, कृषकको फर्मबाटै प्रत्यक्ष खरिद गर्ने व्यवस्था, मलखाद, विउ(विजन, कृषि औजार र प्राविधिक सेवामा अनुदान, बजार व्यवस्थापन स्थानीय सरकारको पालिकामा कृषि समितिमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको प्रतिनिधित्व हुनु पर्ने कुरामा जोड दिएका थिए ।

बदलिदो परिस्थितिमा डिजिटल बजार, अपाङ्गता भएको किसानहरुलाई इन्टरनेटमा सहज र सुलभ पहुँच सुनिश्चित, विद्युतीय बजारीकरण सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था, वित्तीय व्यवस्थापन तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी तालिमहरु सञ्चालन, अपाङ्गताको प्रकृति अनुसार सहायक उपकरण तथा प्राविधिको उपलब्धता सुनिश्चित आदि कुरामा उठाएका थिए ।

कृषि-खाद्य प्रणालीमा मूल्य श्रृंखलामा युवाहरुको सहभागीता, महिलाहरु र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुमा भएका अवरोधहरु पहिचान हुनु पर्ने कुरामा जोडदिएको थिए ।

छलफलमा उठाइएको सम्भावित विषयहरु छलफलको माध्यमबाट कसरी कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ भन्ने तर्फ राज्यसरकार अगाडि बढ्नु पर्छ । छलफलमा उठेका र उठाएका सम्भावित समाधानहरु भित्र निम्न विषयमाथि ध्यान पुऱ्याउन सके समस्याको समाधान हुने कुरामा दुइमत हुन सक्दैन ।

अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरुको हकमा सामूहिक खेती प्रणालीमा लगेर सहभागी गराउन सके व्यक्तिगत रुपमा रहेको समस्या

सामूहिक रुपमा समाधान गर्न सहज बन्ने देखिन्छ ।

गुणस्तरीय वस्तु उत्पादनमा जोडिदिई मूल्य श्रृंखलामा आवद्धता गराउन सके आयआर्जनमा थप बलपुग्ने कुरामा दुइमत हुन सक्दैन । वीउ अनुदानको व्यवस्था, अपाङ्गतामैत्री तालिम र उपकरणको विकास, परम्परागत रैथाने खेतीको संरक्षण जोडबल गर्न सके किसानहरुको स्वास्थ्यमा समेत सुधार भई व्यक्तिगत क्षमता विकासमा समेत टेवा पुग्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

कृषिमा अपाङ्गता भएकाहरुको सहभागीता लागि पहिलो नीति बन्नु जरुरी छ । केन्द्रीय सरकारबाट नीति बनाई स्थानीय सरकारसम्म पुऱ्याई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गरि ती कामहरु गर्न सके अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु समेत बेरोजगार बस्नु नपर्ने र देशको अर्थतन्त्रमा कृषि उत्पादनको माध्यमबाट ठूलो सहयोग मात्र पुऱ्दैन उनीहरुको आयआर्जनमा समेत टेवा पुग्न सक्छ ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सशक्तिकरण र अर्थपूर्ण सहभागिताका लागि स्थानीय मञ्च र फोरमहरुको सक्रिय सञ्चालन अर्थपूर्ण हुने कुरामा जोडदिएको छ ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई हेर्ने कुरामा नहेरी देशको एउटा जिम्मेवार नागरिक बनाउन जरुरी छ । अपाङ्गता व्यक्ति छ केही गर्न सक्दैन भन्ने मानसिकताबाट हामी आफै टाढा रहनु पर्छ अवसर पाए कठीन भन्दा कठीन जिम्मेवारी पूरा गर्न सक्छन् भन्ने कुरा हामीले अध्ययनहरु गरेको कुरा पनि भुल्नु हुँदैन । जिम्मेवारी बोध गराउन सके सक्षम नागरिक बन्ने छन । हातखुट्टा बलियो भएका, मानसिक रुपमा सवल व्यक्तिहरु धेरै छन् । तर जिम्मेवारी छैन । त्यसकारण कि त विदेशीनु परेको छ । कि हात बाँधेर बस्नु परेको देखिन्छ । त्यसका अन्त हुनुपर्छ । क्षमता अनुसारको काम दिनुपर्छ ।

नेपालको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुमाथि केही क्षमता देखेर नै संयुक्त राष्ट्र संघ कृषि संगठनले केही गर्नु पर्छ भनेर यति महत्वपूर्ण कार्यक्रम अधि सारेको हुन् भन्ने कुरा कदापि भुल्नु हुँदैन ।

राष्ट्रिय किसान सञ्जालद्वारा सञ्चालित ५ वर्षे एशिया प्रशान्त किसान कार्यक्रम सम्पन्न

धनबहादुर मगर

काठमाडौं, मंसिर २२, राष्ट्रिय किसान सञ्जालद्वारा सञ्चालित ५ वर्षे एशिया प्रशान्त किसान र एशियाका लागि किसान संगठनहरू, राष्ट्रिय परियोजना कार्यक्रमनयन समापन कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।

Kathmandu, 8 December 2025 (ASIA-Pacific Farmers' Program and Farmers' Organizations for Asia), Project Wrap-up Program.

ललितपुर मंसिर २२, नेपाली कम्युनिस्ट पार्टीका वरिष्ठ नेता वामदेव गौतमले किसान र कृषि क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिनसके देशको अर्थतन्त्र बलियो बन्ने हुने बताउनु भएको छ। सोमवार ललितपुरमा राष्ट्रिय

फल स्वरूप संसदमा समेत खाद्य सम्प्रभुत्ताको ऐन पारित गर्न सफल भयो। नेपालमा सबैप्रकारको क्रान्ति सम्पन्न भएको छ तर, सही ढंगले शासन चलाउन नसक्दा आजको समस्या भोग्नु परेको हो।

संरचना यति भव्य होला भनेर मैले सोचेको थिएन। धेरै वर्ष अघि नहेन्द्र खड्को पिता मलाई खोज्दै वागलुङबाट आउनु भएको थियो। उहाँले मलाई प्रश्न फरक किसिमले सोध्नु भएको थियो। पहिले, पछि असन्तुष्टी व्यक्त गर्दै नेकपा माओवादीतिर भुकाव बढ्यो।

मलाई पहिले पार्टी एकताको बेला पार्टीको मुख्य जिम्मेवारी पाइएन। सामाजिक संघ(संस्था) किसान संघ दुइमध्ये कुन जिम्मेवारी लिने भन्ने भयो। मैले किसानको जिम्मेवारी

लिएर काम गरे।

किसान संगठन ल। ि भ य।

क्याम्पासिनाको सदस्य भइसके पछि संसार भर यसको प्रचार प्रसार भयो। किसान संगठन सोचे भन्दा निकै अगाडि बढ्यो।

त्यतिबेला लाभिया क्याम्पासिनाले अमेरिका लगायत संसारमा खाद्य सम्प्रभुत्ताको मुद्दालाई

संवैधानिक हकको रूपमा उठायो। त्यसै फल स्वरूप संसदमा समेत खाद्य सम्प्रभुत्ताको ऐन पारित गर्न सफल

भयो। नेपालमा सबैप्रकारको क्रान्ति सम्पन्न भएको छ तर, सही ढंगले शासन चलाउन नसक्दा आजको समस्या भोग्नु परेको हो।

ज्यादै ठूलो उपलब्धि हो।

नेपालको संविधानले समाजवादको परिकल्पना गरेको छ। दुईवटा पार्टी मिलेर दुईतिहाई बहुमतको सरकार बन्यो।

१६ वर्ष देखि ८० वर्षको उमेरकाले पनि काम इच्छुक हुनेले काम गर्नु पाउनु पर्छ। सामुहिक उत्पादन नभएको कहिपनि छैन।

सारा संसार लागेर उत्पादन गरेको छ तर उत्पादनलाई मूभर मानिसहरूले प्रयोग गर्‍यो।

गौतमले सामुहिक उत्पादन जानु पर्ने बताउँदै समाजवाद निर्माण गर्ने भनेको १६ वर्ष पुगेका प्रत्येक व्यक्तिले काममा सहभागी हुने हो। आफ्नो उत्पादनलाई संसारको बजारमा लाने हो।

संविधानको ३३ वटा मौलिक अधिकार मध्ये, ५ वटा अधिकार मात्र कार्यक्रमनयन गर्न सकेको भए देशले अनेकखालको समस्या भोग्नु पर्ने थिएन।

राष्ट्रिय किसान सञ्जालका संस्थापक अध्यक्षसमेत रहेका गौतमले कृषकहरूको हक, हित र अधिकार प्राप्त गर्न संविधानमा लिपिवद्ध गरिए पनि त्यसलाई व्यवहारमा लागु गर्न नसक्दा थप संघर्ष गर्नु पर्ने जोडदिएका छन्। कार्यक्रमका प्रमुख अतिथिसमेत रहेका गौतमले आयोजक किसान सञ्जालले गाउँ-गाउँमा गएर कृषिलाई समयानुकूल प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू गरेकोमा धन्यवाद दिँदै त्यसलाई निरन्तरता दिन आग्रह गर्नु भयो।

गौतमले नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले आगामी निर्वाचनमा प्रष्ट बहुमत ल्याए किसान र कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर बनाउने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दै "हाम्रो पार्टीले कृषि प्रधान देशको नामलाई वास्तविकतामा परिणत गर्ने छ" भने।

अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का अध्यक्ष चित्रबहादुर श्रेष्ठले राष्ट्रिय किसान सञ्जाललाई एक ढिक्का बनाउँदै किसानका मुद्दाहरू सशक्तरूपमा उठाउँदै अघि बढ्ने धारणा व्यक्त गरे।

किसानलाई अरु नेताले त्यति रुचाउनु चाहनु हुन्न तर किसानलाई माया गर्ने नेता वामदेव गौतम मात्र हुनुहुन्छ। छरिएर रहेका किसान संगठनलाई एक ठाउँमा ल्याउने काम किसान सञ्जाल मार्फत गर्नु भएको छ। कार्यक्रमको लागि राष्ट्रिय किसान सञ्जालका संयोजक खड्काले कार्यक्रम सफल पार्न रात छल्लै

किसान सञ्जालद्वारा आयोजित कार्यक्रममा किसानहरूको लामो संघर्षबाट समाजवाद उन्मुख संविधान लेख्न सफल भएको समेत दावि गरेको छ।

साथै उक्त कार्यक्रममा गौतमले नहेन्द्र खड्का विद्रोही स्वभावको थिए। हामीले निर्माण गरेको किसान सञ्जाललाई खडेकाले सकारात्मक दिशामा अगाडि बढाएको पाएँ। साथै खड्कालाई मैले मेरो उत्तराधिकारीको रूपमा पाएँ। केही सन्दर्भहरू सहित यसको

भयो। नेपालमा सबैप्रकारको क्रान्ति सम्पन्न भएको छ तर, सही ढंगले शासन चलाउन नसक्दा आजको समस्या भोग्नु परेको हो।

ज्यादै ठूलो उपलब्धि हो।

नेपालको संविधानले समाजवादको परिकल्पना गरेको छ। दुईवटा पार्टी मिलेर दुईतिहाई बहुमतको सरकार बन्यो।

१६ वर्ष देखि ८० वर्षको उमेरकाले पनि काम इच्छुक हुनेले काम गर्नु पाउनु पर्छ। सामुहिक उत्पादन नभएको कहिपनि छैन।

सामुहिक उत्पादन नभएको कहिपनि छैन।

बनाएको अवस्था छ। म इमान्दारिता, गम्भीरताका साथ भन्नु छ। म राष्ट्रिय किसान सञ्जाललाई सुदृढ र सक्षम बनाउन चाहन्छु। परियोजना ५ वर्षको मात्र हो। सञ्जाल २० वर्ष देखिनै सक्रिय छ। वामदेव गौतमले उत्तराधिकारी बनाउनु भएको छ। सञ्जाललाई अविभावकता दिएको छ। तपाईंले इतिहासमा गरेको योगदानको नेपाली किसानहरूले कदर गर्ने छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघका इन्चार्ज बलराम बास्कोटाले सैद्धान्तिक रूपमा पुँजीवादी देशहरूसँग विचार नमिले पनि किसानका साभा कार्यक्रमहरूमा सबैसँग सहकार्य गर्दै आएको र त्यसलाई निरन्तरता दिनपर्ने बताए।

सैद्धान्तिक रूपमा पुँजीवादी देशहरूद्वारा सञ्चालित कार्यक्रम भएकाले यो संगठन सहभागी हुनुहुन्न भन्ने थियो।

रोमको मिटिङमा छलफल हुँदा हामी कतै वायस् भएर मिनिस्ट्रमबाट टाढा हुन्छौं कि भन्ने लाग्यो। मैले यो कार्यक्रम लिनु पर्छ। किनकी यो कार्यक्रम प्रत्येक जनताको करवाट चलेको छ भनेपछि लाभिया क्याम्पासिनामा सहभागी सबैले बलरामले भनेको ठीक हो भनेर समर्थन जनाउनु भयो। मेरो संगठन एन्फा लाभिया क्याम्पासिनाको रूपमा स्थापित भएको छ। 'विश्वको मजदुर हरू एक हौं।' भने जस्तै किसानको कार्यक्रमका लागि सहयोग नआए पनि अब हामी आफैँ सक्षम छौं। खाद्य सम्प्रभुत्ता, मौलिक हकसँग राख्नु पर्छ। १७ वटा पार्टीका संगठनहरू एउटै मञ्चमा आएपछि भन्नु यसको विस्तार हुन्छ नै। फेरि म भन्छु किसानलाई नजरअन्दाज नगरियोस्। किसान शक्ति अनिवार्य शक्ति हो। किसानलाई कसरी सहयोग गर्न सकिन्छ भनेर सरकार लाग्नु पर्छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष बलदेव चौधरीले देशको प्राकृतिक स्रोत र साधनलाई उचित व्यवस्थापन गर्न सके ३ करोड नेपाली जनतालाई सजिलैसित खाद्यान्न खुवाउन सकिने बताए। हिजो जनतालाई राजनीतिक रूपमा अधिकार सम्पन्न बनायौं। अहिले मुख्य प्रश्न कानूनको हो। संविधानले मौलिक हकको अधिकार दिएको छ।

धनी भन् धनी, गरिब भन् गरिब हुँदै गएको अवस्था छ। पुँजीवादले मान्छे चिन्दैन। आफन्त, छोराछोरी, कसैलाई चिन्दैन, जेनजी

आन्दोलनको माग सुशासन, भ्रष्टाचार अन्त्यको थियो उनीहरूको मागलाई सम्बोधन गर्नु पर्छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघ (अफ्फा)का अध्यक्ष भैरव रेग्मीले नेपालको कृषि उत्पादनलाई बजारीकरण गर्नसके किसान आत्मनिर्भर मात्रै नभई देशको अर्थतन्त्रमा टेवा पुग्ने बताए।

रेग्मीले देशको राजनीतिले किसानको एजेण्डा समेट्न सकेन। उत्पादन बजारीकरणको

प्रश्नमा छलफल गरिरहेका छौं। नेपालमा व्यवसायिक उत्पादनहरू साना किसान नभईकन सफल पनि हुन सक्दैन। साना किसानहरू एकजुट भएर अगाडि बढ्नु पर्ने बेला आएको छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का उपाध्यक्ष मिना तामाङले व्यवसायिक कृषिमा महिलाहरूको महत्वपूर्ण सहभागिता रहेको धारणा व्यक्त गरिन्। हिमाल, पहाड, तराईमा किसानहरूले गरेको प्रगतिहरूको चर्चा परिचर्चा हुनुको श्रेय राष्ट्रिय किसान सञ्जालको योगदान छ। सञ्जालले किसानहरूको मुद्दा उठाउन केन्द्रीकृत रूपमा सफल भएका छौं।

नेपालको कृषिमा सहभागी महिलाहरू एशियास्तरमा मात्र नभई यूरोपमा समेत पहिचान दिन सफल भएका छन्। नेपालको कृषिमा सबैभन्दा अगाडि महिलाहरू नै छन्। किसान महिलाले गरेको उत्पादन महिला सञ्जाल मार्फत अगाडि बढाउने छौं। समग्रमा किसान मध्ये पनि महिला किसानलाई विशेषाकृत गर्नु पर्छ। हामीले

दातृनिकायको सहयोगमा मात्र नभई हामी आफैँ पनि सक्षम हुनु पर्छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघका सचिव तथा सञ्जालका सह-संयोजक शर्मिला पौडेलले सञ्जालको कार्यक्रमले किसानहरूलाई सशक्त मात्र बनाएको छैन। अधिकार प्रति सजगता बनाएको छ। अझ महिला किसानहरूलाई सशक्त बनाएको छ। सञ्जालले गरेका कार्यक्रमहरूले उत्पादन लागत घटाउन समावेशी कृषि प्रणालीमा

निरन्तर लाग्नु पर्छ। एशिया प्रशान्त कार्यक्रमले साना किसानहरूको मुद्दालाई अगाडि बढाएको छ। किसान आन्दोलनको नेताको उपस्थितिले किसान आन्दोलनलाई अगाडि बढाउने प्रेरणा मिलेको छ।

अन्तर्राष्ट्रिय कृषि विकास कोषका नेपाल प्रतिनिधी कमल गैरेले नेपाली किसानहरूले संविधान प्रदत्त अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न सशक्त रूपमा अगाडि बढ्नुपर्ने बताए। गैरेले परियोजनामार्फत किसान संगठनहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने थियो। अहिले समग्रमा कृषि व्यवसाय फाइदाजनक छैन। किसानहरू संगठित भयो भने उद्देश्य पूरा गर्न सक्छ। परियोजना सफि पनि सोच सफिएको छैन। कार्यक्रमका अनुभवहरू साटासाट गर्न पाएको छ।

पर्माकल्चर समूहका अध्यक्ष प्रेम थापाले किसानका कार्यक्रमहरू सोचेजसरी अगाडि बढाउन नसक्दा किसानहरू पछाडि परेको बताए।

पर्माकल्चर समूह पर्यावरणीयमा कृषिमा

जोड दिन्छ। परियोजना सञ्जालन गर्ने क्रममा इतिहासले उपलब्धलाई नयाँ चरणमा लैजाने र सिर्जनशिलतामा लाने बेला हामीमा कमी कमजोरी हुन्छ। परियोजना आओस् वा नओस् विभिन्न संघ-संगठन अगाडि बढीरहेको छ।

थापाले किसानका कार्यक्रमहरू समाजवादलाई सहयोग पुग्ने खालको आउनु पर्छ। हामीले तराईमा सूर्यमूखी, गाजर, धानको खेती गरेर व्यवसायिक योजनामा लागिरहेका छौं। आगामी दिनमा नयाँ चरणमा जाँदा कसरी सहभागी र सहयोग गर्न सकिन्छ, सँगै जाने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौं।

साना किसान सहकारी संघ ललितपुर जिल्ला अध्यक्ष कलम सापकोटाले आफ्नो सहकारी मार्फत गरिने उत्पादनहरूमा विचौलियाको अन्त भएको भएको बताए।

साना किसानहरू विचौलियाहरूको अन्त गर्न सफल भयौं। काम गर्दै जाँदा उन्नत अकवरे खुर्सान्नीको बीउहरू उत्पादन गर्नु। नेपालमा पनि अकवरे खुर्सान्नीको खेती उत्पादन हुन्छ, भनेर बीउ मार्फत सम्भावनाको ढोकाहरू खोल्नु।

उक्त विउहरू रजिष्ट्रेशन गर्न सक्दैनौं। तर विउ दर्ता गर्न सफल भएका छौं। यसको सफलताको श्रेय किसान सञ्जालको कारण भएको छ। उत्पादन र बजारीकरणमा जोडिदिन सक्नु भने हामी सफल हुने छ।

केन्द्रीय चिया सहकारी संघका केन्द्रीय सदस्य सोम आचार्यले सञ्जालले गरेका कार्यक्रम अन्तर्राष्ट्रियरूपमा पनि परिचित हुँदै गएको बताए। केन्द्रीय चिया सहकारी संघ नेहाको संस्थागत सदस्य हो। सञ्जालको कार्यक्रमले किसानहरूको एकतामा बल पुगेको छ। राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा यसको पहिचान बन्दा साभ्ना मुद्दाहरूलाई छलफलको माध्यमबाट सुभाउन सक्ने वातावरण बनेको छ। यसरीनै भविष्यमा पनि कार्यक्रमहरूमा फर्त किसानको सशक्तिकरणमा जोडिदिनु जरुरी छ।

अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का सह(सचिव, युवा किसान सञ्जालका संयोजक निर्दोष तिमिल्सिनाले नेपाली कृषिलाई सार्थकरूपमा अगाडि बढाउन सके खाद्यन्तमा परनिर्भर हुन नपर्ने बताए।

राष्ट्रिय किसान सञ्जालमार्फत ५ वर्षको अवधिमा धेरै महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू गरेको

साना किसानको उत्पादनलाई बजारीकरणका लागि जोड दिनुपर्छ। कृषि क्षेत्रको उन्नतिको लागि कृषि नीति, कृषि योजना, उद्देश्य स्पष्ट हुनु पर्छ।

छ। कार्यक्रमहरूले किसान सशक्तिकरणमा सहयोग पुगेको छ। कृषिलाई व्यवस्थित गरेन भने देश धरासायी बन्न सक्छ। सञ्जालले जलवायू न्यायको पक्षमा धेरै पटक पैरवी गरेको छ। युवा किसानलाई कृषिमा जोड्न सकेन भने कृषि धरासायी बन्न सक्छ। त्यसकारण पनि सञ्जालमार्फत युवा किसानहरूलाई अगाडि बढाउन जरुरी छ।

राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्चका अध्यक्ष ल्यामबहादुर दर्जिले किसानले पृथ्वीमा उत्पत्तीभएको जीवजन्तुलाई समेत पालेको बताए। जो जसले जे भने पनि इन्जिनियर, डाक्टर, वकिल सबै किसानबाटै आएका छौं। सबैभन्दा बढी जलवायूको मारमा किसान नै परेका छन्। हाम्रो उद्देश्य भनेको आत्मनिर्भर किसान बनाउने हो। राष्ट्रिय किसान सञ्जालले वकालत र पैरवी गर्दै सडकसम्म पुऱ्याउन सफल भएको छ। सञ्जाललाई ग्रामीण तहसम्म पुऱ्याउनु पर्छ। २३ औं पटक विभिन्न आयोगहरू बनिसक्यो तर पनि भूमिहिन तथा अव्यवस्थित बसोवासीहरूका लागि आफ्नो निधारमा लगाउने माटो छैन। चुनावको बेलामा भोटको लागि छ्याप(छ्याप्ती लालपुर्जा बाँड्छ। दलित भूमिहिनहरूको पक्षमा कामहुन सकेको छैन।

नेपालमा पारिवारिक किसानले देशको कृषिमा ठूलो योगदान गरेको छ।

राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघका महासचिव महानन्द सापकोटाले कृषि गर्ने जमीनहरू प्रशस्त मात्रामा बाँभो हुँदै गएको बताए। कृषिको कूल ग्राहस्थ उत्पादन २३ प्रतिशतमा सीमित भएको छ।

ग्रामीण समुदायहरूको क्षमता अभिवृद्धिमा बढ्दोत्तरी गर्न सके उनीहरूको आयआर्जनका साथै जीवनस्तरमा सुधार गर्न सक्थ्यो। जलवायू परिवर्तनको कारण उत्पादनमा असर पुगेको छ।

कृषिमा दिइने अनुदान पाउन किसान परिचय पत्रको जरुरी छ। परिचय पत्रको आधारमा अनुदान दिनसके राहतको महुशुश गर्न

सक्छ। नेपालको कृषि उत्पादनलाई विविधिकरण गरि बजारसम्म पुऱ्याउन सके किसानहरूलाई थप सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छ।

साना किसानको उत्पादनलाई बजारीकरणका लागि जोड दिनुपर्छ। कृषि क्षेत्रको उन्नतिको लागि कृषि नीति, कृषि योजना, उद्देश्य स्पष्ट हुनु पर्छ।

यी कुराहरूमा ध्यान दिन सक्नु भने अनेक खालको समस्याबाट मुक्त हुन सहयोग पुग्न सक्छ।

जमीनको वर्गीकरणको नाममा पाखो र वगरलाई कृषियोग्य जमीनको रूपमा छुट्याएको छ। हिजो कृषि विकास कार्यालयहरू थियो। आज कृषि विकास कार्यालय र विज्ञहरू खोज्दा पाइदैन। सरकारसँग कृषियोग्य जमीन कति छन् भनेर यकीन तथ्याङ्कहरू छैन।

युवा किसान उज्ज्वल सापकोटाले फिलिपिन्सको एग्रिलम्पिकमा सम्पन्न युवा किसानहरूको सम्मेलनले कृषिमा युवाहरूको सहभागीता बढाउनु पर्ने कुरामा जोड दिएको बताए। नेपालबाट ६ जना र विभिन्न देशका युवा किसानहरू गरि १३० जनाको सहभागीता रहेका थिए। उक्त एग्रिलम्पिकको मुख्य उद्देश्य युवा किसानहरूलाई कृषिमा कसरी सहभागी गराउने भन्ने थियो। अर्को उद्देश्य अनुभव साटासाट गर्ने, सैद्धान्तिक उद्देश्य थियो। जसमा जलवायू परिवर्तन, अर्गानिक कृषि, पर्यावरणीय कृषि, बजार व्यवस्थापन, आदिवासी समुदायबाट उत्पादित कृषि वस्तुहरू प्रदर्शनीमा राखिएका थिए। एग्रिलम्पिक्स खेल मार्फत अनुभवहरू हासिल गर्ने अवसर प्राप्त गरेका थिए। उक्त कार्यक्रम सिकाइको महत्वपूर्ण क्षण बनेको थियो।

उक्त कार्यक्रममा सांस्कृतिक कार्यक्रम, (नाइट सेलिव्रेटी) र जलवायू अनुकूलन, कृषिमा परेको असर सम्बन्धी भिडियो प्रदर्शनी, फिलिपिन्स, इण्डोनेशियामा बाढीको कारण खेतबारी डुवान परेको र त्यसको प्रत्यक्ष असर किसानहरूलाई नै पारेको अनुभवहरू हासिल गरेका छौं।

कृषि तथा पशुपन्छ विकास मन्त्रालयका सचिव गोविन्द शर्माले सञ्जालको कार्यक्रमले किसानलाई जागरुक र सरकारलाई समेत प्रेरित गरेको बताए।

सचिव शर्माले म व्यक्तिगत र मन्त्रालयको

तर्फबाट हार्दिक बधाईदिन्छु। अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ६ वर्षे कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ। शर्माले विगतमा गरेको कार्यक्रमहरूको समीक्षा गर्नु पर्छ। मेरो केही अब्जरभेशनहरू छन्। सञ्जाल मार्फत बजार, युवा, महिला, किसानहरूलाई फड्को मार्ने काम गरेको छ। मेरो पनि कार्यक्रम प्रति समर्थन रहेको छ। यसै सन्दर्भमा क्यारेवियन मुलुकहरूसम्म जोड्ने कार्यक्रम हुन्छ भन्ने विश्वास गरेको छु।

साना किसानहरू भएको मुलुकमा कार्यक्रमलाई जोडिदिनु पर्छ। हाम्रो जस्तो साना किसानहरूले कसरी काम गरिरहेका छन् भन्ने ग्लोबल कन्टेक्सको मिटिङमा साभामुद्दा उठाउनु पर्छ। हजुरहरूको आवाज फरक हुन्छ। अन्तर्राष्ट्रिय संस्था, सरकारसँग समन्वय गर्न अलिकति जोडिदिनु होला। हामी पनि सँगै जाने छौं।

कोप ३० औं श्रृंखलामा आदिवासी जनजातिका एजेण्डाहरू पारित भएका छन्। सबै नेतृत्व वर्ग किसानहरू जोडिदै आएको छ। मलाई थाहा छ, एशिया प्यासिफिक र क्यारेवियन लिडरहरूले नै किसानका मुद्दाहरू स्थापित गर्दै आएका छन्।

युरोपियन यूनियनका वरिष्ठ कार्यक्रम अधिकृत मिन हमालले सञ्जालको ५ वर्षे परियोजना सम्पन्न हुनु सफलताको सूचकको रूपमा लिनुपर्ने बताए।

यसरी संगठित भएर गरिने कार्यक्रमले किसानहरूको अधिकार प्रति सहयोग पुग्ने विश्वास छ। नेपालको कृषिलाई आफूले नजिकबाट निहालिरहेको बताए।

राष्ट्रिय कृषि सहकारी संघका प्रबन्धक रुद्रबहादुर श्रेष्ठले किसानलाई मुख्य श्रृंखलामा आवद्ध हुन अनुरोध गरेका छन्।

श्रेष्ठले सञ्जाल मार्फत सम्पन्न परियोजनाबाट प्राप्त गरेका अनुभवहरू भविष्यमा किसानहरू माफ्न पुऱ्याउन बाटो खुलेको बताए। यसले किसान, सरकार, सहयोगी निकायहरूको सहयोग निरन्तरता पाउने पनि आशा गरेको छु।

साथै श्रेष्ठले कृषि उत्पादनलाई बजारीकरणमा देखिएका चुनौतीहरू साभारूपमा समाधान गर्न सहयोग पुग्ने पनि बताउनु भयो। राष्ट्रिय किसान सञ्जालद्वारा सञ्चालित नेहाको परियोजना कार्यक्रम समग्रमा सफल भएको छ।

श्रेष्ठले १६ वटा कार्यक्रम भित्र पर्नेगरि राष्ट्रिय कृषि सहकारी संघको व्यवसायिक

परियोजनाले अचार, दुग्ध, धान, चिया, गहुँ लगायत कृषि वस्तुलाई शहरी जनजीवनमा पुऱ्याई ग्रामीण जनताको आयआर्जनमा सहयोग पुऱ्याईरहेको बताउनु भयो।

अखिल नेपाल किसान महासंघ(क्रान्तिकारी केन्द्र)का महासचिव नहेन्द्र खड्काले सन् २०२१ देखि सञ्जालमार्फत सञ्चालित एसिया प्रशान्त किसान कार्यक्रम र एसियाका लागि किसान संगठनहरू विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए। राष्ट्रिय किसान सञ्जालका संयोजक समेत रहेका खड्काले सञ्जाललाई थप प्रभावकारी बनाउँदै अघि बढ्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरे।

खड्काले म जेनेटिक इन्जिनियरिङका विद्यार्थी, मेरो राजनीतिक धरातल निर्माण आफ्नै छ। वामदेव गौतमसँगै रहेर काम गरेको थिएँ। क्रान्तिकारीको हिसाबले कामगर्ने श्रेय वामदेव गौतमबाटै प्राप्त भएको हो। म अन्तर्राष्ट्रिय किसानको संगठन लाभिया क्याम्पासिना एशिया प्रशान्त समेत हेर्ने नेता नै थिएँ।

एशिया प्रशान्त कार्यक्रम अत्यन्तै सफल रहयो। सच्याउनु पर्ने होला। एकता मूल कुरा हो। राष्ट्रिय किसान सञ्जालको अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध बढेको छ। किसानको लागि संघर्ष गर्ने हो। किसान आन्दोलनको मेरो गुरु चित्रबहादुर श्रेष्ठ र वामदेव गौतम नै हो।

साथै खड्काले आफ्नो ५ वर्षे परियोजना कसरी र कहिले कार्यक्रम सम्पन्न भए भन्ने विषयमा समेत प्रस्तुत कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिएँ।

प्रस्तुत कार्यपत्रमा एनपीसीपी(२, सम्पन्न गरिसकेको कार्यक्रम अन्तर्गत नागरिक समाज, किसान संगठन, कृषि उद्यमी, उत्पादक, सहकारी, संघ संस्थाहरूलाई गोबन्द गर्ने काम गरेको। २० वटा किसान संगठनहरूसँग मिलेर साभामुद्दा अवधारणा तयार गर्ने काम गरेको। खाद्य सम्प्रभुता ऐन, नियमावाली, भूमि ऐन, नियमावाली ल्याउन सन्दर्भमा सरकारलाई सहयोग नै पुऱ्याएको। कृषि विदेशी लगानी, भूमि बैंक मार्फत जमीन खोस्ने विरुद्धमा कार्यक्रम गरेको। एशिया फार्मस फोरम मार्फत हस्तक्षेप गर्ने काम गरेको। सरकारमा रहेर पनि एनपीसीपी-३, परियोजना अन्तर्राष्ट्रिय कृषि विकास कोषको आर्थिक सहयोगमा कार्यक्रम गरेको।

फण्ड थोरै थियो। प्रशासनिक खर्च ज्यादै बढी हुने, किसानसम्म पुऱ्याउन नसकिने,

कार्यक्रम थोरै हुने। सन् २०२२ देखि ३ वर्षसम्म युरोपियन यूनियनले निशर्त रूपमा कार्यक्रमको लागि सहयोग गरेको।

एशियाका लागि किसान सुदृढिकरण कार्यक्रम गरेको। परियोजना मातहतमा रहेर नेहाको कार्यक्रम २०२५ फरवरीमा समापन गर्नु पर्ने थियो। एनपीसीपी एफ १(२, वामदेव गौतमकै संयोजकत्वमा रहेर काम गरेको थियो। पछिल्लो चरणमा सचिव फेरिए जस्तै आइफाडमा पनि प्रमुखहरू फेरियो।

पछि कम्पोनेन्ट(१, आर्थिक व्यवस्थापन हेर्ने, सन् २०२२ देखि कार्यक्रमका लागि बजेट महासंघ र राष्ट्रिय कार्यन्वयन समिति र किसान महासंघ दुबैलाई अलग(अलग बजेट ल्याउने सहमति भयो।

कार्यक्रमको प्रारम्भिक फेजमा सन् २०१९ लाई स्कोप पहिचान गर्ने, सन् २०२० लाई फिल्ड अनुसन्धान गर्ने, कार्यक्रम कार्यन्वयन भएको पहिलो वर्षमा किसान संगठनहरूको म्यापिङ गर्ने। सन् २०२३ मा केन्द्रीय सहकारी संघ र राष्ट्रिय किसान आयोगले एडिएस कार्यक्रम अन्तर्गतमा एफएओ र आइफाडसँग कार्यक्रमको सहकार्य गरियो। कोभिडको समयमा कृषकहरूलाई सहूलियत कृषि ऋणको आवश्यकता थियो। सम्बन्धित निकाय सँग छलफल र अन्तरक्रिया गरेको। सोही वर्षमै सहकारी व्यवस्थापन, क्षमता अभिवृद्धि तालिम, यूएन ड्रप सम्बन्धी कार्यक्रमहरू गरेको। सिन्धुली जिल्लाको मरिनमा कृषकहरूको सफलताको कथा सम्बन्धी भिडियो क्लिपहरू निर्माण गरेको। त्यही वर्ष खाद्य नियमावाली र जिएमओको विरुद्ध कार्यक्रम गरेको।

सन् २०२३ मा नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानसँग मिलेर परामर्श र महिला किसानहरूले उत्पादन गरेको कृषि वस्तुलाई मूल्य श्रृंखलामा आधारित छलफल कार्यक्रम गरेको। कृषिमा युवा किसानहरूको सहभागीता, उखुको न्यूनतम समर्थन मूल्य प्राप्त गर्न उखु किसान समितिले गरेको आमरण अनसनमा ऐक्यवद्धता जनाएको, मेलम्ची, हेलम्बु, पाँच पोखरीमा लगायत स्थानहरूमा स्थलगत अध्ययन गरेको, भूमि खण्डिकरण गर्दा कस्तो असर पर्छ भन्ने विषयमा कार्यक्रम गरेको। इलाममै पुगेर केन्द्रीय चिया सहकारी संघसँग कार्यक्रम गरेको थियो।

लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा भूमि अधिकार संरक्षण र पर्यावरणीय

कृषिको सम्भावना माथि छललफल गरेको । वरिष्ठ विज्ञहरु, स्थानीय जनप्रतिनिधीहरु, कृषिका कर्मचारी र नागरिक समाजसँग मिलेर अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरेको । सोही वर्षमै नौमुलेमा उच्च मूल्य श्रृंखलाका कृषि वस्तु प्रदर्शनीमा कार्यक्रम गरेको र उक्त कार्यक्रममा आदिवासी रैथाने खेती प्रविधि सम्भावनाका विषयमाथि छललफल र प्रदर्शनी गरि महोत्सवको रूपमा कार्यक्रमलाई मनाएको थियो ।

कोप २९मा संयुक्त राष्ट्र संघीय किसान अधिकार घोषणापत्र कार्यन्वयन, महिला किसान सञ्जाल गठन, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको साँगाचोक भान्ज्याङ्मा जनप्रतिनिधि सहित वृद्ध छललफल कार्यक्रम । सिन्धुपाल्चोक सुकुटेमै सामुदायिक बीउ बैंकलाई अन्तर्राष्ट्रिय कृषि विकास कोषको आर्थिक सहयोगमा बीउ सुकाउने ड्यार मेशिन हस्तान्तरण, राष्ट्रिय भूमि आयोग र राष्ट्रिय किसान सञ्जाल विच अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको ।

ब्राजिलमा हुन गइरहेको कोप-३०मा यूएनफुड कन्सल्टेशन कार्यक्रम नेपालमा स्टेरिड कर्मिटा बाट कार्यक्रम गरेको । कृषि, भूमि, जलवायु, वन, सम्बन्धी कार्यक्रमका विषयमा हरेक वर्ष यूएन एजेन्सीसँग छललफल र समन्वय गरेको छ ।

उक्त कार्यक्रमा एफएओ, आइफाड कन्ट्री डाइरेक्टरहरु उपस्थिति रहेको, एग्रीफुड सम्बन्धी मार्चपास र प्रदर्शन गरेको ।

कृषिमा रूपान्तरण गर्न किसानको आयआर्जन । प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको विषयमा छललफल । किसानहरुको सहभागीता मात्र नभई युवाहरुको रणनीति र २०२४ मै युथ एग्रीलम्पिक कार्यक्रम गरेको । सोही वर्षमै राष्ट्रिय सञ्जालबाट ६ जना युवाहरुलाई फिलिपिन्समा पठाई नेपालको सहभागीता जनाएको । सन् २०२४ मै पारिवारिक खेती दशक यूएनफुड ट्रान्स्फरमेशन कार्यक्रम गरेको ।

सन् २०२५ मा जेन्जी आन्दोलन हुनु नै अगाडि नै युथ फोरम गठन गरेको । मिना तामाङको संयोजकत्वमा २९ सदस्यीय नेशनल वोमेन फोरम गठन गरेको । डेरी र दुग्ध किसानहरु बीच राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डका कार्यकारी निर्देशक सहभागी रहेको अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम गरेको । भूमि अधिकार, कृषि ऐन र कृषि बजार नीति

आउन लागेको सन्दर्भमा संशोधनमा हाल्ले गरि कार्यक्रम गरेको थियो ।

देश संघीयतामा गएपछि कृषि क्षेत्रमा त्यसबाट गरेको फाइदा र असरका विषयमा छललफल अन्तरक्रिया, खाद्य सम्प्रभुताको नियमहरु थपने गरि कार्यक्रम सम्पन्न । एग्रीडिकोलोजी कार्यक्रम सम्पन्न गरेको र त्यस कार्यक्रममा यूएन एजेन्सीहरुको समेत सहभागीता रहेको थियो ।

राजनीति तहमा प्रतिनिधित्व गराउन गरि प्रदेशस्तरमा किसानलाई कोटा चाहिन्छ भनेर सुझावहरु पठाएको । अन्तर्राष्ट्रिय कृषि विकास कोष, यूरोपियन युनियन, एफओ लगायत यूएन एजेन्सीहरुले संगठन सुदृढीकरणका लागि एनएफसीपी परियोजना मार्फत आर्थिक सहयोग गरेको । खड्काले कम्पोनेन्ट २, पनि राष्ट्रिय किसान परियोजना कार्यन्वयन गर्न सञ्जाल सफल भएको । भिजीविलीटीमा सफल भएको । किसानका मुद्दा उठाउने सवालहरुमा सफल भएको । यस परियोजना मार्फत किसानको कार्यक्रमहरु ऐतिहासिक रूपमा सफलता प्राप्त भएको छ ।

चुनौतीहरु :

राष्ट्रिय किसान सञ्जाललाई फुटाउन प्रयास गरिरहेका छन् । फुटाउने प्रयास गरेपनि हामीले कहिल्यै विरोध गरेनन् । कार्यक्रममा बोल्दा समेत मैले अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का महासचिव समेत भन्ने गरेको छैन । यूएन एजेन्सीका प्रतिनिधिहरु डिसेम्बर बलोजिङ्को कारण आउन सक्नु भएन । जसले यो सञ्जाल फुटाउन खोजिरहेको छ भने पनि त्यसको अर्थ छैन । हामीले यूएन एजेन्सीहरुलाई कहिल्यै पनि विरोध गरेको छैन ।

नेभेम्बर अन्तसम्म परियोजनाको रिपोर्ट बुझाउनु पर्ने थियो । जेन्जी आन्दोलन देशको राजनीतिक उतारचढावका कारण ढिलो भयो । हामी एशियाली किसान परियोजनाको कार्यन्वयन गर्न सफल भएका छौं । समाजवादी किसानको पक्षमा हामी निरन्तर रहने छौं । राजनीतिक धुवीकरण सहित फुट्न छैनौं । फुट्न दिने छैनौं ।

हामी ४० जिल्ला सहजीकरण गर्दै नागरिक संगठनको रूपमा स्थापित भएको छ । नगरपालिका, स्थानीय तहमा सहभागी हुने अवस्था बनाएको छ । १० लाख ५८ हजार किसानहरुको तथ्याङ्क डाटा इन्ट्रीबाट गरिसकेको छ ।

सरकारी निकायले कृषिको बजेट जहाँ पनि प्रयोग गर्ने स्थिति थियो । अहिले त्यस्तो छैन ।

परियोजना(१,

१. आर्थिक सहयोग

२. ऐन कानून बनाउन सहजीकरण गर्ने ।

३. किसान संघ संगठनहरुको प्रोफाइल बनाउने

४ सञ्जालको आफ्नै फेस बुक पेज बनाएका छन् ।

किसान संगठनको प्रतिनिधित्व ४५३ वटै स्थानीय निकायमा भएको छ । भूमिको सहजीकरण देशभर प्रतिनिधित्व छ ।

नेपाल कृषि सहकारी संघकी कार्यक्रम संयोजक तथा कृषि सञ्जाल राष्ट्रिय कार्यन्वयन समितिका (नेहा)का परियोजना संयोजक काजल बज्राचार्यले परियोजनाको उपलब्धि चुनौती र अवसरका विषयमा विषयवस्तु प्रस्तुत गरेकी थिइन् ।

प्रस्तुत विषयहरुमा २९ प्रकारका कृषि उत्पादनहरु बजारसम्म पुऱ्याउन काम गरेको । निजी, सहकारी, पब्लिक पार्टनरशिप कार्यक्रमको अवधारणा अनुसार कार्यक्रम गरेको । किसानको आर्थिक उन्नतिको लागि मूल्य श्रृंखलामा जोडिएको ।

राष्ट्रिय कृषि सहकारी संघ अन्तर्गत १५ लाख किसानहरु आवद्ध रहेकोमा १२ लाख महिला किसान सहभागी भएको । सही सदुपयोगबाट सानो पुँजीबाट पनि माथि उठ्न सकेको अवसर रहेको । असल कृषि अभ्यास कार्यक्रम अधि बढेको, ८८९ जना किसानलाई क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गरेकोमा, जसमा ७७१ जना महिला किसानहरु सहभागीता रहेको । किसानहरुलाई व्यवसायिक योजना बनाउने सहयोग गरेको । १६ वटा व्यवसायिक परियोजना मार्फत व्यवसाय प्रवर्द्धन गरेको छ ।

चिया, तोरीको तेल, अचार, ग्रीन टी, उद्योगहरुको स्थापना गर्न १ करोड ६० लाख पुँजी परिचालन गरेको ।

पहिलो र दोस्रो फेजको कार्यक्रम अन्तर्गत किसानहरुले विना धितो ऋण पाउन सफल भएको । आदि विषयमा प्रस्तुत गरेकी थिइन् । कार्यक्रम सञ्चालन अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का सचिव शिवहरी खनालले गरेका थिए । स्वागत मन्तव्य राष्ट्रिय किसान सञ्जालका सह(संयोजक शर्मिला पौडेलले गरेका थिए ।

माटोको उर्वराशक्ति सुधार गर्न गोठे र भकारो सुधार कार्यक्रम प्रभावकारी

कम्तीमा १/५ इञ्चीको पाइप जडान गर्ने र पिसाबका मंगालतिर पठाउनका लागि क्यावको माथिल्लो सतहमा १/५ इञ्चको पाइप जडान गरि मंगालमा गोबर र कसिंगर जानबाट रोक्न पाइपको मुखमा जाली राख्ने ।

केशवराज काफ्ले कृषि विज्ञः

नेपालको परिप्रेक्षमा बालीमा प्राङ्गारिक मलको प्रयोग घट्दो छ, र भएका प्राङ्गारिक मलका स्रोतहरूको समुचित प्रयोग हुन नसक्दा माटोको उर्वराशक्तिमा सुधार हुन सकेको छैन । यसैलाई मध्यनजर गर्दै गोठ तथा भकारो सुधार र पशु मल मुत्र संकलन तथा व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित कार्यालयहरूले यो कार्यविधि तयार गरि लागु गर्न जरुरी छ ।

यस कार्यविधिको नाम “गोठ तथा भकारो सुधार र पशु मल(मुत्र व्यवस्थापन कार्यविधि” हुने छ ।

सञ्चालन विधि क्रियाकलाप :

१ उपयुक्त प्रविधिको गोठ तथा भकारो निर्माण तथा सुधार:

-भैसीका लागि ७ फिट लम्बाई र ५ फिट चौडाई तथा गाई गोरुका लागि ६ फिट लम्बाई ४ फिट चौडाई प्रति पशुका दरले थलोको एकीन गरि ढुङ्गा वा इटाले सोलिड गर्ने ।

-सोलिड माथी सिमेन्ट १ भाग, बालुवा २ भाग र ४ गिटि भागको अनुपातले ४ प्रतिशत स्लोपको पि सि सि ढलान गर्ने ।

-ढुंगाको छपनी तथा काठ राखेको अवस्थामा ढुंगाको चर तथा बिच बिचमा सिमेन्ट हालेर थलोमा पिसाब जम्न नदिई बाहिर सहजै निस्कने बनाउने ।

पशुमुत्र संकलन र व्यवस्थापन:

-गोठमा काम गर्ने व्यक्तिको खुट्टा तथा पशुहरूको खुट्टा नपसोस् भन्नका लागि भकारोबाट मंगालमा जाने ठाउँमा ४ इन्चीको कालो कडा पाइप स्लोप प्रसस्त हुनेगरी दुवै साइड खुल्ला राखी विछ्याउने र पशुमुत्र सहज तरिकबाट जाने ३ देखी ४ ठाउँ वा आवश्यकता अनुसार कम्तीमा पनि २ इन्ची डायमीटरको प्वालहरू पार्ने र त्यस माथी खस्रो पि भि सि जालीघोप्टो पारी राख्ने ।

रुथलो ढलान गरेको छैन भने थलो ढलान गर्दानै गोठको खामा वा पिलर भित्र बाटै पशुले पिसाब गर्ने मुख्य ठाउँलाई मध्यनजर गरेर ४ इन्चीको पाइप पिसाब सजिलैसँग बाहिर निस्कने गरि स्लोप मिलाएर पाइप अण्डरग्राउण्ड गरि गाड्ने र वस्तुको संख्या अनुसार पाइपमा कम्तीमा २ इन्चको प्वाल बनाई वस्तुको खुट्टाले सहजै नभेट्ने गरि अरु ठाउँ भन्दा केही गहिरो बनाएर वरपरको पिसाब त्यहाँ प्वालमा आउने गरि पिभिसीको ४ इन्चीको जाली घोप्टो पारी राख्ने ।
-कूनैवेला पाइप जाम भएमा खोलका लागि सहज बनाउन पाइपको माथिल्लो भागमा बोरा वा ढुङ्गाले बुझो लगाएर चाहिएको बेला खोलेर पानीको फोहरा पठाउन मिल्ने गरि बनाउने ।

भकारोबाट निस्केको पिसाबमा गोबर, पात पतिंगर मंगालमा जानबाट रोक्न र भकारो पखाल्दा वा वस्तु नुहँदाको पानी मंगालमा जान नदिनका लागि क्याव (खबुल्टो)को व्यवस्था गर्ने र वस्तु नुहँदा वा भकारो पखाल्दाको पानी मिश्रण ड्रममा छानेर पठाउने, जुन पानी सिँचाइका लागि प्रयोगमा आउँछ । पखालेको पानी बाहिर जान क्यावको पीँधमा कम्तीमा १/५ इन्चीको पाइप जडान गर्ने र पिसाबका मंगालतिर पठाउनका लागि क्यावको माथिल्लो सतहमा १/५ इन्चको पाइप जडान गरि मंगालमा गोबर र कसिंगर जानबाट रोक्न पाइपको मुखमा जाली राख्ने ।

-पशु मुत्र बरन राखिएको पाइप नजिकै बनेको पक्की मंगल भित्रीभाग १ फिट लम्बाई र १ फुट चौडा र गहिरो १.५ फुट को बनाउने र त्यस मंगालमा कम्तीमा २० लिटर पशुमुत्र स्वचालित रूपमा जम्मा हुने र भरिए पछि मंगल बाहिर राखिएका बाल्टीन वा ड्रमहरूमा जानका लागि मंगलको माथिको भागबाट १ इन्ची तलबाट १ इन्चको गाड्ने पाइप जोडी पाइपको मुखमा मसिनो जाली राखी पिसाब बाहिर ड्रममा जाने व्यवस्था गर्ने ।

-मंगालमा अनिवार्य रूपमा ढकन वा

छपनीको व्यवस्था गर्ने ।

-मंगालमा पिसाब आउने र मंगालबाट बाहिर निस्कने पाइपको

मुखमा पि भि सि को मसिनो जाली राख्ने जस्तै गर्दा पिसाबसँगै आएका गोबर, पराल तथा अन्य घास पातका टुक्राहरू पशुमुत्र पिसाब संकलन गर्ने मंगाल तथा ड्रमहरूमा नजाने बनाउने । मंगाल भरिए पछिको पुरानो पिसाब स्वचालित रूपमा पाइपबाट ड्रम वा बाल्टिहरूमा जम्मा हुँदै जाने बनाउने ।

-संकलन गरिएको पिसाब कति पुरानो हो भनेर चिन्नका लागि ड्रम भरिए पछि भरिएको मिति लेख्ने र पिसाब १५ दिन भन्दा बढी पुरानो भए पछि यी साना ड्रम वा ग्यालेन वा बाल्टिनहरूबाट मिश्रण ड्रममा जानका लागि पीँधमा आधा इन्चको प्लाष्टिकको धारा टुटी जडान गर्ने र ति धाराबाट पुरानो भएको पिसाब मिश्रण ड्रम वा पिसाब भण्डारण ठूलो टंकीमा जानका लागि गाड्ने पाइप जोड्ने ।

३) मिश्रण ड्रम:

-उद्देश्य अनुसार पिसाब र पानीको आवश्यकता अनुसारको अनुपात बनाएर विरुवामा छर्तका लागि संकलन ड्रम भन्दा कम्तीमा १० गुणा ठूलो मिश्रण ड्रमको व्यवस्था गर्ने ।

-ड्रममा पहिला पशुमुत्र हाल्ने र त्यस पछि अनुपात मिलाउन पानी हाल्ने ।

-मिश्रण ड्रमको पीँधमा थोपा सिँचाई वा पाइप सिँचाई वा स्प्रेयरबाट छर्न मिल्ने गरि ०.५ इन्चको पाइप, टुटी वा गेटभल्भहरू राख्ने ।

४) सिँचाई वा मिश्रण स्प्रे:

-बाली विरुवाका मुख्य शत्रु कीराहरूलाई मार्न, धपाउन वा नआउने बनाउन १ भाग पशुमुत्रमा ५ देखी ६ भाग पानीको मिश्रण छर्ने ।

-तरकारी तथा फलफूल बालीमा पाउडरी

मिल्ड्यू जस्ता घातक रोगहरु व्यवस्थापनका लागि १ भाग पुरानो पशुमुत्रमा ७ भाग पानीको मिश्रणबाट हरेक ३ देखि ४ दिनको फरकमा ३ पटकसम्म प्रयोग गर्ने ।

-बालीका लागि खाद्यवस्तुको रुपमा प्रयोग गर्न १ भाग पशुमुत्रमा १० भाग पानीको मिश्रण बनाई सिँचाई गर्ने ।

-धानबाली तथा गहुँ, मकै जस्ता बालीमा कुलोबाट सिँचाई गर्ने भएमा मिश्रण ड्रमलाई भण्डारण ड्रमको रुपमा रुपान्तरण गरि भण्डारण ड्रमबाट सिँचाई गर्ने पानीको मात्राको आधारमा कूलाको पानीमा ड्रमबाट पिसाव पठाउने व्यवस्था गर्ने र सो पानीबाट आवश्यकता अनुसार सिँचाई गर्न सकिन्छ ।

-जम्मा भएको पिसाव प्लाष्टिक पोखरी वा सिँचाइका लागि पानी जम्मा गरेको

लाग्न नदिन इनामेल लगाउने वा अरु उपाय गर्ने ।

(मलखादलाई एकीकृत गरि थोरै ठाउँमा धेरै अटाउन, छानो हाल्न सजिलो बनाउन, साइड साइडमा हावा खेल्ने चारैतिर प्वाल भएको सके २ वटा नसके कम्तीमा १ वटा इटाको पर्खाल भएको आँखीभ्याले च्याम्बर बनाउने । २ वटा च्याम्बर बनाउँदा पहिलो च्याम्बर केही उचाइमा र दोस्रो च्याम्बर केही तल हुँदा मल फर्काउन सहज हुन्छ । (च्याम्बर बनाउँदा मल फर्काउन सहज बनाउन सकेसम्म पहिलो च्याम्बर केही माथी र दोस्रो च्याम्बर केही तल हुने गरि बनाउने ।

(च्याम्बर बनाउँदा ४ इन्चीको इटाको गारो लगाउने र ४ फुट अग्लो मात्र बनाउने र

पाइपमा ठाउँ-ठाउँमा प्रसस्त प्वालहरु पारि मलखाद राख्दा नै बिच बिचमा राख्ने व्यवस्था गर्ने । -वजेट कम भएको अवस्थामा स्थानीय सामानको प्रयोग गरि मल जताततै छरिन नदिनका लागि काठ बाँस स्याउलाको बारको व्यवस्था पनि गर्न सकिन्छ ।

-मलखाद फर्काउदा मललाई गलाउने जिवहरु -ईएम) जस्ता डिकम्पोजर अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।

-गाई-भैसीको मलखादमा भेडा बाखाको मल पनि सँगै मिसाउँदा भनै राम्रो हुने भएकाले मिलेसम्म मलखाद एउटै बनाउने । (मलखाद तयार भएपछि वा खेतवारीमा लैजाने बेला मललाई घाममा नसुकाउने र खेतवारीमा लैजाना साथ मल फिजाएर जोती हाल्ने व्यवस्था अनिवार्य गर्ने जसले गर्दा मलखादमा भएको खाद्यतत्व घाम पानीबाट उडाएर र बगाएर नष्ट हुन नदिने ।

पोखरीमा पनि हाल्न सकिन्छ ।

रुसकेसम्म सो पोखरीमा केही मात्रामा इएम हाल्न राम्रो हुन्छ ।

५) मलखाद व्यवस्थापन:

वस्तुको गोबरमल तथा भेडा-बाखाको जुतो (वर्कम्ला)को गुणस्तर बढाउन वा त्यसमा भएको खाद्यतत्वलाई नास हुन नदिनका लागि मलखाद व्यवस्थापनमा नयाँ प्रविधि अपनाउनु परेको हो ।

(मलखाद बनाउदा गोठमा भएका वस्तुलाई घाम पनि नछेक्ने, गोबर स्रोत पनि फाल्न सजिलो हुने र पिसाव संकलनका लागि पनि सहज हुने ठाउँ छनौट गर्ने ।

(मलखादलाई घाम पानीबाट जोगाउन २५० (जिएएसएम) यू भी प्लाष्टिकले वा जस्ता आदिले पशुलाई घाम न छेक्ने गरि छानो व्यवस्था गर्ने । छाना अड्याउनका लागि साइडको खाँवा बलियो काठ वा जि आइ पाइप वा फलामको राख्न सकिन्छ । खाँवाको तल्लोभाग वस्तुको पिसाबले खिया

जमीन सतहमा, बिचमा र टपमा रड र सिमेन्टको टाइबिम राख्ने ।

(च्याम्बरको साइज चौडाई ७ फिट र लम्बाई १० फीटसम्मको बनाउने पशु धेरै भएमा च्याम्बर संख्या बढाउने वा च्याम्बरको लम्बाई बढाउने चौडाई नबढाउने की न की चौडाई बढी भएमा मलखादको भित्रसम्म हावा सञ्चार हुन नपाई मल गलाउने जिवाणुहरुको सक्रियता कम हुने हुन्छ । १० फीटको लम्बाई छ भने बिचमा ९ इन्चको इटाको पिलर राख्ने र सुर सुर र मल निकासका लागि बनाइएको १ मिटर चौडा ढोकामा पनि ९ इन्चको पिलर बनाउने ।

(गोबरमा जैविक गतिविधि बढाएर चाँडो गलाउनका लागि ४० प्रतिशतको चिश्यान भएमा राम्रो हुने र जैविक गतिविधिका लागि भित्रसम्म वायू सञ्चारको प्रबन्ध मिलाउने । स्रोत स्याउला कम हुने र दाना पानी धेरै खुवाएर पालिएका पशुहरुको गोबर धेरै गिलो हुने हुँदा पानीको मात्रा चाँडो उडाउनका लागि बिचमा प्लाष्टिकको

व्यवसायीक रुपमा पशुपालन गरिने गोठ तथा भकारोको डिजाइन :

१ नम्बर वस्तुकोलागि २ नम्बर वस्तुका लागि ३ नम्बर वस्तुका लागि ।

अगाडिको बाटो ४ फीट चौडा ।

अगाडीको बाटो र खान दिने ठाउँको बिचको गार्हो २४ इन्ची उचाई ।

खाना दिने ठाउँ ३ फिट चौडा ।

भकारो र खान दिने ठाउँको गारो २० इन्ची उचाई ।

वस्तु बस्ने ठाउँ ६ फिट लम्बाई र प्रति वस्तु ४ फिटका दरले चौडाई ४ प्रतिशत स्लोपको ढलान (गाई-भैसीको भकारोमा विछ्याउने म्याट ४ फिट चौडाई ६ फीट लम्बाईको हुन्छ, र वस्तुले ५.५ फिटमा दिशा गर्ने हुँदा यो साइज ठिक हुन्छ ।

पिसाव बग्ने गटर १५ इन्च चौडा गटरमा आकाशको पानी पर्न हुँदैन गटरको सडामा ४ इन्चको पाइपमा ठाउँ-ठाउँमा प्वाल पारेर पिसाव क्यावसम्म लैजाने ।

क्याव:

पछाडीको बाटो ३ फिट , पिसाव संकलन टंकी मंगाल :

मलखाद व्यवस्थापनका लागि वस्तुलाई घाम नछेक्ने गरि ७ फीट चौडा ४ फीट उचाई लम्बाई १० फीट वा आवश्यकता अनुसार २ भन्दा बढि आँखी भ्याले इटाको गारोको कोठाहरु बनाउने । स्थल वा ठाउँ अनुकुल केही दायाँ वायाँ पनि गर्न सकिन्छ । तर

मलखाद ओसारपोसारका लागि सहज हुने ठाउँ चाहिन्छ ।

अगाडिको बाटो, दाना दिने ढुङ्ग, वस्तु बाँध्ने ठाउँ, पिसाब बग्ने ठाउँ र पछाडिको बाटोसमेत गरेर कूल कम्तिमा १७ फिट लम्बाइको आवश्यकता पर्दछ र चौडा प्रती वस्तु ४ फिटका दरले वढाउँदै लैजानु पर्दछ । यदि व्यवसायिक पशुपालन गर्ने हो भने र ठाउँ अनुसार हेड-हेड वा टेल-टेल टु तरिकाबाट गोठ बनाउँदा ठाउँको केही वचत हुने र काम गर्न पनि केही सहज हुने हुन्छ ।

क्यूरीड ड्रम १ क्यूरीड ड्रम २, मिश्रण टंकी, सिँचाई पाइप :

भकारो पखाल्दा वा पशुलाई नुहाउँदाको पानी पिसाब संकलन टंकी वा ड्रममा नजानका लागि नालाबाट गएको पानी पिसाब संकलन गर्ने टंकीमा नगई अलगगै पोखरी वा टंकीमा जाने व्यवस्थाका लागि क्याव वा खबुल्टोको व्यवस्था गरिएको हो ।

लागत सारंश :

कतिपय व्यवसायिक रुपमा पशुपालन गर्ने तथा खेती गर्नेहरूले पुरानो तरिकाबाट भकारो सुधार गरि सकेका हुन सक्छन् भने केही व्यवसायिक कृषकहरूलाई नयाँ बनाउनु पर्ने हुन्छ । केही कृषकहरूले ठूलो स्केलमा पशुपालन गरेका होलान भने केहीले सानो स्केलमा । सबैले गोठ तथा भकारो सुधार तथा मल मुत्र व्यवस्थापन अति गर्न जरुरी भएका कारण सबैका लागि मिल्नेगरि सानो तथा ठूलो स्केलका लागि हुनेगरि लागत अनुमान गरिएको छ । यो लागत ठाउँ र उपलब्ध सामाग्रीको प्रकार अनुसार फरक पर्ने हुन्छ । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुने ढुङ्गा, गिटी, बालुवा र अन्य सामान तथा अदक्ष ज्यामीको खर्च आदी सहभागी कृषकले बेहोर्न पर्ने हुन्छ ।

गोठ तथा भकारो सुधार र पशु मलरुमुत्र व्यवस्थापनका सुधारन तरिका हरुको केही नमुनाहरू :

पहिला भकारो सुधार गरिसकेको अवस्थामा गोठ तथा भकारो सुधार र पशु मलरुमुत्र व्यवस्थापनमा नयाँ तरिकामा रुपान्तरण गर्ने तरिका:

पशुमुत्र बगेर मंगालमा जान बनाइएको नालामा कालो कडा पाइप विछ्याएर पिसाब आउने मुख्य(मुख्य ठाउँमा प्वाल पारी जाली घोटोपारी पिसाब पाइपबाट जाने बनाउने तरिका :

(वे रो २ जोगी डाडा धादिङ २०७५)

मंगाल पिसाबले भरिए पछी बाल्टीनले उवाएर बारीमा हाल्न पर्ने अवस्थामा मंगाल भरिएपछि पाइपबाट बाल्टीन वा ड्रममा जानका लागि मंगालको माथिल्लो भागबाट १ इञ्च तल एक इञ्चको पाइप र मंगालमा ढकन राख्न बनाइएको संरचना (वे रो २ जोगी डाडा धादिङ २०७५) पहिला ढलान भइसकेको भकारो वा थलोलाई सुधार गरि पशुमुत्र संकलन सहज बनाउने तरिका पाइपको प्रयोग गर्दा पाइपमा प्वाल पारि ४ इञ्चको पिभि सी जाली घोटो गरि राख्ने तरिका ।

(वेनीघाट रोराड ९ फचिमटार धादिङ २०७५)

नयाँ संरचना बनाउदा अपनाउने प्राविधिक कुराहरू

भकारोको लागि नयाँ ढलान पशुले पिसाब गर्ने मुख्य-मुख्य ठाउँमा पर्ने गरि गोठको खाँवा भित्रैबाट ४ इञ्चको कडा पाइप अण्डरग्राउण्ड गरि गाड्न र ठाउँ-ठाउँमा कम्तिमा २ इञ्चको डाएमीटरको प्वालहरू बनाई त्यसमाथी पिभि सी जाली घोटो पारी राखी त्यस ठाउँमा वरपरको पशुमुत्र सहज तरिकाले एकीकृत बनाउन साना(साना मसिना कुलेसो बनाउने तरिका

विभिन्न आकार अनुसारको लागत सारंश :

१ उच्च स्तर :

(क ठूलो स्केलमा थलो ढलान र मल मुत्र व्यवस्थापन : (२ कोठाको) (४ देखी ५ वटा ठुला पशु)
रु. १९००० रु. १९००० रु. ६२००० २ कोठा रु. १,००,०००।
(ख ठूलो स्केलमा थलो ढलान भइ सकेका को लागि मल मुत्र व्यवस्थापन : (२ कोठाको) (४ देखी ५ वटा ठुला पशु)
(१९००० ६२००० २ कोठा ८१,०००।

२. मध्यम स्तर :

(क मध्यम स्केलमा थलो ढलान र मल मुत्र व्यवस्थापन समेत (१ कोठाको) (२ देखी ३ वटा ठुला पशु)
रु. १०००० रु. १९००० रु. ३८००० १ कोठा रु. ६७,०००।
(ख मध्यम स्केलमा थलो ढलान भइ सकेका को लागि मल मुत्र व्यवस्थापन : (१ कोठाको) (२ देखी ३ वटा ठुला पशु)
रु. १९००० रु. ३८००० १ कोठा रु. ५७,०००।

३ सामान्य स्तर :

(क मध्यम स्केलमा थलो ढलान र मुत्र व्यवस्थापन, मलखाद व्यवस्थापन स्थानिय तरिकाबाट-१ देखी २ वटा सम्म ठुला पशु)
रु. १०००० रु. १२००० सानो मिश्रण ड्रम रु. ३००० स्थानीय सामाग्रीको प्रयोग रु. २५,०००।

स्थानीय प्रविधिको प्रयोग :

ख स्थानीय तरिकाबाट थलो सुधार, मुत्र व्यवस्थापन र स्थानीय सामाग्रीको प्रयोग वाट र मलखाद व्यवस्थापन :
(१ देखी २ वटा सम्म ठुला पशु)
रु. ५००० थलो ढुङ्गाको छपनीमा टिकटप रु. ७००० मिश्रण ड्रम बाहेक रु. ३००० स्थानिय सामाग्रीको प्रयोग रु. १५,०००।

मंगल भरिएपछि छानिएको पशुमुत्र स्वचालित तरिकाबाट पशुमुत्र संकलन ड्रम तथा बाल्टिनमा जम्मा गर्ने बेला मंगालबाट पिसाब बाहिर निकाल्ने पाइपको मुखमा पिभि सि जाली राख्ने तरिका । यसले मंगालमा भएका गोबर तथा फोहर बाहिर बाल्टीन वा ड्रममा जानबाट रोक्दछ । यो मंगालमा पिसाब आउनु अगाडि एकवटा खबुल्टो बनाइएको हुन्छ जसले पशु नुहाउँदाको पानी मंगालमा नआई बाहिर पठाउन मिल्ने र अरुबेलाको पिसाब मंगालमा पठाउने गरि बनाइएको हुन्छ ।

समथर जमीन भएको अवस्थामा मंगालमा जम्मा भएको पिसाब ड्रम तथा बाल्टिनको सहयोगबाट आवश्यकता अनुसारको अनुपातको मिश्रण बनाउनका मिश्रण ड्रममा राख्ने तरिका :

बाँकी २१ पृष्ठ

पाँच वर्षे एशिया प्रशान्त (एपीएफपी) किसान कार्यक्रमको आवधिक परियोजनाको परामर्श बैठक सम्पन्न

धनबहादुर मगर /रितु रुपाखेत्री
काठमाडौं मंसिर १६, राष्ट्रिय किसान सञ्जाल, नेपाल, राष्ट्रिय कार्यन्वयन समितिको एशिया प्रशान्त किसान कार्यक्रम (एपीएफपी)को एशियाका लागि किसान संगठनहरुको सुदृढीकरण परियोजना उपलब्धिहरुबारे सामुहिक छलफल तथा परामर्श बैठक अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)का महासचिव, राष्ट्रिय भूमि आयोगका उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय किसान सञ्जालका संयोजक नहेन्द्र खड्काको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको छ ।

उक्त बैठकको प्रमुख अतिथ्य गर्दै अखिल नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष तथा राष्ट्रिय किसान आयोगका अध्यक्ष चित्रबहादुर श्रेष्ठले सञ्जाललाई नियमित सञ्चालन गर्ने प्रतिवद्धता सहित सबै एकै ठाउँमा उभिनु पर्ने बताउनु भयो ।

श्रेष्ठले किसानको मुद्दामा आधारित भएर जानु पर्ने बेला आएको छ । बढ्दामा भएको संघ(संस्था)हरुलाई बोक्न सकिदैन । समाजवादको मुद्दा बोकेकाहरुलाई संगै लिएर जानु पर्ने बताउँदै आफूहरु कृषि क्रान्तिका लागि महान् अभियानमा हिडेका छौं । सानो ठूलो जेसुकै होस् राष्ट्रिय किसान सञ्जालले अहिलेसम्म गरेको कार्यक्रमले मनोविज्ञान दिन सफल भएको बताउनु भयो ।

भविष्यमा परियोजना अझ राम्रो हुनुपर्छ भनेर सञ्जाल लागेका छौं ।

अखिल नेपाल किसान महासंघका इन्चार्ज बलराम बास्कोटाले राजनीतिक पार्टीहरुका किसान संगठनहरु २० वर्षदेखि सक्रिय रूपमा किसानको अधिकारका लागि लागि रहेको बताउनु भयो । एशिया प्रशान्त किसान कार्यक्रम (नेहा)को योगदानलाई सम्झनु पर्छ । अहिले राजनीतिक गर्नेहरुले उपेक्षा गरिरहेको छ । नेपालमा किसान अधिकारका लागि हामीले नै लडेका हौं । देशभक्त लोकतान्त्रिक शक्ति हामी किसान संगठनहरु हुन् । राष्ट्रिय किसान सञ्जाललाई अझ बलियो बनाउँदै बलियो साभा संगठनको रूपमा अगाडि बढाउनु पर्छ ।

अखिल नेपाल किसान महासंघ (अप्फा)का केन्द्रीय कोषाध्यक्ष केवी घलेले सरकारले राष्ट्रिय भूमि बैकको कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्न स्थगित गरेको थियो । फेरि कार्यक्रम शुरु गर्न लागेको जानकारीमा आएको छ । गरिएको कार्यक्रम कति उपलब्धी भयो भनेर आउनु पर्छ ।

जलवायु परिवर्तन न्यूनिकरण गर्न भूमिका खेलेवापत वन उपभोक्ता महासंघले हाम्रो खातामा पैसा आउनु पर्छ भनेको सुनेको छु । तर आएको पैसा कहाँ प्रयोग गरिन्छ ? सबैभन्दा बढी दुरुपयोग भइरहेको भएको

छ भनेर सुनेको छु । जमीनको खण्डीकरण भइरहेको छ । रोक्ने कार्यक्रम प्रभावकारी हुन सकेन । आगामी परियोजना बनाउँदा पर्यावरणीय कृषिमा तलसम्म जाने गरि कार्यक्रम बनाउनु पर्छ ।

सञ्जालका संयोजक नहेन्द्र खड्का बैठकको अध्यक्षता गर्दै सञ्चालित परियोजना कार्यन्वयन अवधिभरको संक्षिप्त रिपोर्ट प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । उक्त बैठकमा देशको बदलिँदो राजनीतिक परिस्थितिका कारण नोभेम्बरमा सक्नुपर्ने परियोजना कार्यक्रम परिस्थितिवस ढिलो भएको बताउनु भयो ।

कार्यक्रम ५ वर्षको लागि सन् २०२१ देखि २०२५को नोभेम्बरसम्मको थियो ।

बैठकको मुख्य एजेण्डा ज्यापोर्टलाई कसरी प्रभावकारी बनाउने भन्ने विषयमा केन्द्रीत थियो ।

परियोजना प्रगति बैठकमा मंसिर २२ गते हुन गइरहेको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने रहेको छ । त्यसैको अन्तिम परियोजना कार्यक्रमको तयारी स्वरूप यो बैठक बसेको हो ।

नहेन्द्र खड्का राष्ट्रिय किसान सञ्जालद्वारा गरिएको परियोजना कार्यक्रमको विस्तृतिकरण :

अखिल नेपाल किसान महासंघका महासचिव, राष्ट्रिय भूमि आयोगका उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय किसान सञ्जालका संयोजक नहेन्द्र खड्काले सन् २०१९ बाटमा शुरु भएको राष्ट्रिय किसान किसान सञ्जालको कार्यक्रम परियोजनाको रूपमा सन् २०२१ देखि देखि शुरु भयो । उक्त कार्यक्रम गर्न आइफाइको सहयोग रह्यो ।

त्यस कार्यक्रम अन्तर्गत किसानका राष्ट्रिय स्तरका संघ संगठनको व्यवसायिक योजना बनाउन तालिम, गोष्ठी, क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम गरियो । उक्त कार्यक्रमहरुमा कृषि र किसानसँग आवद्ध संघ-संगठनहरुको सहभागीता राम्रो रह्यो ।

कार्यक्रमहरुमा कृषि बजारसँग संलग्न निकायसँग छलफल, कृषि उद्यमीहरुसँग छलफल, उत्पादनक किसानहरुसँग छलफल भयो । २०२१ म कृषि सहकारीहरुलाई

आइफाडको सहयोगमा क्रेट, खरिद र वितरण गरियो । अन्तराष्ट्रिय कृषि विकास कोष (आइफाड) र किसान सञ्जालमार्फत कृषि विकास रणनीति २०२० लेखन तथा कार्यन्वयनका विषयमा राष्ट्रिय स्तरको कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

जमीनको खण्डीकरण बढेको अवस्थामा त्यसको सट्टा जमीन चक्लावन्दी कार्यक्रम गरियो । महिला, पुरुष आदिवासी जनजातिहरूको कृषिमा सहभागीता र समावेशीकरण कार्यक्रम कार्यन्वयनको कार्यक्रम भएको गरियो । (एपीएफपी) परियोजना कार्यक्रमको सन्दर्भमा प्रदेश नं ५, साना किसानहरूलाई कोभिडले पारेको असर, केन्द्रीय कृषि सहकारी संघको व्यवस्थापनमा वित्तिय पहुँचको विषयमा छलफल अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरियो । कार्यक्रममा यूएन एजेन्सीहरू आइफाड, एफओको सहभागीता थियो । सन् २०२१ मा किसान संगठनहरूको प्रारम्भिक अवस्था चुस्त दुरस्त गर्न सहयोग पुग्नेगरी कृषि वस्तुलाई क्लष्टरिड गरेको थियो उक्त किसान कार्यक्रममा चितवनको सहकारी संघ (संगठनलाई तालिम प्रदान गरियो ।

भूमि सुधार, जग्गाको चक्लावन्दी, राष्ट्रियस्तरको नीतिगत छलफल । नेपाल सरकारले किसान संघ(संगठनसम्म कार्यक्रम पुऱ्याउन कार्यन्वयनको अवस्था के छ भनेर यूएन डूपको कार्यन्वयन विषय राष्ट्रियस्तरका छलफल कार्यक्रम गरेको थियो ।

कृषि अनुसन्धान परिषद्, कृषि नीति, भू-उपयोग, आवश्यक छ भनेर केन्द्रीयस्तरको कार्यक्रम सञ्चालन गरियो ।

नेपालमा पर्यावरणीय कृषिको महत्व आवश्यकता भविष्यमा जलवायु परिवर्तनबाट हुने खतराको सम्भावित सामना गर्नु पर्ने कार्यक्रम गरियो ।

नेपालको कृषि प्रणालीमा जीएमओ कृषि प्रणालीले पार्ने प्रभावको बारेमा केन्द्रीयस्तरको कार्यक्रम गरियो ।

सन् २०२१ मा नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठान, राष्ट्रिय किसान सञ्जालको संयुक्त आयोजनामा कृषिमा विदेशी लगानी प्रभाव विषयक कार्यक्रम गरियो ।

सन् २०२३ मा सञ्जालको कन्सल्टेशन मिटिङ्ग, एग्रो इकोलोजी कार्यक्रम, जिएमओ विरुद्ध किसान कार्यक्रम गरियो । यूएन एजेन्सीहरू अन्तराष्ट्रिय कृषि विकास कोष (आइफाड), संयुक्त राष्ट्र संघ कृषि संगठन (एफएओ) र सँग एशियाली किसान संगठन

(आफा) र लाभिया क्याम्पासिनाको संयुक्त कार्यक्रममा कृषि भिडियो प्रतियोगितामा सहभागी भयो ।

सन् २०२३को, कोप २९को पूर्व सन्ध्यामा जलवायु परिवर्तन र यूएन ग्लोबल फुड सम्मेलनमा सहभागी र ग्लोबल फुड क्रपिङ्गमा पारेको असर कोप २९ को सन्दर्भमा (We are Watching) भिडियो प्रतियोगिता कार्यक्रममा नेपालको तर्फबाट सहभागी भइयो ।

सन् २०२२ मा मूल्य श्रृंखलामा महिला किसानको सहभागीता, न्यूनतम समर्थन मूल्य, सरकारसँगको नियमित सम्पर्कमा जोडिने कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

उखु किसान समितिको आयोजनामा मधेश प्रदेशमा उखु किसानहरूसँग छलफल, उखु किसानहरू अनसनमा बसेको अवस्थामा उखु किसानसँगको सहभागी भएर एक्येवद्धता जाहेर गरियो ।

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मेलम्चीमा बाढीले पारेको असर बारे स्थलगत अध्ययन, अनुसन्धान गरि प्रतिवेदन तयारी गरि सम्बन्धित विषयमाथिको जोखिमको बारेमा सचेत हुन पर्ने विषयमा छलफल गरियो । जमीनको खण्डीकरण, भू-उपयोग नीति, (ल्याण्ड पोलिसी) सरकारले चाहिने नचाहने कार्य गरेको कारण खबरदारीका लागि केन्द्रीय स्तरको कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । सन् २०२३ मा कोशी प्रदेशमा चियाको बजारीकरण, चिया उत्पादन, केन्द्रीय चिया सहकारी संघको सक्रियतामा गरियो । उक्त कार्यक्रममा चिया तथा कफी विकास बोर्डका कार्यकारी प्रमुखको सहभागीता थियो ।

किसान सञ्जालले राष्ट्रिय भूमि आयोगसँग मिलेर, आदिवासी भूमि सम्बन्धी कार्यपत्र प्रस्तुतीकरण गरेको थियो । कार्यक्रममा सकुम्वासी संघ-संगठन, राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च, नागरिक समाजसँग मिलेर कार्यक्रम गरेको थियो ।

सन् २०२३ मा राष्ट्र संघको पारिवारिक कृषि दशक कार्यक्रम, कृषि संगठनको ४३ औं विश्व खाद्य दिवसको स्थापनाको अवसर पारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरियो । सोही समयमै पारिवारिक कृषि दशक विश्व खाद्य दिवस अक्टुबर १६ मा खाद्य सम्प्रभुता, (फुड सोभरेन्टी) प्रदर्शनी कार्यक्रम गरेको थियो । भूमि आयोगको नियमावली कार्यन्वयन र त्यसको प्रभाव नीतिगत छलफल, कृषिमा वितरण अनुदान दुरुपयोग सम्बन्धी छलफल गरियो ।

कृषिमा युवाको सहभागीता, Youth Innovation in Agriculture National Interactions Program. सम्पन्न गरियो ।

नेपाल सरकार पधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना विघटित गर्न खोजेको बेला विघटन गर्न हुन्न बरु परिमार्जन गर्दै अगाडि बढाउनु पर्छ भन्ने विषयमा परियोजनाको आवश्यकता र औचित्यका बारेमा राष्ट्रिय स्तरको अन्तरक्रिया कार्यक्रम, कृषि विकास मन्त्रालय लगायत सम्बन्धित सरोकारवाला निकायको सहभागीता कार्यक्रम गरियो । धादिङ्ग, कास्की, गोर्खा, लुम्बेको पशु प्रजनन केन्द्रहरूमा अध्ययन अवलोकन भ्रमण गरि वस्तुस्थितिको जानकारी आदान प्रदान गरियो । सरकारले किसानलाई प्रदान गरिने अनुदानको प्रभावकारिताका विषयमा नीतिगत छलफल गरियो ।

सन् २०२४ मा सुदूरपश्चिम प्रदेश कैलाली, धनगढीमा पर्यावरणीय कृषि खेतीको रूपान्तरण र नीतिगत छलफल गरियो । लुम्बिनी प्रदेश दाङ जिल्लाको भालुवाडमा बाँके बर्दिया, दाङ, कैलाली, कञ्चनपुरका मुक्त कमैया, कमलरी, हलिया, हरुवा, चरुवा, भूमिहीन, सुकुम्वासी, कृषि मजदुर, श्रम, ज्याला, कृषिमा जनशक्ति, (एक्सटेन्डेड एग्रीकल्चर लेबर पोलिसी) माथि नीतिगत छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

कर्णाली प्रदेश जाजरकोट जिल्लाको नौमुलेमा रैथाने खेती प्रविधिको स्थानीय तहमा नीतिगत छलफल सहित कृषि कार्यालयका कर्मचारी, आदिवासी खाद्य प्रणालीको र कृषि उत्पादन र प्रदर्शनी कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

सन् २०२४ मा राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च, सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा भूमि बैंक, जमीन, कृषि ऋण कन्सल्टेशन, भूमि ऐन र कृषि भूमि कार्यक्रम अन्तर्गत संयुक्त राष्ट्र संघ (यूएन फ्रेमवर्क) यूएन एजेन्सीहरूको उपस्थितिमा कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

महिला किसानको कृषिमा नीतिगत सहभागीता सहित मीना तामाङको संयोजकत्वमा २१ सदस्यीय महिला किसान मञ्चको कार्यसमिति गठन गरियो । (वोमेन पिज्यान्ट फोरम) गठन गरियो । सिन्धुपाल्चोक चौतारा साँगाचोक भान्ज्याङमा स्थानिय जनप्रतिनिधिको उपस्थितिमा सामुदायिक विउ बैंक स्थापना, सञ्चालन, स्थानीय समुदायको सहभागीता र प्रभावकारिता,

त्यसका चुनौती अवसर र सम्भावनाहरूका बारेमा बृहद छलफल कार्यक्रम गरियो । सन् २०२४ मा सिन्धुपाल्चोकको सिकुटेमा धानको बीउ सुकाउने (राइस वार्मिङ्ग टेक्नोलोजी) हस्तान्तरण गरियो । त्यसको उपयोग गर्ने बारेमा नार्कका विज्ञहरूको प्रस्तुतीकरण सहित कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

पयावरणमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर र किसानले भोग्नु परेको समस्या र समाधान गर्न छलफल कार्यक्रम गरियो ।

सन् २०२४ मा सरकार, कृषि संघ(संस्था र सरोकारवाला)बिच फोकल पाइन्ट राष्ट्रियस्तरको इकोलोजिकल म्यापिङ्ग कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

सन् २०२५ माइक्रो लोकेशन बुझाउने युथ प्रिजेन्ट कार्यक्रम यूएन एजेन्सीहरु अन्तराष्ट्रिय कृषि विकास कोष (आइफाइ), राष्ट्र संघ कृषि संगठन (एफएओ)को सहभागीतामा कार्यक्रम र महिला कृषि सञ्जालको बैठक सम्पन्न गरियो ।

सन् २०२५ मा साना डेरि उद्योग, दुग्ध प्रशोधन व्यवसायी, दूग्ध विकास संस्थानबाट दुग्ध किसानको भुक्तानी रोकिएको अवस्थामा दुग्ध उत्पादक संघ-संगठनको सहभागीतामा केन्द्रीय स्तरको कार्यक्रम गरियो । संघ र प्रदेशमा दुग्ध उत्पादक किसानहरुलाई परेको प्रभाव कार्यक्रम गरियो ।

राष्ट्रिय भूमि आयोगमा १४ लाख भूमिहीन सुकुम्वासीहरुको निवेदन परेको छ । पाकिस्तान, बंगलादेश, श्रीलंका, माल्दिभ्स लगायत धेरै देशहरुमा किसान सञ्जालहरुको विस्तार भएपनि विघटन भएको कारण धेरै देशका किसानहरुको सञ्जालसँग सम्पर्क टुटेको छ ।

यही आर्थिक वर्ष देखि राष्ट्रिय किसान सञ्जाल अन्तर्गत ५१ लाख किसान संगठनको सदस्य पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ । भने सदस्यको संख्या पनि वृद्धि हुँदै गएको छ ।

रिपोर्ट प्रस्तुत :

एशिया प्रसान्त किसान कार्यक्रम (एपीएफपी) कार्यक्रम संयोजक राष्ट्रिय कार्यन्वयन एजेन्सी (नेहा)का परियोजना संयोजक काजल बच्चचार्यले एशिया प्रशान्त किसान कार्यक्रमको सफलता, कार्यक्रमले पारेको प्रभाव, भावी चुनौती, सम्भावना र अवसरको प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्नु भएको थियो ।

बाँकी २६ पृष्ठ

प्राविधिक जनशक्ति कटौती नगर्न ध्यानाकर्षण

मकवानपुर, कार्तिक १८, बागमती प्रदेशमा प्रदेश राष्ट्रिय वन ऐन, २०७६ लगायतका अन्य कानून तर्जुमा हुँदै गएको सन्दर्भमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको संगठन तथा व्यवस्थापन (इ७ः) संरचना पुनर्लेखन प्रक्रिया अघि बढिरहेको प्रति पेसागत सङ्गठनहरुले आपत्ति जनाएका छन् । यसै सन्दर्भमा मिति २०८२ कार्तिक १८

गते प्रदेश सचिवमार्फत राय तथा सुझाव पेस गरिसकिएको ब्यहोरा स्मरण गराउँदै, मौजुदा संगठन तथा व्यवस्थापन संरचनाको पुनर्लेखन गर्दा बागमती प्रदेशको जैविक विविधता र पर्यावरणीय संवेदनशीलतालाई विशेष ध्यान दिन सरोकारवालाहरुले आग्रह गरेका छन् ।

प्रदेशको वन तथा वातावरण संरक्षणमा प्राविधिक जनशक्ति मेरुदण्डको रूपमा रहेको उल्लेख गर्दै, छोटो समयमा प्राविधिक कार्यालयहरुमा कार्यरत जनशक्तिको दरबन्दी कटौती गरिँदा सेवा प्रवाहमा प्रत्यक्ष नकारात्मक असर पर्ने नेपाल वन प्राविधिक संघ (एनएफए) बागमतीका अध्यक्ष उत्तम चापागाउँले जानकारी दिनुभयो ।

नेपाल वन प्राविधिक संघ (नेफ्टा), नेपाल फरेस्टर्स एसोसिएसन (एनएफए) र जुनियर फरेस्टर्स एसोसिएसन नेपाल (जेएफएएन) बागमती प्रदेश कार्य समितिले वन तथा वातावरण मन्त्रालयलाई बुझाएको ध्यानाकर्षण पत्रमा प्रदेशको जैविक विविधता र पर्यावरणीय संवेदनशीलतालाई ध्यानमा राखी संगठन संरचना पुनर्लेखन गर्न आग्रह गरिएको छ ।

पत्रमा वन, वन्यजन्तु तथा जलाधार संरक्षणमा प्राविधिक जनशक्ति मेरुदण्डको रूपमा रहेको उल्लेख गर्दै छोटो अवधिमा

प्राविधिक कार्यालयहरुमा कार्यरत जनशक्तिको दरबन्दी कटौती गरिँदा सेवा प्रवाहमा गम्भीर असर पर्न सक्ने चेतावनी दिइएको छ ।

संघ-संस्थाले वातावरणीय दिगोपन, जनशक्तिको उचित व्यवस्थापन र सेवाको गुणस्तर सुधारलाई प्राथमिकतामा राखी जनशक्तिको वास्तविक आवश्यकतामाथि गहिरो अध्ययन गरेर मात्र निर्णय लिन

मन्त्रालयसँग आग्रह गरेका छन् । मौजुदा दरबन्दी कटौती नगरी प्राविधिक जनशक्तिको सीप अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा प्रोत्साहनका उपायहरु अवलम्बन गर्न समेत सुझाव दिइएको छ ।

साथै, संगठन तथा व्यवस्थापन संरचना पुनर्लेखनको प्रक्रियामा कर्मचारी संघ-संस्था, विज्ञ तथा सरोकारवालाहरुको रायलाई प्राथमिकताका साथ समेट्न समेत उनीहरुले आग्रह गरेका छन् ।

उक्त संयुक्त ध्यानाकर्षण पत्र नेपाल वन प्राविधिक संघ (एनएफए) बागमतीका अध्यक्ष उत्तम चापागाउँ, नेपाल वन प्राविधिक संघ (नेफ्टा) बागमतीका अध्यक्ष वसन्तराज गौतम र ज्वाइन्ट फरेस्टर्स एसोसिएसन नेपाल (जेएफएएन) बागमतीका अध्यक्ष राजेश कुमार साहले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

बागमती प्रदेशमा प्रदेश, राष्ट्रिय वन ऐन, २०७६ लगायत अन्य कानूनहरु तर्जुमा भइरहेको तथा वन तथा वातावरण मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको संगठन तथा व्यवस्थापन (ओ एण्डएम) संरचना पुनर्लेखनको प्रक्रिया अघि बढिरहेको सन्दर्भमा वन क्षेत्रका तीन प्रमुख पेसागत संघसंस्थाले संयुक्त रूपमा ध्यानाकर्षण गराएका हुन ।

नेपालमा अपाङ्गता-समावेशी कृषि- खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सम्पन्न

धनबहादुर मगर

काठमाडौं कार्तिक २९, नोभेम्बर ७, संयुक्त राष्ट्र संघ कृषि संगठन र कृषि राष्ट्रिय अपाङ्ग महासंघ नेपालको आयोजनामा कृषि खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धनमा नेपालको अपाङ्गता भएकाहरूको सहभागीता विषयक कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

कार्यक्रम कृषि संगठन नेपाल-भुटान प्रमुख केन सिमिजुको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको छ ।

समेत पहुँच नभएको विषय छलफलमा उठेका थिए ।

संविधानको धारा ३६ मा नेपालको संविधानले खाद्य अधिकार, दिगो कृषि विकास रणनीति, समावेशीकरण, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जमीन माथिको अधिकार स्थापित हुनु पर्ने कुरामा जोडदिएको छ । अपाङ्गतामैत्री विक्री वा खरिद केन्द्र, होचा पुड्काले किन्न वा बेच्न सक्ने सहज संरचना, आवाज युक्त तौल मेशिन, आवाज युक्त

सरकार र सम्बन्धित निकायले जोडदिनु पर्ने कुरा उठाएका थिए ।

कृषि(खाद्य प्रणालीमा मूल्य श्रृंखलामा युवाहरूको सहभागीता, महिलाहरू र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमा भएका अवरोधहरू पहिचान, हुनु पर्ने कुरामा जोडदिएका थिए । सह(सिर्जित समाधान विकासका मुख्य चुनौती र अवरोधहरूलाई पार गर्न शिक्षामा पहुँचको कमी, समाज र परिवारबाट बन्देज, सञ्चार र सूचनामा अवरोध, कृषि व्यवसायीहरूका लागि ऋण, बीउ विजन, मलको कठिनाई, बजारमा उत्पादन बेच्न व्यापारीसंगको पहुँचमा सीमितता, युवाहरूका लागि कृषि तालिमको अभाव, सामाजिक(सांस्कृतिक पूर्वाग्रह, अपाङ्गतामैत्री बैकिङ स्रोतको अभाव, स्रोत, समुदाय र परिवारबाट विश्वासको कमी, अपाङ्गतामैत्री कृषि उपकरणको अभाव, आदिवासी जनजातिको आ(आफ्नै भाषा, संस्कृति र ज्ञान, सीप रहेपनि शिक्षा रोजगार र बसाई सराइको कारण लोप हुँदै गएको विषयमाथि छलफलमा उठाएका थिए ।

कार्यक्रममा उठाएका सम्भावित समाधानहरू भित्र निम्न विषयमाथि ध्यान पुऱ्याउन सके समस्याको समाधानको निष्कर्षमा पुग्न सकिने छलफलमा सुझाव दिएका थिए ।

जसमा कृषिमा सहूलियत ऋणको व्यवस्था, सहकारी तथा गैर(सरकारी संस्थाबाट ऋण सुविधा, गुणस्तरीय वस्तु उत्पादनमा जोड, मल हाल्ने मौसम अधि तालिम, बीउ अनुदानको व्यवस्था, अपाङ्गतामैत्री तालिम र उपकरणको विकास, परम्परागत रैथाने खेतीको संरक्षण, स्थानीय सरकारसँग समन्वय र पैरवी, स्थानीयस्तरको संयन्त्र सडक(अपाङ्गतामैत्री सवारी साधन, स्थानीय खानाको लागि हाट बजार, व्यवहारिक शिक्षाको सिद्धान्त, शिक्षा, जागरुकता, लैङ्गिक एकता, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सहजीकरण आदि रहेका थिए ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सशक्तिकरण र अर्थपूर्ण सहभागिताका लागि स्थानीय मञ्च र फोरमहरूको सक्रिय सञ्चालन अर्थपूर्ण सहभागीता हुनुपर्ने कुरामा जोडदिएका थिए ।

कार्यक्रममा कृषि क्षेत्रमा आवद्ध अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई समाजले हेने दृष्टिकोण कृषिमा उनीहरूको सहभागीता, समाज, सरकार, अविभावकको सहयोगको अवस्था बारेमा गहन छलफल भएका थिए ।

विभिन्न समूह बनाई गरेको छलफलमा कृषि खाद्य प्रणालीमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई आवद्ध बनाउने, आवश्यकता र चुनौतीहरू के के रहेका थिए भन्ने विषयमा कार्यक्रम केन्द्रित भएका थिए ।

उक्त कार्यक्रममा समूहगत छलफलका क्रममा कृषिमा समावेश अपाङ्गता भएका किसानहरू प्रति विभेद गर्ने गरेको, छोरा जन्मे खुशी, छोरी जन्मे वेखुशी हुने नेपाली समाज अझै पनि भएको, कृषिका विषयमा छलफल गरिरहँदा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई स्तरीय पोषणयुक्त खाना व्यवस्था नभएको, कतिपयको राम्रो खानामा

पैसा तिर्ने वा लिने प्रणाली, प्याकेजिङ्ग गरिएका वस्तुहरूमा ब्रेल लिपी र चित्रात्मक संकेतको व्यवस्था, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको कृषि उत्पादनमा विशेष अनुदानको व्यवस्था, कृषकको फर्मबाटै प्रत्यक्ष खरिद गर्ने व्यवस्था, मलखाद, विउ(विजन, कृषि औजार र प्राविधिक सेवामा अनुदान, बजार व्यवस्थापन समितिमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको प्रतिनिधित्व हुनु पर्ने कुरामा जोड दिएको छ ।

बदलिदो परिस्थितिमा डिजिटल बजार, अपाङ्गता भएको किसानहरूलाई इन्टरनेटमा सहज र सुलभ पहुँच सुनिश्चित, विद्युतीय बजारीकरण सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था, वित्तीय व्यवस्थापन तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी तालिमहरू सञ्चालन, अपाङ्गताको प्रकृति अनुसार सहायक उपकरण तथा प्राविधिको उपलब्धता सुनिश्चित आदि कुरामा

गहुँ खेती प्रविधि सही समय र उपयुक्त जात छनौट गर्नु: नार्क

गहुँ विश्वको एक प्रमुख खाद्य अन्न वाली हो। यो विश्वका प्राय सबै देशमा खेती गरिन्छ। गहुँबाट पिठो उत्पादन गरी रोटी, ढिँडोलगायत विभिन्न परिकार बनाएर खाने गरिन्छ। गहुँको नल वा छुवाली पशुको प्रमुख आहारको रूपमा प्रयोग हुन्छ। यसको उत्पादन वृद्धि गर्नका लागि कृषि मन्त्रालयले व्यापक जोड दिइरहेको छ।

गहुँ तराईमा उच्चतम उत्पादन प्राप्त गर्न मंसिरको पहिलो हप्ता देखि मंसिर तेस्रो हप्तासम्म छरी सक्नुपर्दछ। तराईमा विजय, गौतम, आदित्य, नेपाल २९७, भृकुटी जातहरूले तातो हावा सहन सक्ने खालका जातहरू छन्। पहाडमा राम्रो उत्पादन प्राप्त गर्नको लागि कार्तिक चौथो हप्ता देखि मंसिर दोस्रो हप्तासम्म छरी सक्नुपर्दछ। पहाडका लागि डाँफे, धौलागिरी, गौरा र डब्लु. के. १२०४ उपयुक्त जातहरू मानिन्छ। हामीले राम्रो उत्पादन लिनको लागि तराई पहाड कुन क्षेत्र हो बुझि समय र मलखादको राम्रो व्यवस्था गर्नु पर्ने हुन्छ।

१. गहुँको बीउ छर्ने उपयुक्त समय कहिले हो ?

(तराई: उच्चतम उत्पादन प्राप्त गर्ने मंसिरको पहिलो हप्ता देखि मंसिर तेस्रो हप्तासम्म छरी सक्नुपर्दछ।

२. तराईको लागि उपयुक्त गहुँका जातहरू कुन कुन हुन् ?

(तिलोत्तमा, विजय, आदित्य, गौतम, भृकुटी, नेपाल ९७१, नेपाल २९७ जस्ता जातहरू तराई क्षेत्रका लागि उपयुक्त हुन्।

३. तराईको लागि तातो हावा सहन सक्ने गहुँका जातहरू के के हुन् ?

(विजय, गौतम, आदित्य, नेपाल २९७, भृकुटी जातहरूले तातो हावा सहन सक्ने खालका जातहरू छन्।

४. तराईको लागि सुख्खा सहन सक्ने गहुँका जातहरू कुन कुन हुन् ?

(भृकुटी, नेपाल ९७१ जातहरूले सुख्खा सहन सक्दछन्।

५. पहाडको लागि उपयुक्त गहुँका जातहरू कुन कुन हुन् ?

(डाँफे, धौलागिरी, गौरा र डब्लु. के. १२०४ पहाडी हावापानीका लागि उपयुक्त जातहरू हुन्।

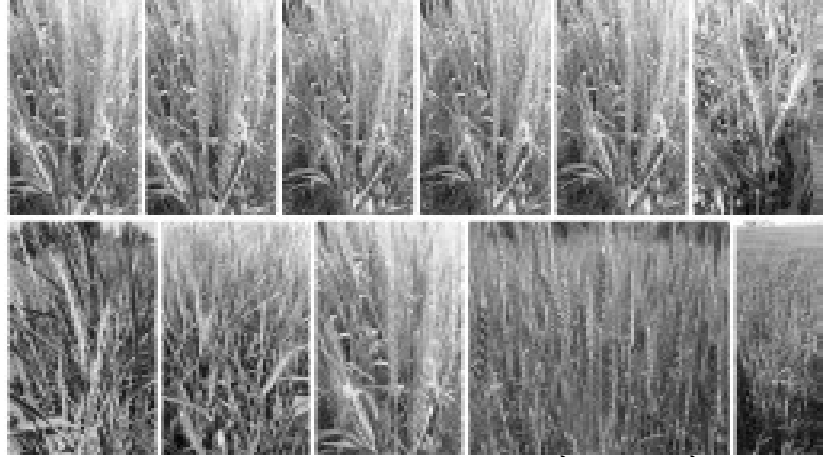
६. गहुँको बीउ दर कति हो ?

(के.जी. प्रति का वा ६ के.जी. प्रति रोपनी

बीउ आवश्यक पर्दछ।

पहाड: उच्चतम उत्पादन प्राप्त गर्ने कार्तिक चौथो हप्ता देखि मंसिर दोस्रो हप्तासम्म छरी सक्नुपर्दछ।

७. मलखाद कति प्रयोग गर्ने।

पहाडको लागि (के.जी. प्रति रोपनी)

अवस्था: डि.ए.पी.: यूरिया: पोटास: गोबर मल:

सिंचित: ४ ७ १.५ ५००
असिंचित: ३ ५ १.५ ५००

तराईको लागि (के.जी. प्रति कठ्ठा)

अवस्था: डि.ए.पी.: यूरिया: पोटास: गोबर मल

सिंचित: ३ ५ १ ३५०
असिंचित: ३ ३.५ १ ३५०

८. गहुँ वालीमा सिंचाई कहिले कहिले गर्नु पर्दछ ?

(गहुँ छरेको २०(२५ दिनमा (शिखर जरा निस्कने बेला), बाला निस्कने समय र दाना भरिने समयमा सिंचाई गर्नुपर्दछ। जानकारीको लागि गहुँको फूल खेलेको बेलामा सिंचाई नगर्नु राम्रो हुन्छ।

९. गहुँको श्रोत बीउ कहाँबाट प्राप्त गर्न सकिन्छ ?

(राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद अन्तर्गतका कार्यक्रम, स्थानिय स्तरमा रहेका एग्रोभेट, बीउ उत्पादक समूहसहकारी, निजी कम्पनी र जानकारीको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यलयमा सम्पर्क गरी गहुँको श्रोत बीउ प्राप्त गर्न सकिन्छ।

१०. गहुँमा साँघुरोपात मात्र भएको भारपात नियन्त्रण नियन्त्रण गर्न के गर्नुपर्ला ?

(तराईको हकमा: ३५ ग्राम आइसोप्रोटुरान (०.७५ सक्रिय विष) १५ लिटर पानीमा मिसाइ एक का क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

(पहाडको हकमा: ५० ग्राम आइसोप्रोटुरान (०.७५ सक्रिय विष) २५ लिटर पानीमा मिसाइ १ रोपनी क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

११. गहुँमा चौडापात (जस्तै: बथुवा) मात्र भएको भारपात नियन्त्रण नियन्त्रण गर्न के गर्नुपर्ला ?

(तराईको हकमा: ३५ ग्राम २,४(डी (०.८ सक्रिय विष) १५ लिटर पानीमा मिसाइ १ का क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

(पहाडको हकमा: ५० ग्राम २,४रुडी (०.८ सक्रिय विष) २५ लिटर पानीमा मिसाइ १ रोपनी क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

१२. गहुँमा साँघुरो र चौडापात भारपात नियन्त्रण गर्न के गर्नुपर्ला ?

(तराईको हकमा: १५ ग्राम २,४ डी (८० डब्लु.पी) र ३५ ग्राम आइसोप्रोटुरान (७५ डब्लु.पी) १५ लिटर पानीमा मिसाइ १ का क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

(पहाडको हकमा: २५ ग्राम २,४रुडी (८० डब्लु.पी) र ५० ग्राम आइसोप्रोटुरान (७५ डब्लु.पी) २५ लिटर पानीमा मिसाइ १ रोपनी क्षेत्रफलमा गहुँ छरेको ३० देखि ३५ दिनमा छर्ने।

१३. गहुँमा कालो पोके रोगको व्यवस्थापन गर्न के गर्नु पर्ला ?

(भाइटाभेक्स २००, २ ग्राम प्रति के.जी. ले बीउ छर्नु अगावै बीउको उपचार गरेमा कालो पोके रोगको प्रकोप व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ।

सिन्धुलीमा चौथो राष्ट्रिय कृषि जैविक विविधता दिवस मनाइँदै

१४. गहुँमा कालो सिन्दुरे रोगको व्यवस्थापन गर्न के गर्नु पर्ला ?

-अवरोधी जातहरु लगाउने जस्तै तराईको लागि विजय, तिलोत्तमा र पहाडको लागि डाँफे र उच्च पहाडको लागि धौलागिरी ।

१५. पहेंलो र खैरो सिन्दुरे रोगको व्यवस्थापन गर्न के गर्नु पर्ला ?

अवरोधक जात लगाउने:

-तराईको लागि: विजय, तिलोत्तमा र पहाडको लागि डाँफे ।

-पहाडको लागि: धौलागिरी ।

-रसायनिक तरीका:

-दुबै सिन्दुरे रोगको लागि प्रोपिकोनाजोल २५ ई.सी. ०.१ प्रतिशत भोल प्रयोग गर्ने ।

१६. गुलावी गवारो कीराको व्यवस्थापन गर्न के गर्नु पर्ला ?

-गवारो लाग्ने क्षेत्रमा बीउ दर १० देखि १५ प्रतिशत सम्म बढाउना साथै ट्रायजोफस २ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाइ छर्नुपर्छ ।

१७. लाही कीराको व्यवस्थापन गर्न के गर्नु पर्ला ?

-इमिडाक्लोप्रीड (कन्फीडोर २०० एम.एल.)

४०० मिलि लिटर, ५०० लिटर पानीमा मिसाई १ हेक्टर वा ३० का जमिनमा छर्नुपर्छ । दानालाई मुखले टोक्दा कुटुक्क आवाज आयो भने गहुँ काट्न थाल्ने ।

१८. गहुँलाई काट्ने उपयुक्त समय कसरी थाहा पाउने ?

-गहुँको बाला मुनिको डाँठ पहेंलो भएपछि गहुँ पाकेको मानिन्छ । बाला हातमा माइदा दाना राम्ररी छुट्टो भने गहुँ काट्न थाले हुन्छ । गहुँको दानालाई टोक्दा कुटुक्क भएपछि काट्न थाल्ने ।

१९. गहुँलाई थन्क्याउने उपयुक्त तरिका के हो ?

काटी सकेपछि राम्ररी सफा गर्ने र १(२ घाम सुकाई गहुँ सेलाएपछि भण्डारण गर्नुपर्दछ ।

२०. भण्डारण गर्दा कीराबाट बचाउने उपाय के हो ?

-एलमुनियम फास्फाइडको (सेल्फस) एउटा चक्की करिब १० क्विन्टल बराबरको गहुँमा हावा नछिर्ने भाडोमा राख्नु पर्दछ । बीउ राखेको दुइ महिनामा घाम लागेको दिनमा एक चोटी हेर्नुपर्दछ र पुन एक चक्की सेल्फस राख्ने ।

२१. गहुँको बीउ उत्पादन गर्दा दुइ फरक जात बीचको फरक कति हुनुपर्छ ?

-एक जात देखि अर्को जातसंग कम्तिमा ३

सिन्धुली, पुस १९, नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद्को मिति २०७९ भदौ २७ गतेको निर्णयअनुसार प्रत्येक वर्ष माघ १ गते राष्ट्रिय कृषि जैविक विविधता दिवस मनाइँदै आएको छ । यही सन्दर्भमा यस वर्ष चौथो राष्ट्रिय कृषि जैविक विविधता दिवस “कृषि जैविक विविधता, हाम्रो अमूल्य सम्पदा : संरक्षण,

उपयोग र प्रवर्द्धनमा युवा सहभागिता” भन्ने नाराका साथ मनाइने भएको छ ।

दिवसको अवसरमा कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुलीको आयोजनामा कार्यालय परिसरमै रैथाने कृषि उपज तथा मौलिक परिकारको प्रदर्शनी आयोजना गरिनेछ । कृषि विकास कार्यालयको अगुवाइमा जिल्लामै पहिलो पटक यस्तो कार्यक्रम हुन लागेको हो । रैथाने कृषि जैविक विविधता क्रमशः हराउँदै गएको सन्दर्भमा यस दिवसमार्फत यसको महत्वबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, संरक्षण तथा उपयोगमा जोडिदिने उद्देश्य राखिएको कृषि विकास कार्यालयले जनाएको छ । साथै राष्ट्रियस्तरमा कृषि जैविक विविधता

संरक्षणका उपयुक्त विधि र पद्धतिको विकास तथा अवलम्बन गर्दै रैथाने जात लोप हुनबाट जोगाउने, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्थामा सुधार गर्ने, कृषि जैविक विविधताको राष्ट्रिय अभिलेख तयार गर्ने र संरक्षणमा संलग्न संघ(संस्था)बीच सहकार्य तथा सञ्जालीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्ने

लक्ष्य समेत लिइएको छ । माघ १ गतेलाई विशेष गरी रैथाने परिकार र कन्दमूलमा केन्द्रित गर्दै विद्वानहरूको सहभागितासहित कार्यक्रमअन्तर्गत रैथाने तथा स्थानीय कृषि उपजको प्रदर्शनी तथा

विक्री स्टल सञ्चालन गरिनेछ । वागवानी विकास केन्द्र, सिन्धुलीबाट उत्पादित कन्दमूलको प्रदर्शनी तथा विक्री वितरण हुने छ भने जिल्लाका नौवटै स्थानीय तहका रैथाने वालीहरू पनि प्रदर्शन तथा विक्रीका लागि राखिनेछन् ।

त्यसैगरी मौलिक खाद्य परिकार प्रदर्शनी तथा सेवन कार्यक्रममा तरुल, सखरखण्ड, पुस्तकारी, लड्डु लगायत रैथाने वालीबाट तयार गरिएका विविध परिकारहरू प्रस्तुत गरिनेछन् । कार्यक्रममा रैथाने वालीको उत्पादन, संवर्द्धन र प्रवर्द्धनमा सक्रिय कृषक तथा उद्यमीलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रमसमेत समावेश गरिएको छ ।

मिटरको पृथकता दूरी आवश्यक पर्दछ । गहुँको सन्दर्भमा कालो पोके रोग लाग्ने खेतभन्दा १५० मीटर फरकमा बीउ वाली लगाउनु पर्दछ ।

२२. बीउ उत्पादनमा रोगिङ्ग भनेको के हो ?

(बीउ वालीमा आउने अनावश्यक अरु बोटहरुलाई हटाई नष्ट गर्ने प्रकृतिलाई रोगिङ्ग भनिन्छ ।

२३. रोगिङ्ग किन गर्ने ?

(बीउमा शुद्धता कायम गर्न रोगिङ्ग गर्नुपर्दछ । २४. रोगिङ्ग कति बेला गर्ने ?

(रोगिङ्ग प्रकृत्या जुन सुकै बेलामा पनि गर्न सकिन्छ तर गुणस्तर युक्त बीउ उत्पादन गर्न अरु जातसंग समिश्रण हुन नदिन फूल फुल्नु अगाडी, फूल फुलेको बेला र वाली काट्ने बेलामा रोगिङ्ग गर्नु अति आवश्यक छ ।

स्रोत: नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् (नार्क)

पर्यावरणीय कृषि मार्गचित्र हस्तान्तरण कार्यक्रममा पाँच कृषि पत्रकार सम्मानित

काठमाडौं पुस १४, नेपालको कृषि क्षेत्रलाई दीर्घकालीन रूपमा दिगो र उत्थानशील बनाउने उद्देश्यसहित तयार भएको राष्ट्रिय पर्यावरणीय कृषि मार्गचित्र हस्तान्तरण गर्ने कार्यक्रमकाबीच कोदो न्यूज लेखन प्रतियोगिताका पाँच विजयीहरूलाई पनि नगदसहित पुरस्कार हस्तान्तरण गरिएको छ। कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्री डा.मदनप्रसाद परियारलाई मार्गचित्र हस्तान्तरण गरेसँगै कोदो दिवसको अवसरमा आयोजित कोदो न्यूज लेखन प्रतियोगिताका कृषि पत्रकार विजयीहरूलाई पुरस्कार हस्तान्तरण गरिएको हो।

प्रदान गरिएको छ।

कोदो समाचार लेखन प्रोत्साहन पुरस्कारतर्फ नेपालखबर डटकमका कर्णाली संवाददाता दिनेश कुमार बुढा र डडेल्धुराको रेडियो अमरगढीकी कार्यक्रम संयोजक भावना पौडेललाई जनही पाँच हजार रुपैयाँसहित सम्मान गरिएको छ। उनीहरू सुर्खेत, कर्णाली र सुदूरपश्चिम क्षेत्रमा रहेर कृषि र किसानका मुद्दामा पत्रकारिता गर्दै आएका छन्।

पुरस्कार वितरणपछि भएको मार्गचित्र हस्तान्तरण कार्यक्रमका वक्ताहरूले कृषि क्षेत्र नेपालीहरूको जीवनशैली, संस्कृति र

उपयोग र मिचाहा प्रजातिको फैलावटका कारण कृषि भूमि तथा प्राकृतिक स्रोतको तीव्र क्षयीकरण भइरहेको बताए। यसले सामाजिक र आर्थिक चुनौतीहरूलाई थप जटिल बनाउँदै लगेको उनको भनाई छ। यस्ता बहुआयामिक समस्याको समाधानका लागि नेपालको भौगोलिक, सामाजिक र आर्थिक परिवेश सुहाउँदो विज्ञानसम्मत दीर्घकालीन उपायका रूपमा पर्यावरणीय कृषिलाई अधि सारिएको उनले स्पष्ट पारे। कार्यक्रममा बोल्दै कृषि तथा पशुपन्छी विकासमन्त्री डा.मदनप्रसाद परियारले विभिन्न स्थानमा पुगेर गरिएको अन्तरक्रिया र परामर्शका आधारमा तयार पारिएको मार्गचित्र गुणस्तरीय र व्यवहारिक रहेको बताए।

नेपाल कृषिप्रधान देश भएकाले यस्तो मार्गचित्र तयार हुनु अत्यन्त महत्वपूर्ण रहेको उल्लेख गर्दै उनले युवालाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षित गरेर अधि बढ्नुपर्नेमा जोड दिए। जलवायु परिवर्तनका कारण कृषिक्षेत्रमा ठूलो क्षति भइरहेको तथ्यलाई सम्बोधन गर्न यस किसिमका पहल आवश्यक रहेको उनको भनाई थियो। मार्गचित्रले समतामूलक, उत्थानशील र दिगो खाद्य प्रणाली निर्माणका लागि पर्यावरणीय कृषिलाई दूरदृष्टिका रूपमा लिएको छ। नेपालको संविधानको मूल मर्म र विश्वव्यापी रूपमा मान्यता प्राप्त पर्यावरणीय कृषिका सिद्धान्तलाई आधार बनाउँदै खाद्य सम्प्रभुता तथा समावेशी सुशासन, सहकार्य, दिगोपन र समष्टिगत दृष्टिकोण, मानव संस्कृति र प्रकृति केन्द्रित सोच तथा 'वान हेल्थ' अवधारणालाई मार्गनिर्देशक सिद्धान्तका रूपमा अधि सारिएको छ।

तीनै तहका सरकारको नेतृत्वदायी भूमिका तथा किसान संघ(संस्था), नागरिक समाज, गैरसरकारी संघसंस्था र विकास साझेदारहरूको सक्रिय सहभागिता र सहयोगमा यो मार्गचित्र कार्यान्वयन भए नेपालको आत्मनिर्भर उन्मुख कृषि विकास, खाद्य सम्प्रभुताको सुदृढीकरण, स्वचालित पारिस्थितिक प्रणालीको विकास र समुन्नत जीविकोपार्जनसहित कृषि तथा खाद्य प्रणालीको दिगो रूपान्तरण हुने विश्वास व्यक्त गरिएको छ।

मन्त्री परियारले प्रमाणपत्र, नगद पुरस्कार र दोसल्ला ओढाएर पत्रकारहरूलाई सम्मान गरेका हुन्।

नेपाली एग्रीकल्चरल जर्नलिस्ट्स एसोसियसन्स (अनाज) र राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघको संयुक्त आयोजनामा राष्ट्रिय कोदो दिवसको अवसर पारेर प्रत्येक वर्ष कोदो समाचार लेखन पुरस्कार वितरण गरिदै आएको छ।

जसअनुसार कर्णालीमिसन डटकमका संवाददाता सागर परियारले १५ हजार रुपैयाँसहित कोदो समाचार लेखन सर्वोत्कृष्ट पुरस्कार प्राप्त गरेका हुन्। त्यस्तै, विजयमान्डु डटकमकी संवाददाता सरला सुवेदी र कारोवार दैनिककी संवाददाता कौशिला कुँवरलाई जनही १०/१० हजार रुपैयाँसहित कोदो समाचार लेखन उत्कृष्ट पुरस्कार

खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको मुख्य आधार भएपनि पछिल्लो समय यसले गम्भीर चुनौतीहरूको सामना गरिरहेको मार्गचित्रमा उल्लेख छ। बहुसंख्यक साना तथा सीमान्तकृत समुदायको जीविकोपार्जनसँग प्रत्यक्ष जोडिएको कृषि क्षेत्र जलवायु परिवर्तन, जैविक विविधताको ह्रास, रसायन, विषादी तथा प्लास्टिकको अत्यधिक प्रयोग, उत्पादनका स्रोत र सामग्रीमा बढ्दो परनिर्भरता, खेतीपातीबाट युवाको पलायन तथा महिलाकरण जस्ता समस्याबाट प्रभावित हुँदै गएको बताइएको छ।

जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहलका कार्यकारी निर्देशक भरत भण्डारीले नसर्ने दीर्घ रोगको बहदो प्रकोप, तीव्र शहरीकरण, जमीनको खण्डीकरण, खेतीयोग्य जमीनको गैरकृषि

पशु सेवा कार्यालयको जग्गा अदालतलाई दिने निर्णय प्रतिको विरोध

काठमाडौं मंसिर १५, ललितपुरको लगनखेलस्थित पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको जग्गा तथा भेटेरिनरी अस्पताल र भौतिक संरचना ललितपुर जिल्ला अदालतलाई हस्तान्तरण गर्ने सरकारको निर्णयप्रति सरोकारवाला निकायहरूले कडा आपत्ति जनाएका छन्।

ललितपुरमा आयोजित एक कार्यक्रममा कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रका ११ वटा व्यावसायिक संघ र संस्थाहरूले सरकारको यो कदमले लाखौं कृषकहरूलाई मर्का पर्ने भन्दै निर्णय नसर्चिए सशक्त आन्दोलन गर्ने चेतावनी दिएका हुन्।

वि.सं.२०१६ सालदेखि पशुपन्छीको औषधि उपचार र प्राविधिक सेवा प्रदान गर्दै आएको यस ऐतिहासिक कार्यालयको जग्गामा यसअघि वि.सं. २०७८ सालमा जिल्ला अदालत स्थापना गरिएको थियो। अहिले फेरी कार्यालयको बाँकी जग्गा र भवनसमेत अदालत वा अन्य निकायलाई दिने सरकारी तयारी भएपछि व्यावसायी र कृषकहरू रुष्ट बनेका हुन्।

उक्त कार्यक्रममा बोल्दै डेरी उद्योग संघका अध्यक्ष राजकुमार दाहालले 'काठमाडौं उपत्यकाका तीनै वटा जिल्लाका २ लाखभन्दा बढी कृषक परिवारहरूलाई सेवा दिँदै आएको यो महत्वपूर्ण केन्द्र

विस्थापित गर्ने निर्णय आपत्तिजनक छ। यो कृषि क्षेत्र माथि सरकारको प्रहार हो।' पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको तथ्याङ्क अनुसार यस कार्यालयमार्फत काठमाडौं उपत्यकाभित्र वार्षिक ५० हजार मेट्रिक टन दूध र १० हजार मेट्रिक टन मासु उत्पादनको प्राविधिक रेखदेख हुँदै आएको छ।

त्यस्तै, नेपाल ह्याचरी उद्योग संघका केन्द्रीय प्रथम उपाध्यक्ष

बलराम सञ्जेल, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ नेपालका उपाध्यक्ष कृष्णप्रसाद सापकोटा र बँगुर व्यवसायी संघका महासचिव डिल्लीराज पौडेलले कृषकहरूका लागि सहज र पायक पर्ने स्थानमा रहेको सेवा केन्द्र हटाउँदा पशु स्वास्थ्य र उत्पादनमा गम्भीर संकट आउने बताए।

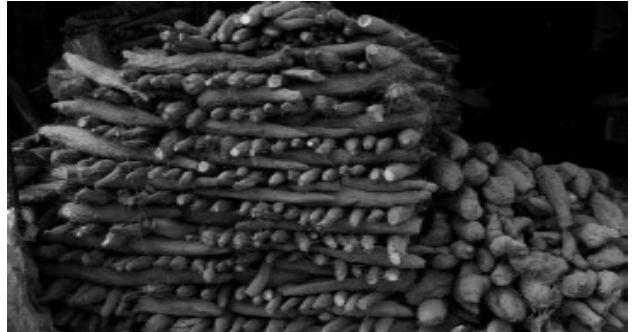
नेपाल व्यावसायिक बाख्रापालक महासंघ, नेपाल कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसायी संघ र नेपाल डेरी एशोसिएसन लगायतका ११ वटा संस्थाका प्रतिनिधिहरूले संयुक्त प्रेस विज्ञापित जारी गर्दै सरकारी निर्णयको विरुद्ध ऐक्यवद्धता जनाएका छन्।

विज्ञापितमा, 'हाम्रो मागलाई वेवास्ता गरी जर्बजस्ती निर्णय लादिएमा हामी जस्तोसुकै आन्दोलनका कार्यक्रम अधि बढाउन बाध्य हुने छौं।' व्यवसायीहरूले यस विषयमा प्रदेश र संघीय सरकारको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउँदै कृषि र पशुपालनको आधार स्तम्भ मानिने यस्ता संरचना जोगाउन माग गरेका छन्।

बाहुनडाँगीमा चौथो अन्तर्राष्ट्रिय तरुल महोत्सव हुँदै

भापा, पुस २५, मेचीनगर नगरपालिका(४, बाहुनडाँगी बजारमा माघे सङ्क्रान्तिको अवसर पारेर यही पुस ३० गते र माघ १ गतेसम्म दुई दिने अन्तर्राष्ट्रिय तरुल महोत्सव आयोजना हुने भएको छ।

सरकारी र गैरसरकारी गरी १४ वटा संस्थाले सञ्चालन गर्ने महोत्सवमा नेपाल, भारत र भुटानका तरुलसहित रैथाने खानेकुराको प्रदर्शनी हुने आयोजक समितिका अध्यक्षसमेत रहेका मेचीनगर(४) का वडाध्यक्ष अर्जुन कार्कीले बताएका छन्।

अध्यक्ष कार्कीका अनुसार हात्ती प्रभावित क्षेत्रका रूपमा परिचित बाहुनडाँगीमा चौथोपटक तरुल महोत्सव सञ्चालन हुन लागेको हो।

महोत्सवमा प्रदर्शन गरिने तरुलजन्त १८ प्रकारका रैथाने खानेकुरा आकर्षण रहने आयोजकले जनाएको छ। युएनडिपी, इसिमोड, डब्लुडब्लुएफ, प्रकृति संरक्षण कोषलगायत गैरसरकारी संस्थाको सहयोगमा कोशी प्रदेश सरकार र पर्यटन कार्यालय काँकडभिट्टाको सहभागीतामा महोत्सव आयोजना हुने वडाध्यक्ष कार्कीले बताएका छन्।

परम्परागत रूपमा उपभोग हुँदै आएका रैथाने खाना स्वस्थवर्द्धक र पोषिलो हुने अध्ययनले देखाएका छन्। यसको महत्व दर्शाउन र पर्यटकीय चहलपहल बढाउन महोत्सव प्रभावकारी हुने अपेक्षा गरिएको आयोजक समितिका सचिव नीरज घिमिरेले बताए।

महोत्सवमा ५० हजारले अवलोकन गर्ने अनुमान छ।

सम्मेलनले रेशम खेतीलाई पुनःजिवित बनाउने आशा सरोकारवालाको विस्वास

घनश्याम अधिकारी (वैरागी जेठा) काठमाडौं पुस २१, चारदशक अघि नेपालमा समेत लोकप्रिय खेतीको रूपमा रहेको रेशम खेती करिब करिब लोप नै हुन लागेको अवस्था थियो ।

रेशम खेतीलाई पुनर्जीवित पार्ने उद्देश्य लिएर गैरसरकारी संस्था ह्यान्डलुम फ्याब्रिक्स मेकर्स अफ नेपाल र रेशम विकास केन्द्र, खोपासी (काभ्रे पलाञ्चोक)को संयुक्त आयोजनामा रेशम सम्मेलन (२०८२ घोषणा गरेको छ ।

उक्त सम्मेलन यही पुस २६ गते काठमाडौंमा सम्पन्न गर्ने जनाएको छ । सम्मेलन रेशम खेतीको उद्योग पुनर्जागरणको रूपमा हुने आशा गरेको छ । सम्मेलनको मुख्य उद्देश्य नेपालको रेशम खेती उद्योगलाई रणनीतिक, उच्च मूल्य अभिवृद्धि हुने र दिगो राष्ट्रिय उद्योगको रूपमा पुनःस्थापित गर्नु हो । सरकार, निजी क्षेत्र, बैंक तथा वित्तीय संस्था, लगानीकर्ता, गैरआवसीय नेपाली संघ (एनआरएन), विकास साभेदार, किसान, सहकारी, उद्यमी तथा निर्यातकर्ताहरूलाई एउटै राष्ट्रिय मञ्चमा एकत्रित गरिनेछ । ह्यान्डलुम फ्याब्रिक्स मेकर्स अफ नेपालका अध्यक्ष रोशन कुमार पोखरेलका अनुसार “नेपालमा रेशम उद्योग सञ्चालनमा छैन । यसको कारण सम्भावनाको अभाव होइन, दीर्घकालीन उपेक्षा, विखण्डन र लगानीको कमी हो । विश्व बजारमा दिगो तथा प्राकृतिक बढ्दो माग बढिरहेका बेला रेशमलाई वेवास्ता गर्न सकिदैन ।” भन्नुभयो ।

नेपालको रेशम उद्योगको सम्भावना, रेशम विश्वकै उच्च मूल्य हुने कृषि(औद्योगिक उत्पादनहरूमध्ये एक हो । रेशम उत्पादनले किसानहरूलाई उच्च आम्दानी, न्यून कार्बन उत्सर्जन, महिलामुखी तथा ग्रामीण रोजगारी, कच्चा पदार्थभन्दा मूल्य अभिवृद्धि भएको निर्यात जस्ता फाइदा प्रदान गर्दछ ।

यथार्थपरक उत्पादन र मूल्य अभिवृद्धि मोडल अनुसार, २२,००० हेक्टर क्षेत्रफलमा किम्बु (मुलवेरी) खेती, त्यससँगै रेशम किरा पालन, धागो उत्पादन, बुनाई र वस्त्र(परिधान निर्माणलाई एकीकृत रूपमा विकास गर्नसकेमा, वार्षिक पाँच खर्ब रुपैयाँ बराबरको आर्थिक मूल्य आर्जन गर्नसक्ने सम्भावना रहेको जनाएको छ ।

रेशम उद्योगका प्रमुख समस्याहरू : एकीकृत मूल्य श्रृंखलाको अभाव, नीतिगत प्राथमिकताको कमी, वित्तीय पहुँच र बीमाको अभाव, प्राविधि तथा सीपको कमी, बजार तथा निर्यात संयन्त्रको कमजोरी मुख्य रहेका

सम्मेलनमा जनाएको थिए । राष्ट्रिय रेशम सम्मेलन (२०८२ ले निम्न विषयमा केन्द्रित छलफल र सम्भावना खोज्नेछ ।

नेपाल रेशम विकास ढाँचा (२०२६-२०३५) को अवलम्बन, क्लस्टरमा आधारित किम्बुखेती र रेशम किरा पालन, विशेष वित्तीय, व्यापारिक तथा बीमा संयन्त्र, प्राविधि हस्तान्तरण र सीप विकास, आदि रहेका छन् ।

एकीकृत “नेपाल सिल्क” ब्राण्डिङ र बजार पहुँच अपेक्षित उपलब्धिहरू हुने र सम्मेलनको अन्त्यसम्म निम्न उपलब्धिहरू हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

रेशमलाई रणनीतिक राष्ट्रिय उद्योगको मान्यता, सरकारलाई नीतिगत सिफारिस, लगानी तथा वित्तीय प्रतिवद्धता, किसान, सहकारी, लगानीकर्ता र निर्यातकर्ताबीच नयाँ साभेदारी, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मिडिया मार्फत जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने पनि सम्मेलनको मुख्य उद्देश्य रहने जनाएको छ ।

नेपालमा उत्पादन, प्रवर्द्धन गर्न माध्यमको कमी छ । रेशमलाई बाहिरको बजार लान सकिन्छ । नेपालको रेशम खेती गर्नु पर्छ भनेर आवाज उठाउँदै आएका छौं ।

रेशम विकासको १० वर्षे ढाँचा बनाउन हामी जुटिसकेको छौं । अभियानको मुख्य लक्ष्य रेशम खेतीलाई व्यवसायीकरण गरेर लाने हो । उत्पादन बिक्री प्रदेशमा सरकारी अड्डा । रेशम किराको अण्डा संरक्षण गर्ने

गुणस्तर भएपछि बिक्री गर्न सकिन्छ । सरकारसँग सहकार्य गर्न काभ्रेको खोपासीमा सरकारको सहकार्य सक्रियता अनिवार्य छ । किसान देखि सरकार सम्म युनाइटेड ट्रेड सेन्टर नेपालले गर्ने छ । नेपाल रेशम अनुसन्धान केन्द्र ।

सिलक एकेडेमी अफ नेपाल हामी आफैले बनाउँदै छौं । किसान देखि नियम बनाउने निकायसम्म

रेशमको समस्या सुल्काउने ।

व्यापार प्रवर्द्धन केन्द्रले निर्यात गर्न सहयोग गर्ने छ । सरकारले पहल गरेको अवस्थामा निर्यात सम्मेलन पछि राखेका छौं सरकारको साथ भयो भने अगाडि बढ्न सकिन्छ । ड्राफ्ट हस्तान्तरण १० वर्षे परियोजना बनाउने हो । खास व्यवसाय लगानी सरकार सम्म पुऱ्याउने आशा राखेको छु ।

किम्बुको बेर्ना अभियान चलाउने रेशम अन्तर्राष्ट्रिय बजारसम्म पुऱ्याउने हो । कार्यक्रमका संयोजक रोशन पोखरेलका अनुसार रेशम खेती ८० प्रतिशत चिनमा उत्पादन हुने र १० प्रतिशतमा भारतमा हुन्छ । आशा छ हाम्रो अभियान सरकारसम्म पुऱ्याउने हो ।

खपत सबभन्दा धेरै भारतमा भएको छ । रेशम खेतीको सम्भावना धेरै छ । डाँठ काटेर रोपेपछि सजिलै सधैँ । खेती गर्न समस्या छैन ।

पूर्व संविधान सभासदस्य रत्न गुरुडले धनको धनी भन्दा पनि मनको धनी परेकोले विना धन पनि अभियान चलाउने प्रतिवद्धता गरेकी बताइन् । यो शुरुवात हो ।

बढ्दो बाँभो जमीन प्रयोग गरेर गरेर नेपालीहरूको आर्थिकार्जन बढाउने माध्यम पनि हो ।

सिल्क डिमाण्ड बढेको छ । नेचुरल फाइबरको कारण । सरकारबाट अपेक्षा गरेको कुरा परियोजनामा सहकार्य गर्न सकिने बताइन् ।

भेनेजुएलाको सार्वभौमसत्तामाथिको जघन्य आक्रमण प्रति ४ संगठनको घोर निन्दा

काठमाडौं पुस २२ अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र) अध्यक्ष चित्रबहादुर श्रेष्ठ, अखिल नेपाल ट्रेड युनियन

साम्राज्यवादी नियन्त्रण स्थापित गर्ने उद्देश्यबाट प्रेरित छन्, जुन सर्वदा अस्वीकार्य छन्। भेनेजुएलाको क्रान्ति किसान, श्रमिक,

बोलिभारियन जनताको समर्थनमा उभिन आह्वान गर्दछौं। कूटनीतिक माध्यम र जनआन्दोलन दुवैको शक्तिबाट अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति, स्वाधीनता र सामाजिक न्यायको पक्षमा आवाज उठाउनु आजको ऐतिहासिक आवश्यकता हो। हामी नेपालका जनसंगठनहरू भेनेजुएली जनतासँग क्रान्तिकारी भाइचारा, अन्तर्राष्ट्रिय ऐक्यवद्धता र पारस्परिक सम्मान व्यक्त गर्दछौं। जनताको संगठित शक्ति अजेय छ, साम्राज्यवादी दमनको अन्तिम परिणाम तिनको पराजय हुने विज्ञापितमा जनाएको छ।

महासंघ (अन्टुफ) अध्यक्ष जगत सिम्बडा, अखिल नेपाल सुकुम्वासी संघका अध्यक्ष अमर परियार, नेपाल दलित मुक्ति मोर्चाका अध्यक्ष दलजित श्रीपालीले ल्याटिन अमेरिकी देश भेनेजुएलामा भएको अमेरिकी बर्बर आक्रमणको घोर निन्दा गरेको छ।

विज्ञापितमा बोलिभारियन गणतन्त्र भेनेजुएलामाथि अमेरिकी साम्राज्यवादद्वारा गरिएको सैन्य आक्रमण तथा जननिर्वाचित राष्ट्रपति निकोलस मादुरो मोरोसको अपहरणलाई संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्र तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको उल्लंघन, राष्ट्रहरूको आत्मनिर्णय र जनताको सार्वभौमसत्तामाथिको जघन्य आक्रमणका रूपमा घोर निन्दा तथा भर्त्सना गर्दछौं। यो कुनै आकस्मिक घटना नभई बोलिभारियन आन्दोलनद्वारा अधि सारिएको सामाजिक न्याय, जनसत्ता, सार्वभौम विकास, डलर अधिपत्यको अन्त्य र बहुध्रुवीय विश्वव्यवस्थाको विकल्पलाई दबाउने र समाजवादी क्रान्तिलाई ध्वस्त गर्ने साम्राज्यवादी रणनीतिको निरन्तरता हो। अमेरिकी साम्राज्यवादले भेनेजुएलाविरुद्ध लामो समयदेखि आर्थिक नाकाबन्दी, एकपक्षीय दमनकारी प्रतिबन्ध, पटक पटक असफल 'कू'को प्रयास, राजनीतिक अस्थिरता सिर्जना र भाडाका शक्तिको प्रयोग गर्दै अन्ततः खुला सैन्य आक्रमण तथा अपहरणजस्ता औपनिवेशिककालका फासिवादी तरिकाहरू अपनाउँदै आएको छ। यी सबै कार्यहरू बोलिभारियन क्रान्तिको जनाधारलाई कमजोर पार्ने र भेनेजुएलाका पेट्रोलियमसहित प्राकृतिक स्रोतहरूमाथि पुनः

श्रमजीवी जनतामा न्याय र समाजवादप्रतिको आशा तथा आत्मविश्वास जगाएको छ। नेपालका किसान, श्रमिक, दलित र सुकुम्वासीहरू स्वयं सामन्तवाद, दलाल नोकरशाही पुँजीवाद र साम्राज्यवादी हस्तक्षेपविरुद्ध लामो संघर्षबाट गुञ्जिरहेका हुनाले भेनेजुएलामाथिको आक्रमणलाई हामीले आफ्नो साझा मुक्ति संघर्षमाथिको आक्रमणका रूपमा लिएका छौं।

हामी राष्ट्रपति निकोलस मादुरो मोरोस र उहाँकी जीवनसंगिनी तथा क्रान्तिकारी नेतृ सिलिया फ्लोरेसलाई विना सर्त, सुरक्षित रूपमा तुरुन्त रिहा गर्न, भेनेजुएलाको संवैधानिक सरकार तथा राष्ट्रिय सार्वभौमसत्ताको पूर्ण सम्मान गर्न, भेनेजुएला विरुद्ध जारी सबै प्रकारका अमेरिकी सैन्य आक्रमण, राजनीतिक हस्तक्षेप र आर्थिक नाकाबन्दी तत्काल अन्त्य गर्न, भेनेजुएली जनतामाथि थोपारिएका सबै एकपक्षीय दमनकारी प्रतिबन्ध खारेज गरी जनताको आत्मनिर्णय र स्वतन्त्र विकासको अधिकार सुनिश्चित गर्न र यो साम्राज्यवादी आक्रमण तथा राष्ट्रप्रमुखको अपहरणका योजनाकार तथा कार्यान्वयनकर्ताहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय कानून र विश्व जनमतको कठघरामा उभ्याउँदै भेनेजुएलासहित विश्वभर शान्ति र अमनचयनको वातावरण सुनिश्चित गर्न जोडदार माग गर्दछौं।

हामी विश्वभरका श्रमिक, किसान, दलित, सुकुम्वासी, युवा, महिला, विद्यार्थी, आदिवासी तथा सम्पूर्ण समाजवादी, लोकतन्त्रवादी, प्रगतिशील र साम्राज्यवादविरोधी शक्तिहरूलाई दृढ ऐक्यवद्धताका साथ

कृषिबाला : कविता ऋषभ देव शर्मा रेग्मी

एउटा छाप्रो थियो नगरमा
दिन्धे मानिस घरको नाम
घाम र पानी छलेर जसमा
कृषिबाला गर्थिन विश्राम
नित्य विहानै लाली छुदै
उषा आउँछिन लिई उमङ्ग
गर्थिन काम सबैसँग मिलीजुली
निशा ल्याउँथिन गहिरो निद

पहिलो घाम उदायदेखि
उषा निशा घुम्छन दिनरात
लुकामारीले गर्छन यिनकै
युग र कल्पको रेखापात
कहिले शान्ति कहिले क्रान्ति
ल्याउँछ युगले कोशेली
कृषिबाला युगको फल भोग्छिन्
नमानी कति कहाली

लुकामारीमा उषा निशाको
जन्मे कति सभ्यता महान्
अस्तङ्गत कति भए धरामा
कतिको अज पाइन्छ चिहान
महानगर पल्टे जंगलमा
जंगल बने कति महान् नगर
कृषिबालाको एक सभ्यता
खन्नु छ खेती रोप्नुछ धान।

साभार : कृषि वाला
खण्डकाव्य २०४५
नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान कमलादी

दुग्ध क्षेत्रलाई दिगो बनाउने प्रतिवद्धता सहित ३१औं वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न

काठमाडौं पुष २८, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लिमिटेड (सीडीसीएन)को ३१ औं वार्षिक साधारणसभा डिजिटल पार्टी भेन्चु, महालक्ष्मीस्थान, ललितपुरमा सम्पन्न छ। केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघका अध्यक्ष अम्मर बहादुर कुँवरले प्रस्तुत गरेको कार्यपत्रमाथि दुग्ध क्षेत्रको हालको स्थिति, चुनौती, सम्भावना र दिगो विकास योजनाहरूमा गहन छलफल गरेका थिए।

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि तथा बागमती प्रदेशका मुख्यमन्त्री ईन्द्र बनियाँले दुग्ध क्षेत्रमा केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघले खेलेको भूमिका प्रति धन्यावाद व्यक्त गर्दै सरकारको तर्फबाट गर्नु पर्ने सहयोग रहने बताएका थिए।

राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डका कार्यकारी निर्देशक डा.राजेन्द्रप्रसाद यादव आफूले सरकारलाई बारम्बार दुग्ध क्षेत्रको समस्या समाधान गर्नु पर्ने सुझावहरू विगत देखिनै पठाउँदै आएको र अभैपनि सरकारले पूरा गर्न नसकेको बताउनु भयो।

संघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष कृष्ण प्रसाद सापकोटाले नेपालको कृषि क्षेत्रमा आएको चुनौती मध्ये दुग्ध क्षेत्रको चुनौती सामान्य नभएको र त्यस क्षेत्रको उन्नति प्रगति हुन सके कुनै पनि नेपाली विदेश जानु नपर्ने बताए। संघले उठाएका कुराहरू सरकारले कहिल्यै सुनेन। बीमा, अनुदान, लगायत धेरै समस्याहरू चुलाई गएको अवस्थामा व्यवसायीहरूको सहयोगले मात्र नेपालको कृषिले त्राण पाइरहेको बताए।

त्यसरी नै केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघका महासचिव रामप्रसाद आचार्यले भोलीका दिनमा किसानहरूको र संघको तर्फबाट दिएका सुझाव र कार्यन्वयनको विषयवस्तुमा सरकारले आफ्ना कुराहरू नसुने पनि देश प्रतिको कर्तव्य निभाउन पर्ने कुरामा जोडिदैं कार्यक्रमलाई भव्य सभ्य बनाउने गरि सञ्चालन गरेका थिए। वार्षिक सभामा संघले आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक विवरण, आगामी कार्ययोजना, र सदस्य कल्याणका कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गरेका थिए। साथै दुग्ध क्षेत्रको उत्पादन वृद्धि, सहकारी क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि, बजार सञ्जाल विस्तार तथा गुणस्तरीय दुग्ध उत्पादन प्रवर्द्धनका लागि प्रस्तावित प्रस्तावहरू पारित भएका थिए प्रतिवेदन तथा छलफल पछि सदस्यहरूले आगामी आर्थिक वर्षका लागि नीति तथा कार्यक्रमहरू अनुमोदन गरेका छन्।

यस साधारणसभाले दुग्ध सहकारीका सदस्य संघहरूलाई सुदृढ बनाउने, सहकारी क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा दुग्ध विकास सम्बन्धी नीतिगत पहलहरूलाई अघि बढाउने लक्ष्यलाई आत्मसात् गर्ने प्रतिवद्धता समेत व्यक्त गरेका छन्।

माटोको उर्वराशक्ति

व्यवसायिक रूपमा पशुपालन गरेकाहरूका लागि भिरालो स्थानमा ठूलो स्केलमा पशुमुत्र संकलनका लागि मंगालबाट ड्रमहरूमा पशुमुत्र संकलन गर्ने तरिका :

पशु मुत्र संकलनका लागि मंगाल बनाइएको छ। यस तरिकामा मंगाल भरिएपछि वाल्टिनले उठाएर ड्रममा हाल्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। तर यस तरिकामा ड्रममा राखिने पिसाब फोहर हुने मंगाल भरिएपछि ड्रममा नहालेमा बाहिर खेर जाने, भिरालो ठाउँमा गोठ भन्दा तल मंगालमा पाइप जोडी पाइपको मुखमा जाली राखी मंगाल भरिएपछि पाइपबाट संकलन ड्रमहरूमा जाने व्यवस्था गरेमा पशुमुत्र खेर जाँदैन।

ठूलो स्केलमा पशुमुत्र संकलन र क्यूरीड गर्ने तरिका :

१ दायाँ तर्फबाट मंगालबाट छानिएर आएको पिसाब एक वटा ड्रम भरिएपछि अर्कोमा जम्मा गर्ने गरि बनाइएको संचरना फरक हुन्छ।

२ पहिला भरिएको बाल्टीन वा ड्रमको पिसाबलाई पहिला मिश्रण ड्रममा लगी सिँचाइका लागि जोडीएका संरचना, यो तरिकामा पिसाब भरिएपछि भरिएको मिति पनि लेख्न मिल्ने भएकाले पुरानो छुट्याउन मिल्ने र मात्रा मिलाउन सहज हुनेछ।

मल व्यवस्थापन गर्ने तरिका :

नयाँ प्रविधिबाट बनाइएको मल व्यवस्थापन संरचना :

१ मलखादलाई घामपानीबाट जोगाउन र गोबर मल फर्काउने गराउनका लागि २ वटा च्याम्बर बनाएको अवस्था।

२ गोबर जहाँ तहाँ फैलिएर जान नदिन मलखादमा हावाको सञ्चार हुनका लागि ईटाको आँखीभ्याले पर्खाल लगाइएको र मल भरिदैं गर्दा मल छेक्नका लागि फलेक वा अन्य चिजलाई अड्याउनका लागि गारोको विच भागमा खाँच बनाउने तरिका।

३ मल निकाल्ने बेला वा फर्काउने बेला फलिका वा अन्य चिजलाई उचालेर निकाल्दा मललाई ढोकाबाट निकाल्न सहज हुने।

४ ईटाको गारो ४ इञ्चको बनाउँदा ४ वा ५ फीटको फरकमा विच/विचमा ९ इञ्चको इटाको पिलर बनाउने र सोही पिलरको टपमा छानाको लागि फलामको खाँबा फीट गर्ने तरिका।

५ गारोको उचाई ४ फिटभन्दा अग्लो नबनाउने, मल धेरै भएमा चाड लगाउन पनि सकिने।

६ घामपानीबाट जोगाउन पर्खालबाट तीनफिट जति माथी २५० गेजको प्लाष्टिक ओडाउन मिल्ने बनाउने।

७ गारो लगाउँदा कम्तिमा २ फीटको जग बनाउने र जमीनको सतहमा र जमीनको सतहबाट २ फिट माथी र टपमा टाइ विम राख्ने।

८ मल राख्ने कोठाको चौडाई ७ फीटको राख्ने र लम्बाई १० फीट वा आवश्यकता अनुसार बढाउन सकिन्छ र यस प्रकारको कोठा २ वटा हुँदा राम्रो हुन्छ।

नयाँ प्रविधिबाट मल व्यवस्थापन संरचनाको अवस्था:

रुइटाको गाढोमा मलखादमा हावा सञ्चारका लागि आँखीभ्याल बनाउने तरिका,

रुपहिलो कोठा भरिएपछि दोस्रो कोठामा मललाई घामपानीबाट जोगाएर राख्ने तरिका।

खाद्य तथा गुण नियन्त्रण विभागले गर्‍यो अनुगमन

खाद्य तथा गुण नियन्त्रण विभागले काठमाडौं उपत्यका र बाहिरका खाद्य स्टोर, मिठाई पसल, होटल, विभिन्न खाद्य उद्योगहरूमा गरेको अनुगमनका क्रममा भेटिएका कैफियतहरूमा गुणस्तर ऐन २०८१ अनुसार कारवाही अगाडि बढाइएको जनाएको छ । यस क्रममा विभागबाट मिति २०८२ मंसीर १६ गते काठमाडौं उपत्यका भित्र खाद्य पदार्थहरूको उत्पादन तथा बिक्री वितरण हुने स्थलहरूमा निरीक्षण अनुगमन तथा कारवाही गरिएको प्रेस नोट जारी गरि जानकारी दिइएको छ ।

१.हरमन हेल्मर बेकरी., ललितपुर(३) सरसफाई सन्तोषजनक रहेको, कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था सामान्य रहेको, प्रशोधन कक्षको स्टोरमा खाद्य पदार्थ प्रत्यक्ष भूईंमा राखेको, स्टोर कक्षमा उपभोग्य मिति गुज्रेका दुई थान केक मिसाइएको भेनिला पाइएको, अनुमतिपत्र लिएका खाद्य उद्योगबाट मात्र उत्पादन भएका खाद्य पदार्थहरू बिक्री कक्षबाट बिक्री वितरण गर्ने, प्रशोधन तथा स्टोर कक्षको थप व्यवस्थापन गर्ने, उपभोग्य मिति गुज्रेका दुई थान केक मिसाइएको भेनिला नष्ट गरिएको जनाएको छ ।

२.डाँफे फुड्स इण्डस्ट्रिज प्रा. लि., तार्केश्वर(०६), सरसफाई सामान्य रहेको, कीरा नियन्त्रण व्यवस्था सन्तोषजनक नभएको, केहि मैदाको बोराहरू प्रत्यक्ष भूईंमा भण्डारण गरेको पाइएको, खाद्य स्वच्छता कायम गर्ने, कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था थप प्रभावकारी बनाउने, खाद्य पदार्थ प्रत्यक्ष भूईंमा भण्डारण नगर्न निर्देशन गरिएको, अनुगमन गरिएको छ ।

१.कृष्ण पाउरोटी भण्डार प्रा. लि., काठमाडौं(१), कमलपोखरी, उद्योगको सरसफाई सन्तोषजनक रहेको, कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था सन्तोषजनक रहेको, खाद्य पदार्थहरूको भण्डारण व्यवस्थित रहेको, बेकरी सर्टेनिड र कुकिजको खाद्य सर्भिलेन्स अन्तर्गतको नमूना संकलन गरिएको, खाद्य स्वच्छता कायम र व्यवस्थित गर्ने साथै खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर ऐन २०८१ को प्रावधानहरू पूर्ण रूपमा पालना गरी उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने ।

२.कृष्ण बेकरी एण्ड कन्फेक्सनरी., काठमाडौं(१), कमलपोखरी, उद्योगको सरसफाई तथा

कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था सन्तोषजनक नभएको, मिति नाघेको खाद्य पदार्थहरूको भण्डारणको व्यवस्था छुट्टै नभएको, डस्टविन खुल्ला रहेको, उपभोग्य मिति गुज्रेका पाँच थान केक मिश्रण भेनिला (१ के. जि.), एक

था न अगर (७५ ग्रा.) र आठ थान एसदी डुगनट मिसिएको (१ के.जि.) पाइएको, बेकरी सर्टेनिड (२ कुकिजको खाद्य सर्भिलेन्स अन्तर्गतको नमूना संकलन गरिएको, उल्लेखित उपभोग्य मिति गुज्रेका खाद्य पदार्थहरू नष्ट गरिएको, देखिएको कैफियतहरू सुधार गरि ५ दिन भित्र सम्बन्धित सम्पूर्ण कागजातहरू सहित विभागमा उपस्थित हुन निर्देशन गरिएको जनाएको छ ।

३.नाड्लो बेकरी प्रा.लि गोदावरी,१४ ललितपुरमा सरसफाई सामान्य रहेको, उद्योगमा ब्रेड, क्रोसन. पफ र डोनट उत्पादन भैरहेको अवस्थामा पाइएको, उद्योगको स्टोर कोठामा उत्पादन भएका क्रोसन, पफ र बन राखिएको, उद्योगको कोल्ड स्टोरबाट पूर्णरूपमा लेवल विवरण भएको प्याकेटबाट करिब ५०० ग्राम बटर आयल सर्वास्टिच्युट वटर आयल सबस्टीच्युट, क्रोसन र पफको खाद्य सर्भिलेन्स अन्तर्गतको नमूना संकलन गरिएको, नियमित सरसफाई गर्ने निर्देशन गरिएको जनाएको छ ।

१.हट लाइभ बेकरी, का. म.न.पा.(३१), काठमाण्डौं, सरसफाई सन्तोषजनक नभएको, उपभोग्य मिति समाप्त भएका ५०० ग्रामको दुई थान आँप र सुगन्धित ५०० ग्रामको एक थान भूइंकोटहर सुगन्धित ५०० मि.लि.को एक थान रातो चेरीको रंग ५०० ग्रामको एक थान सुगन्धित भेनिला धुलो र १ थान हरियो चेरी पाइएको जनाएको छ ।

फ्रिजको प्रयोग अव्यवस्थित भएको, बेकरी सर्टेनिडको प्रयोग गरेर ब्रेड र कुकिज बनाउने गरेको,

उपभोग्य मिति समाप्त भएका उल्लेखित गरेका सुगन्ध तथा रंग जफत गरि नष्ट गरिएको,

ब्रेड र बेकरी सर्टेनिडको खाद्य सर्भिलेन्स अन्तर्गतको नमूना संकलन गरिएको, प्रशोधन कक्ष र स्टोर कक्षको व्यवस्थित गर्ने, लेवल विवरण पुर्ण भएका खाद्य पदार्थहरूको मात्र खरिद तथा बिक्री वितरण गर्ने, उल्लेखित कैफियतहरू सुधार गरि १५ दिन भित्र यस कार्यालयमा पेश गर्न निर्देशन गरेको उल्लेख छ ।

१.क्वालिटी हस्पिटालिटी सर्भिस (शान्ति विद्यागृह माध्यमिक विद्यालयको चमेना गृह), काठमाडौं म.न.पा.-२६, लैनचौर, सरसफाई सन्तोषजनक नभएको, तयारी खाद्य पदार्थहरू नछोपी राखेको, खाद्य पदार्थहरूको भण्डारण अव्यवस्थित रहेको, फोहोर फाल्ने डस्टविन नछोपी राखेको, प्रशोधित पिउने पानीको एमोनिया परिक्षण गर्दा मापदण्ड अनुरूपको रहेको, उपभोग्य मिति गुज्रेको १ प्याकेट ब्रेड पाइएको, नियमित सरसफाई गर्ने, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्न सुभाब दिइएको छ ।

उपभोग्य मिति गुज्रेको १ प्याकेट ब्रेड नष्ट गरिएको, खाद्य स्वच्छता कायम गरी व्यवसाय संचालन गर्न निर्देशन गरिएको, २.जनक नाथ मा. वि. चमेना गृह, काठमाडौं म.न.पा.(२६, लैनचौर, सरसफाई सामान्य रहेको, तयारी खाद्य पदार्थहरूको नछोपी भण्डारण गरेको, फोहोर फाल्ने डस्टविन नछोपी राखेको, कामदार कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत सरसफाई सन्तोषजनक नभएको, प्रशोधित पिउने पानीको एमोनिया परिक्षण गर्दा मापदण्ड अनुरूपको रहेको, खाद्य स्वच्छता कायम गरी व्यवसाय संचालन गर्ने, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्ने, तयारी खाद्य पदार्थहरूमा सिधै सम्पर्क हुने गरि मसिजन्य पत्रपत्रिका प्रयोग नगर्न निर्देशन गरिएको छ ।

३.गाँउले कटेज, तारकेश्वर, (अमृत क्याम्पसको चमेना गृह, काठमाडौं म.न.पा.(२६, लैनचौर), सरसफाई सन्तोषजनक नभएको, खाद्य पदार्थहरूको भण्डारण अव्यवस्थित रहेको, खाना पकाउने र भाँडा माभने ठाउँ सँगै भएको, तयारी खाद्य पदार्थहरू नछोपी राखेको, उपयुक्त किट नियन्त्रण (एभकत ऋयलतचर्या) विधिहरूको पालना नगरेको, स्थानिय तहमा व्यवसाय दर्ता नभएको, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार

गर्ने, खाद्य स्वच्छता कायम गरी व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्देशन गरिएको छ ।

१.संगम फुड प्रोडक्ट प्रा. लि., ललितपुर म.न.पा.(१५, पाटन औद्योगिक क्षेत्र, सरसफाइको अवस्था सन्तोषजनक रहेको, कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था सामान्य पाइएको, खाद्य अनुमतिपत्रको नवीकरण २०८४ असोज २९ गते सम्म भएको, केही पूर्ण लेवल विवरण नभएका कच्चा पदार्थहरू पाइएको, खाद्य स्वच्छता कायम गर्ने सुझाव दिएको छ ।

कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था थप प्रभावकारी बनाउने, पूर्ण लेवल विवरण भएका खाद्य वस्तु मात्र प्रयोग गर्ने साथै लेवल विवरण उल्लेख गरेर मात्र भण्डारण गर्ने निर्देशन दिएको, कुकिज र बेकरी सर्टिनिंगको खाद्य सर्भिलेन्स अन्तर्गतको नमुना संकलन गरिएको छ ।

फिर्ता गर्न निर्देशन :

प्रकाशित मिति : २०८२ मंसीर २५,विभागबाट बजार अनुगमनको क्रममा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर ऐन, २०८१ बमोजिम संकलन गरिएको तपसिल बमोजिमको खाद्य पदार्थको नमुना प्रयोगशालामा परिक्षण गर्दा देहायको आयातकर्ताले आयात गरी बिक्रीवितरण गरेको चिकमास ब्राण्डको धुलो मिक्स मसलामा कुल भष्मको अधिकतम सीमा १०.०% भन्दा नबढेको हुनुपर्नेमा सो भन्दा बढी पाइएकोले उक्त खाद्य पदार्थ न्यूनस्तरको खाद्य पदार्थ हुन गएको हुँदा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर ऐन, २०८१ को दफा ३८(२) प्रावधान बमोजिम उक्त ब्याच नं. का सबै खाद्य पदार्थ बजारबाट तत्काल फिर्ता गर्न साथै सोही दफाको उपदफा (४) बमोजिम बिक्री वितरण नगर्न/नगराउनु हुन विभागीय निर्णय अनुसार यो आदेश जारी गरिएको छ ।

यस विभागबाट २०८२ मंसीर २६ रातीदेखि २७ गते बिहान ४:०० बजे सम्म जगाती नाका भई भित्रिएर काठमाडौंका विभिन्न फलफूल तथा तरकारी बजारमा बिक्री वितरण हुने कुल ९ वटा सवारी साधनबाट फलफूल तथा ताजा तरकारीको नमुना संकलन गरी मोबाइल खाद्य प्रयोगशाला भ्यानमा जीवनाशक विषादीको अवशेष परीक्षण गर्दा तपसिल बमोजिम पाइएको व्यहोरा सबैको जानकारीका लागि यो प्रेस नोट जारी गरेका छन् ।

१.जगाती, भक्तपुर : टमाटर, सुन्तला, फर्सी, हलुवावेद, हरियो मटर कोसा, स्कुस, धनियाँ, रायो साग र आलु पाँचखाल, काभ्रे, रामेछाप, दोलखा र रोशी, कालीमाटी, जडिवुटि, ग्वाको, वानेश्वर, बागबजार र बल्लु फलफूल तथा तरकारी बजार अनुगमन गरेको जनाएको छ ।

विभाग तथा नागार्जुन नगरपालिकाका प्राविधिक कर्मचारी सहितको संयुक्त टोलीले मिति २०८२ पुस ९ गते नागार्जुन नगरपालिका(वार्ड नं. ६ र ७ रामकोट स्थित ५ वटा तरकारी फार्ममा उत्पादन भएका रायोको साग र टमाटरको कुल १४ वटा नमुना संकलन गरी मोबाइल खाद्य प्रयोगशाला भ्यानमा जीवनाशक विषादीको अवशेष परीक्षण गर्दा तपसिल बमोजिम पाइएको व्यहोरा सबैको जानकारीका लागि प्रेस नोट जारी गरेको छ ।

१.सम्पन्न कृषि फार्म, नागार्जुन (६, रामकोट रायो साग मापदण्ड भित्र पाइएको, २.नागार्जुन (६, रामकोट स्थित कृषि फार्म, रायो साग मापदण्ड भित्र पाइएको, ३.नागार्जुन (७, रामकोट स्थित कृषि फार्म, रायो साग मापदण्ड भित्र पाइएको, ४.नागार्जुन (७, रामकोट स्थित कृषि फार्म, रायो साग र टमाटर, मापदण्ड भित्र पाइएको ५.सक्रिय कृषि तथा पशुपन्छी फार्म, नागार्जुन (७, रामकोट रायो साग र टमाटर टमाटरमा मापदण्ड भित्र पाइएको भने रायोको सागको नमुनामा कार्वामेट वर्गको विषादी मापदण्ड भित्र पाइएको तर अर्गानो फोस्फोरस वर्गको विषादी मापदण्ड भन्दा बढी (९९.५२९% इन्डिभिशन) पाइएको, तसर्थ, उक्त सागलाई हाल टिपेर बिक्री वितरण नगराउनु हुन र बिक्री वितरण गर्नु पूर्व यस विभागको प्रयोगशालाबाट पुनः विषादीको परिक्षण गराएर मात्र बिक्री वितरण गर्न निर्देशन दिइएको छ ।

विभागबाट मिति २०८२ पुस ४ गते काठमाडौं उपत्यका भित्र खाद्य पदार्थहरूको उत्पादन तथा बिक्री वितरण हुने स्थलहरूमा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर ऐन, २०८१ बमोजिम तपसिलका व्यवसायहरूको निरीक्षण अनुगमन तथा कारवाही गरिएको व्यहोरा सबैको जानकारीका लागि यो प्रेस नोट जारी गरेको छ ।

१.पोखरेली लुम्बिनी तन्दुरी एण्ड रेष्टुरेन्ट, काठमाडौं म.न.पा.(२६, सामाखुसी, सरसफाई सामान्य रहेको, फ्रिजरमा खाद्य वस्तुहरू नछोपी भण्डारण

गरेको, फोहोर फाल्ने मगकतदण्ड नछोपी राखेको, किचेनमा काम गर्ने कामदारको सरसफाई सामान्य रहेको, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्ने, पकाउने खाद्य वस्तुहरूमा कृत्रिम खाद्य रङ्ग सिन्थेटिक खाद्य रंग प्रयोग नगर्ने निर्देशन दिएको छ ।

२.फ्रेस टप क्वालिटी मःम एण्ड फास्ट फुड सेन्टर, टोखा न.पा.(९, काठमाडौं, सरसफाई सामान्य रहेको, फ्रिजरमा तयारी खाद्य वस्तुहरूको अव्यवस्थित भण्डारण गरेको तथा नछोपी राखेको, डस्वीनहरू नछोपी राखेको, कामदारहरूको व्यक्तिगत सरसफाई सन्तोषजनक नरहेको, किचेनमा खाना बनाउने र भाँडा सफा गर्ने ठाउँ सँगै रहेको, किचेनको भ्यालमा जाली नरहेको, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्ने, तयारी खाद्य वस्तुहरूमा कृत्रिम खाद्य रङ्ग प्रयोग नगर्ने निर्देशन दिएको छ ।

३.मिराकल रेष्टुरेन्ट एण्ड क्याफे, टोखा न.पा.(९, काठमाडौं, किचेनको सरसफाई सामान्य रहेको, पकाउने ठाउँ र भाँडा धुने ठाउँ सँगै रहेको, खाद्य पदार्थको भण्डारण अव्यवस्थित रहेको, किचेनमा कामदारहरूको व्यक्तिगत सरसफाइमा कमी देखिएको, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्ने साथै खाद्य स्वच्छता कायम गर्ने निर्देशन दिएको, ४.मडुका बिर्यानी प्रा. लि., टोखा न.पा.(९, काठमाडौं, सरसफाईको अवस्था सामान्य रहेको, फ्रिजरमा खाद्य वस्तुहरूको भण्डारण अव्यवस्थित रहेको, फोहोर फाल्ने मगकत(दण्ड नछोपी राखेको, किचेनमा रहेको भ्यालमा जाली नरहेको, कामदारहरूको व्यक्तिगत सरसफाई सामान्य रहेको, खाद्य स्वच्छता कायम गर्ने, पकाउने खाद्य वस्तुहरूमा कृत्रिम खाद्य रङ्ग प्रयोग नगर्ने निर्देशन दिएको छ ।

५.लड्डु गोपाल फुड्स प्रा. लि., काठमाडौं म.न.पा.(१६, नयाँ बजार,सरसफाईको अवस्था सन्तोषजनक रहेको, किचेनमा रहेको फोहोर फाल्ने डस्वीन नछोपी राखेको, फ्रिजरमा खाद्य वस्तुहरूको अव्यवस्थित भण्डारण गरेको, कीरा नियन्त्रणको व्यवस्था नभएको, खाद्य अनुमतिपत्र नरहेको, उल्लेखित सम्पूर्ण कैफियतहरू सुधार गर्ने र ३ दिन भित्र विभागमा उपस्थित भई खाद्य अनुमतिपत्रको लागि आवेदन दिई प्रमाण पेश गर्ने निर्देशन दिएको जनाएको छ ।

त्यसैगरी विभाग अन्तर्गतको खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय, तुलसीपुर दाडले २०८२ पुस ७ गते घोराही उप-महानगरपालिकामा अवस्थित खाद्य

पदार्थहरूको उत्पादन तथा बिक्री वितरण हुने स्थलहरूमा अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको जनाएको छ ।

१. स्वर्गद्वारी घरेलु चकलेट एण्ड फुड उद्योग घोराही -६ दाङलाई खाद्य अनुमतिपत्र नलिई खाद्य वस्तु उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरेको भनि खाद्यवस्तु उत्पादन स्थल खाद्य स्वच्छताको दृष्टिकोणले उपयुक्त नरहेको, सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्रीमान् सावित्रा पुन सहितको संयुक्त अनुगमन टोलीको रोहोवारमा उत्पादित खाद्य वस्तु मिठाई १५० डब्बा अर्को निर्णय नहुञ्जेलको लागि बिक्री वितरण नगर्ने, खाद्य वस्तु उत्पादनको लागि उपयुक्त संरचना बनाउने, खाद्य अनुमती पत्र लिएर कार्यालयलाई जानकारी गराउने तथा खाद्य अनुमतिपत्र लिएर मात्र खाद्य वस्तु उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने निर्देशन दिएको जनाएको छ । खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय, विरेन्द्रनगर, सुर्खेतबाट २०८२ मंसिर १५ गतेको उजुरीको सम्बोधन गर्न मिति २०८२ मंसिर १६ गतेका दिन जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुर्खेतका प्रतिनिधि सहितको अनुगमन टोलिले विरेन्द्रनगरमा अवस्थित खाद्य पदार्थहरूको उत्पादन तथा बिक्री वितरण हुने स्थलहरूमा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर निरीक्षण अनुगमन तथा कारवाही गरिएको व्यहोराको जानकारीका लागि यो प्रेस नोट जारी गरेको छ ।

१. तिला कर्णाली पानी प्रशोधन उद्योग, विरेन्द्रनगर-२, सुर्खेत, फिलिड च्याम्बरको कभर टुटफुट भएको पाइएको, माइक्रो फिल्टरमा लिक्जे रहेको, पानी प्रशोधन कक्षमा अनावश्यक सामग्रीहरू राखिएको, उपयुक्त किट नियन्त्रण विधिहरूको पालना नगरेको, एकै ठाउँबाट वहने प्रणाली पालना नगरिएको, उत्पादित प्रशोधित पिउने पानीको उपभोगबाट मानव स्वास्थ्यमा गम्भिर असर पर्न सक्ने हुँदा प्रशोधित पिउने पानीको उत्पादन तथा बिक्री वितरणमा रोक लगाएकोमा निर्देशन पालना गरि/गराई गुणस्तरिय तथा स्वच्छ प्रशोधित पिउने पानीको उत्पादन सुनिश्चित गर्नु गराउनु पर्ने देखिएको, १४ थान कुच्चिएका जार (१९ लि.) नष्ट गरिएको, फिलिड च्याम्बर र माइक्रो फिल्टर मर्मत गर्ने, पानी प्रशोधन कक्षमा अनावश्यक सामग्रीहरू हटाइ सरसफाइमा सुधार गर्ने, उपयुक्त किट नियन्त्रण विधिहरूको अवलम्बन गर्ने, प्रशोधित पिउने पानी उत्पादन निर्देशन दिइएको छ ।

सूचना प्रणालीमा बेनी नगरपालिका अगाडि

म्याग्दी, पुस २५, बेनी नगरपालिकाले लागू गरेको आर्थिक(सामाजिक जोखिम व्यवस्थापन सूचना प्रणाली विकास योजना छनौटदेखि सेवा, सुविधा, अनुदान र राहत वितरणसम्म प्रभावकारी बनेको छ । लक्षित समुदाय पहिचान, आन्तरिक आम्दानी वृद्धि तथा विपद् व्यवस्थापनमा समेत यो प्रणाली उपयोगी भएको जनाइएको छ ।

नगरप्रमुख सुरत केसीले प्रविधिको प्रयोगले अनुदान तथा सहायता वितरणलाई पारदर्शी बनाउँदै पार्टी र जातका आधारमा सेवा दिने प्रवृत्तिको अन्त्य गरिएको बताए । “लक्षित समुदाय र वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गरेर कार्यक्रम सञ्चालन गर्न यो प्रणाली सहयोगी बनेको छ,” उनले भने, “पहुँच, भनसुन र दबावका कारण एउटै व्यक्तिले पटक(पटक सुविधा पाउने र कसैले नपाउने अवस्थाको अन्त्य गरेका छौं ।”

नगरप्रमुख केसीका अनुसार बेनी नगरपालिकाले नेपालमै पहिलो पटक सबै घरपरिवारको विस्तृत विवरण समेटिएको सूचना प्रणाली गत वर्षदेखि प्रयोगमा ल्याएको हो । सफ्टवेयरमा घरको तस्वीर, परिवारका सदस्य, रोजगार, आर्थिक अवस्था, शिक्षा, स्वास्थ्यलगायत ९२ प्रकारका विवरण समावेश छन् । तीमध्ये १० प्रकारका व्यक्तिगत सूचना गोप्य राखिएको छ । नगरप्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडाध्यक्ष, वडा सचिव तथा विषयगत शाखाका कर्मचारीलाई मात्र प्रणालीमा पहुँच र विवरण अद्यावधिक गर्ने अधिकार दिइएको छ ।

यसै प्रणालीका आधारमा ७ हजार ४४० घरधुरीमा क्यूआर कोडसहितको विद्युतीय घर नम्बर प्रणाली लागू भइसकेको छ । घरधनीको नाम र सम्पर्क नम्बरमार्फत घरको स्थान पहिचान गर्न सकिने यो प्रणालीले घरबहाल करमार्फत आन्तरिक आम्दानी बढाउन सहयोग पुऱ्याएको नगरपालिकाले जनाएको छ ।

सूचना प्रणालीकै आधारमा पहिचान गरिएका ३४० जना विपन्न महिलालाई संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपी)को ‘सम्बोधन परियोजना’ अन्तर्गत आयआर्जनका लागि रु.२७ हजारका दरले वीउपुँजी अनुदान प्रदान गरिएको छ । साथै थप १०० जनालाई व्यवसाय सञ्चालनका लागि रु.४० हजारका

दरले अनुदान वितरण गरिएको छ । उप-प्रमुख ज्योति लामिछानेका अनुसार गत वर्ष १३ घरविहीन परिवारका लागि घर निर्माण गरिएको थियो भने चालु आर्थिक वर्षमा थप १३ परिवारलाई घर निर्माणका लागि तीन-तीन लाख रुपैयाँ अनुदान दिने गरी बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

“सूचना प्रणालीको अधिकतम प्रयोगले विकास योजना र कार्यक्रम लक्षित समुदायसम्म पुऱ्याउन सहज भएको छ,” उनले भनिन्, “सहायता र अनुदान पाउनेहरूको विवरण सफ्टवेयरमै हेर्न सकिने भएकाले दोहोरो पर्ने समस्या हटेको छ ।” बेनी नगरपालिका(१, सारैमारेकी अपाङ्गता भएकी शोभा थापाले सम्बोधन परियोजनाबाट प्राप्त रु.२७ हजार वीउपुँजीपछि लैनौ भैंसी खरिद गरी आयआर्जन थालेको अनुभव सुनाइन् । “भैंसी र अन्य पशुपालनबाट आम्दानी बढेपछि घरखर्च र छोरीको पढाइ चलाउन ऋण खोज्नुपर्ने अवस्था हटेको छ,” उनले भनिन् । युएनडिपीले ‘कोड फ्युजन’ कम्पनीमार्फत विकास गरेको सफ्टवेयरको अवधारणा, डिजाइन र विवरण संरचना नगरपालिकाका सूचना प्रविधि अधिकृत खिम खत्री नेतृत्वको टोलीले तयार पारेको हो । गैरसरकारी संस्था संघमार्फत प्रत्येक वस्तीमा जनशक्ति परिचालन गरी घरधुरीको विवरण विद्युतीय माध्यमबाट संकलन गरिएको थियो ।

बेनी नगरपालिकाको यो अभ्यासलाई म्याग्दी जिल्लाकै मंगला, मालिका र अन्नपूर्ण गाउँपालिकाले पनि अपनाउने तयारी गरेका छन् । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका अध्यक्ष भारतकुमार पुनले सबै घरपरिवारको वास्तविक अवस्था पहिचान गरी आवश्यकताका आधारमा योजना तथा कार्यक्रम बनाउन सूचना प्रणाली उपयोगी हुने बताए । संगम म्याग्दीको प्राविधिक सहयोगमा पालिकाकै जनशक्ति परिचालन गरी घर(घरमा पुगेर विवरण संकलन तथा सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने काम भइरहेको छ । संगम म्याग्दीका सम्बोधन परियोजना संयोजक पकाश रेग्मीका अनुसार मालिकामा चार हजार, मंगलामा तीन हजार ४०० र अन्नपूर्णमा तीन हजार ४७७ घरधुरीको विवरण प्रविष्ट भइसकेको जनाएको छ ।

लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्जले किसान पौडेलमाथि गरेको अत्याचार सहन्न : किसान महासंघ

काठमाडौं पुस २५, अखिल नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष डा.प्रेम दंगालले एक प्रेस विज्ञापित प्रकाशित गरि रसुवा जिल्ला नौकुण्ड गाउँपालिका वडा नं. ५, लामाचेत निवासी किसान चुडामणि पौडेलले विगत दुई वर्षदेखि करिब ८ रोपनी निजी जमीनमा व्यवसायिक गोलभेडा खेती गर्दै आएको पौडेलको यही पुष १६ गते लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारीहरूको समूहले गुण्डागर्दी शैलीमा प्रवेश गरी फलिरहेका करिब ६ हजार गोलभेडाका विरुवा काटनुका साथै टनेल संरचनामा व्यापक क्षति पुऱ्याएको घटनाप्रति अखिल नेपाल किसान महासंघ घोर निन्दा र भ्रत्सर्ना गरेको छ। उत्पादनमा जुटिरहेका किसानको खेतमा छापा मारेर बाली नष्ट गर्नु केवल व्यक्तिगत क्षति मात्र होइन, किसान विरोधी, उत्पादन विरोधी र राष्ट्रिय आत्मनिर्भरता विरोधी राज्य नीतिको प्रत्यक्ष अभिव्यक्ति हो। यस प्रकारका ज्यादतीविरुद्ध संगठित रूपमा प्रतिकार गर्न सबै किसान संघ(संस्था, न्यायप्रेमी सञ्चार माध्यम तथा जिम्मेवार राजनीतिक दलहरूको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौं।

किसान पौडेलको फार्ममा नियोजित रूपमा गराइएको क्षतिको पूर्ण क्षतिपूर्ति तथा तत्काल राहत उपलब्ध गराउन, साथै फार्म नष्ट गर्न निर्देशन दिने तथा संलग्न अधिकारीहरूमाथि कडा कारवाही गर्न अखिल नेपाल किसान महासंघ राज्यका सम्बन्धित निकायहरूसँग जोडदार माग गर्दछ। कठोर मेहनत, लगनशीलता र संकल्पका साथ देशमै कृषि उद्यममार्फत परिवार, समाज र राज्यलाई योगदान गरिरहेका किसानलाई हतोत्साहित गर्दै विस्थापन गर्ने, सार्वजनिक जमीन संरक्षणको नाममा जंगली जनावर बढाउने, जमिन बाँधो राख्ने र देशलाई कृषि उत्पादनमा परिनिर्भर बनाउने सरकारका नीति र अभ्यासहरूप्रति अखिल नेपाल किसान महासंघ घोर विरोध प्रकट गर्दछ र यस्ता नीति तथा क्रियाकलाप तत्काल सच्याउन माग गर्दछ।

अखिल नेपाल किसान महासंघका केन्द्रीय कमिटी सदस्य समेत रहनुभएका किसान चुडामणि पौडेलले करिब ३० लाख रुपैयाँको व्यक्तिगत लगानीमा, राज्यबाट कुनै अनुदान नलिई सहकारीबाट ऋण लिएर आधुनिक

टनेल निर्माण गरी व्यवसायिक गोलभेडा खेती गर्दै आउनुभएको छ। गत वर्ष मात्र उहाँले १३२७ क्यारेट उत्पादन गरी करिब २४ लाख रुपैयाँ बराबरको बिक्री वितरण गर्नुभएको थियो। उहाँबाट प्रभावित भई सो क्षेत्रमा अन्य किसानहरूले समेत व्यवसायिक खेती सुरु गरिरहेका छन्। स्थानीय तहमा उहाँ उदाहरणीय किसानका रूपमा स्थापित हुनुहुन्छ।

घटनाको यथार्थ बुझ्न अखिल नेपाल किसान महासंघको टोली र सञ्चारकर्मीहरू सम्बन्धित स्थानमा पुगेको थियो। किसान पौडेलले पैत्रिक सम्पत्तिको रूपमा करिब ८ रोपनी निजी जमिन भोगचलन गर्दै आएको, करसमेत तिर्दै आएको तथ्य स्पष्ट छ। व्यवसायिक खेती सुरु गरेको एक वर्षपछि,

पटक-पटक राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारीले जमीन छाड्न दबाव दिएपछि गरिएको नापजाँचमा खेति गरेको करिब पौने ३ रोपनी सार्वजनिक जमिन परेको जानकारी उहाँलाई दिइयो। यसकारण उहाँको उक्त जमिन अतिक्रमण गर्ने मनसाय नरहेको तथ्य प्रस्ट देखिन्छ।

उक्त गाउँमा सार्वजनिक जमिनमा घरवास र खेतीपाती गर्दै आएका धेरै व्यक्तिहरू हुँदाहुँदै किसान पौडेललाई मात्र लक्षित गरी, उहाँले लगाएको बाली भित्त्वाउन नदिई, संरचनामा गरिएको लगानीको कुनै मूल्याङ्कन नगरी खेती नष्ट गर्नु अमानवीय, दमनकारी र षड्यन्त्रमूलक कार्य हो। गाउँमै उदाहरणीय काम गरेकै कारण उहाँलाई योजनाबद्ध रूपमा विस्थापन गर्न खोजिएको प्रष्ट देखिन्छ। यो घटना कुनै एक किसानमाथिको मात्र होइन, समग

किसानप्रति राज्यको दृष्टिकोण र व्यवहारको प्रतिनिधि दृष्टान्त हो।

उहाँले आफुले कर तिर्दै आइरहेको जमिन छुट्याइदिन माग गरेपछि पालिकाको सहजीकरणमा जमिन नापजाँच गरी छुट्याउने प्रक्रिया अगाडि बढिरहेको सन्दर्भमा राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारीद्वारा एकाएक फार्म नष्ट गरिनुले किसानको मनोविज्ञानमा गम्भीर आघात पुऱ्याएको छ। राष्ट्रिय निकुञ्जका नाममा पटक-पटक दोहोरिने यस्ता मनपरी र दमनकारी कार्यहरू रोक्न नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायहरूले तत्काल गम्भीर ध्यान दिनु आवश्यक छ। सार्वजनिक जमिन संरक्षण राज्यको दायित्व हो भने त्यो सबैका लागि समान रूपमा लागु हुनुपर्छ। जमिनलाई उत्पादन वृद्धिका

लागि प्रयोग गर्नु, व्यवसाय गर्न इच्छुक व्यक्तिलाई व्यवस्थित रूपमा जमिन उपलब्ध गराउनु राज्यको दायित्व हो। तर, उत्पादनशील किसानलाई लक्षित न्यूनतम सार्वजनिक (पौने ३ रोपनी) जमिनको बहानामा गरिने यस्ता अन्यायपूर्ण कार्यले जंगल विस्तार होइन, बाँधो जमिन र किसान पलायन बढाउने काम मात्र गरिरहेको छ। यसले किसानलाई कृषि पेशाबाट विस्थापित गरी वैदेशिक रोजगारीमा धकेल्ने सरकारी नीतिको चरित्र उजागर गरेको छ।

कुनै पनि बहानामा किसानमाथि गरिने हमला, दमन र अन्यायपूर्ण व्यवहारप्रति अखिल नेपाल किसान महासंघको शून्य सहनशीलता नीति रहेको स्पष्ट पाउँ, यस्ता कार्य पुनः नदोहोऱ्याउन राज्य पक्षलाई चेतावनी दिन चाहन्छौं। अध्यक्ष दंगालद्वारा प्रसित विज्ञापितमा जनाएको छ।

चुनावी घोषणापत्रको लागि किसान संगठनहरूले दिए सुभावहरू

आसन्न फागुन २१ गतेका हुन गइरहेको आसन्न चुनावको सन्दर्भमा अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)ले चुनावी घोषणा पत्रमा राख्नको लागि माग गरेको सुभावहरू यसप्रकार रहेका छन् ।

घोषणापत्रमा किसान वर्गलाई देशको आर्थिक स्वाधीनता र खाद्य सार्वभौमिकताको आधारशिला मानी स्पष्ट नीतिगत प्राथमिकताका साथ प्रस्तुत गर्न सुभाव

दिइन्छ ।

रुकिसानलाई भूमिहीन, साना, मध्यम र व्यवसायिक किसानका रूपमा वर्गीकरण गरी वर्गअनुसार लक्षित कार्यक्रम समावेश गर्न प्रस्ताव गरिन्छ ।

रुकिसान परिचयपत्र प्रणाली लागू गरी अनुदान, सहूलियतपूर्ण ऋण, बीमा तथा प्रविधिमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था घोषणापत्रमा समेट्न सुभाव दिइन्छ ।

रुकृषिलाई मुख्य पेशा बनाएका किसानका लागि किसान पेन्सन प्रणाली लागू गर्ने प्रतिवद्धता समावेश गर्न अनुरोध गरिन्छ । रुकिसान तथा कृषि श्रमिकलाई स्वास्थ्य बीमा, दुर्घटना बीमा र सामाजिक सुरक्षा कोषमार्फत राज्य संरक्षण प्रदान गर्ने व्यवस्था समावेश गर्न सुभाव दिइन्छ ।

रुवैज्ञानिक भूमि सुधार कार्यक्रममार्फत बाँझो तथा अनुत्पादक जमिन उत्पादनमा ल्याउने नीति घोषणापत्रमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्न प्रस्ताव गरिन्छ ।

रुभूमिहीन र साना किसानलाई उपयोग अधिकारसहित जमिनको न्यायोचित बाँडफाँड गर्ने प्रतिवद्धता समेट्न सुभाव दिइन्छ ।

रुभूमिको हदबन्दी कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्ने र सामूहिक तथा सहकारी खेतीलाई कानुनी संरक्षण दिने व्यवस्था राख्न अनुरोध गरिन्छ ।

रुकृषि उत्पादन वृद्धि गर्न जलवायु अनुकूल बीउ, जैविक मल र आधुनिक प्रविधिमैत्री खेती प्रणालीलाई प्राथमिकता दिने नीति

समावेश गर्न सुभाव दिइन्छ ।

रुकृषि यान्त्रिकीकरण प्रवर्द्धन गर्न उपकरण तथा प्रविधिमा राज्य अनुदानको स्पष्ट व्यवस्था घोषणापत्रमा राख्न प्रस्ताव गरिन्छ । रुप्रत्येक स्थानीय तहमा कृषि प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने र किसानलाई नियमित प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने प्रतिवद्धता समावेश गर्न सुभाव दिइन्छ ।

रुसिँचाइलाई किसानको मौलिक अधिकारका रूपमा स्थापित गर्ने नीति घोषणापत्रमा स्पष्ट उल्लेख गर्न अनुरोध गरिन्छ ।

रुखोला, मुहान, भूमिगत पानी र वर्षा पानी संकलन प्रणालीमार्फत साना, मध्यम तथा बहुउद्देश्यीय सिँचाइ आयोजना विस्तार गर्ने योजना समावेश गर्न सुभाव दिइन्छ ।

रुप्रमुख कृषि उपजमा न्यूनतम समर्थन मूल्य कानुनी रूपमा निर्धारण गर्ने प्रतिवद्धता घोषणापत्रमा राख्न प्रस्ताव गरिन्छ ।

रुकिसानको उत्पादन राज्यद्वारा खरिद ग्यारेन्टी गर्ने व्यवस्था समेटि बजार सुनिश्चितताको नीति स्पष्ट गर्न सुभाव दिइन्छ ।

रुबिचौलिया नियन्त्रण गर्दै सहकारी तथा सरकारी संयन्त्रमार्फत किसानलाई प्रत्यक्ष बजारमा पहुँच गराउने व्यवस्था समावेश गर्न अनुरोध गरिन्छ ।

रुभूगोल र सम्भावनाका आधारमा विशेषीकृत कृषि क्षेत्र घोषणा गर्ने नीति घोषणापत्रमा राख्न सुभाव दिइन्छ ।

रुव्यवसायिक कृषि, पशुपालन, फलफूल, तरकारी, जडीबुटी तथा माछापालनलाई उद्योगसरह मान्यता दिने व्यवस्था समावेश गर्न प्रस्ताव गरिन्छ ।

रुयुवा किसानलाई सहूलियतपूर्ण तथा बिना धितो कृषि ऋण उपलब्ध गराउने नीति घोषणापत्रमा राख्न सुभाव दिइन्छ ।

रुकृषि उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन र मूल्य अभिवृद्धि गर्ने उद्योग स्थापना गरी कृषि आत्मनिर्भरता र खाद्य सार्वभौमिकता सुनिश्चित गर्ने दीर्घकालीन दृष्टि घोषणापत्रमा समावेश गर्न अनुरोध गरिन्छ ।

रुदार्चुला जस्ता हिमाल र पहाडी जिल्ला हरूमा व्यवसाहिक पशुपाल लाई विशेष गरि मासु उत्पादन, दूध उत्पादन र उन उत्पादन गर्ने किसमान मात्रै कार्यक्रम लागू गर्ने सुभाव दिइएको छ ।

थप सुभावहरू :

१, जैविक उत्पादनमा जोड ।

२, कृषक लाई उत्पादन का आधारमा अनुदान ।

३, बैंकहरूलाई ३% मा कृषकहरू ऋण लगानीको व्यवस्था अनिवार्य गर्ने ।

४, दिगो कृषि निति अबलम्वन गर्ने ।

५, कृषिलाई डिजिटल प्रविधिमा लैजाने ।

६, उत्पादन हातमा अनुदान साथमा भन्ने निति बनाउने ।

७, अर्को गर्ने पर्ने बाँझीएको जमिनलाई उपयोगको निति बनाउने । आदि रहेका छन् ।

किसान नेता ओम आचार्यद्वारा लिखित रूपमा अखिल नेपाल किसान महासंघ क्रान्तिकारी केन्द्र)लाई दिएको सुभावहरू :

पाँच वर्षे

बज्रचार्यले कम्पोनेन्ट -१ मा समुदाय स्तरका किसान, कृषि सहकारी सदस्यहरूको सशक्तिकरण, अध्ययन, अनुसन्धान, तालिम, अवलो कन जस्ता कार्यक्रमबाट किसानहरूलाई प्रत्यक्ष सहयोग पुगेको छ । कम्पोनेन्ट-२ (किसान राष्ट्रिय किसान सञ्जालको सक्रिय सहयोगमा कार्यक्रम सम्पन्न गर्न सहज बनाउन सहयोग पुऱ्याएको बताउनु भयो ।

सन् २०२१ देखि लागू भएको परियोजना, रणनीतिक योजना, सहकारी व्यवस्थापन योजना, किसानको तरकारी ग्रेडिड तालिम, सहकारी खेती योजना, एकीकृत कृषि तालिम सञ्चालन थियो ।

सन् २०२३ मा सहकारीहरूको व्यवस्थापन गर्न, कार्यशाला गोष्ठी, तालिम सञ्चालन, सन् २०२३ मा १८ वटा सहकारीलाई कार्यक्रम गर्न फण्डिङ्ग, ३ वटा व्यवसायिक परियोजना कार्यक्रम, केन्द्रीय चिया सहकारी संघ सिटीसी सहितको कार्यक्रम सम्पन्न । सन् २०२३ मा सालमा नै ३६ हजार ५०० किसानलाई सहयोग गर्न कृषि उद्यमीलाई व्यवसायिक परियोजना तयारी कार्यक्रम सञ्चालन ।

कार्यक्रमका लागि २ करोड ६० लाख फण्डिङ्ग, अर्गानिक कृषि उत्पादन, सर्टिफिकेशन, फ्यूचर स्मार्ट वर्कशप सञ्चालन, व्यवसायिक खेती योजना, सहयोग र उत्पादन, बजारी बजारीकरणसम्म पुऱ्याउन तालिम, घुम्टि कोष कार्यक्रम सञ्चालन । केन्द्रीय कृषि सहकारी संघ र केन्द्रीय चिया सहकारी संघ लगायत १४ वटा सहकारी संघबिच कार्यक्रम सम्पन्न ।

Behind the Scenes of an IFAD Executive Board visit

10 December, Every year, IFAD's Executive Board (EB) visits allow EB members to meet the rural people IFAD supports. This year, a delegation that included members from Cameroon, Canada, China, France, Netherlands, Nigeria, Switzerland and Venezuela visited Peru to learn about the results of Avanzar Rural - recently ranked IFAD's best-performing active project.

While in Peru, the delegation met project participants in the Amazon

his includes not only small-scale farmers and entrepreneurs themselves but the government officials and project staff who bring an initiative to fruition.

unique stories.

During their time in the field, EB members have the opportunity to

and conducted key meetings with government counterparts and partners. We spoke to Claudia ten Have, Secretary of IFAD and two Board Members to hear about their experiences. These interviews have been edited for length and clarity. Claudia ten Have - Secretary of IFAD

As Secretary of IFAD, I have the distinct pleasure of co-organizing the EB visit each year. These visits are crucial because they give EB members a deeper understanding of IFAD's impact - and a fuller, more concrete picture of rural transformation.

Meeting rural communities on the ground means moving away from strategy documents, high-level discussions and board room presentations to hear real, individual,

interact with the entire ecosystem that exists around an IFAD-supported project. This includes not only small-scale farmers and entrepreneurs themselves but the government officials and project staff who bring an initiative to fruition.

This year, we went to Peru - and from engaging with women's collectives to meeting Indigenous leaders and rural entrepreneurs, it was quite a remarkable visit.

Claudia ten Have, Secretary of IFAD, speaks with IFAD's EB Member from Cameroon during the visit to Peru.

Antoine Bergerot - France
Antoine Bergerot is a board member from France. He serves as Head of Multilateral Finance for Climate and Development at the

French Ministry of Finance.

The visit to Peru was a rich experience. In our three days on the field, we witnessed women's empowerment and youth inclusion. We saw how increased access to markets has led to greater incomes. We understood how resilience to climate shocks has built stronger communities.

Investing in rural people means investing in people, full stop. They represent a large share of the population in developing countries, especially in least developed countries. It increases income and drives community growth while creating greater cohesion with their local land - an integral, holistic approach.

France is a strong supporter of rural development worldwide. Co-operating with multilateral agencies like IFAD, where we see mandates that resonate with these priorities, is a key part of this.

Antoine Bergerot speaks at a family farming fair in Shanao municipality, Peru during the visit. © IFAD/Giancarlo Shibayama

Yaya Olaniran - Nigeria

Yaya Olaniran, who led the delegation, is a board member from Nigeria. He is his country's Permanent Representative to the Rome-based agencies of the United Nations. I found the visit to Peru exciting. The people we met are hardworking and ready to converse - ready to show what they have. I saw how they remain rooted in their ancestral convictions while introducing innovation in order to build better lives.

Investing in rural people matters because they are the nucleus of our existence. It can be expensive, but what we invest is nothing compared to what we gain. You cannot put a price on it.

It is a wonderful opportunity and privilege. Personally, I have invested almost 20 per cent of my life in IFAD and I don't want to trade it for anything else.

Nazima Bano's journey from apple picker to producer

APFP-FO4A Cooperatives & Enterprises India SEWA Women Empowerment
Asian Farmers Association -
December 19, 2025
Jammu and Kashmir, India - Agri-

stances, she embraced opportunities to take control of production, and in 2021, her turning point arrived through training provided by the Self Employed Women's Association (SEWA)-Shehjar District

improving soil fertility. She also maintains a kitchen garden, which provides both additional income and household nutrition.

To further strengthen post-harvest management and market access, in 2023, the SEWA-Shehjar District Association Kupwara received funding of USD 33,214 from the APFP-FO4A program for the establishment of an apple juice processing center, including facilities for grading and marketing raw apples. This investment significantly enhanced value addition opportunities for women farmers like Nazima, enabling better price realization, reduced losses, and more stable market access.

The Asia-Pacific Farmers' Program (APFP) - Farmers' Organizations for Asia (FO4A) is implemented by the Asian Farmers' Association for Sustainable Rural Development (AFA) and La Via Campesina (LVC), with funding from the European Union (EU) and the International Fund for Agricultural Development (IFAD). The program aims to strengthen the capacities of farmers' organizations to provide economic services, advocate for enabling policies, and promote sustainable livelihoods for small-scale family farmers across Asia. APFP-FO4A is implemented in India by the Self Employed Women's Association (SEWA).

These innovations have nearly doubled her seasonal income, which now ranges from INR 2.30-2.50 lakh (USD 2,760-3,000), compared to her earlier earnings of around INR 80,000 (USD 887). Beyond financial gains, her improved income has enhanced her family's nutrition, healthcare, and education opportunities. She says, "I am very thankful to SEWA, AFA-LVC, IFAD, and EU for their support. My family can have balanced meals, and my children

culture is the backbone of Jammu and Kashmir's economy, employing over 70% of the population. Apple cultivation is particularly significant, accounting for 75% of India's total production, with districts like Baramulla contributing heavily. Yet small farmers, especially women, face persistent challenges, including urban encroachment, climate variability, and post-harvest losses, which threaten both productivity and income.

In this challenging landscape, Nazima Bano, a 31-year-old woman from Marazigund village, Baramulla, has emerged as a transformative leader. Once a seasonal apple picker earning daily wages of just INR 3-4 per kilogram, she began her journey at the very bottom of the value chain. Determined to change her circum-

stances, she embraced opportunities to take control of production, and in 2021, her turning point arrived through training provided by the Self Employed Women's Association (SEWA)-Shehjar District

Association Centre, Kupwara (SCRC) initiative on vermicomposting, apple dehydration, and market linkages. Nazima has since revolutionized her approach to farming. She cultivates Gala apples, producing around 13,000 kilograms annually, and applies post-harvest techniques such as cold storage to sell at peak prices, grading produce to earn premiums, and dehydrating lower-grade apples to eliminate waste. She has established fair market linkages with partners like Kamla Café and Rudi Multi Trading Company, both SEWA initiatives, ensuring timely payments and transparent pricing, effectively bypassing exploitative middlemen. Emphasizing sustainability, she produces her own vermicompost, reducing chemical dependence and

can go to better schools." Nazima's journey extends far beyond personal success. Recognized as a cluster head, she mentors 300 women farmers across Baramulla and Kupwara districts, conducting training sessions, ensuring production quality, and promoting sustainable practices. In doing so, she has become a role model for rural women, breaking traditional barriers and inspiring others to participate in income-generating agricultural activities.

Her adoption of organic farming and vermicomposting has also brought ecological benefits, improving soil health, reducing chemical inputs, and producing healthier crops for her community. Looking ahead, Nazima envisions expanding her orchard through high-density plantations, leading a women's collective for apple drying and export, and training over 100 women in sustainable farming and agribusiness skills in the next three years.

Despite the challenges she has faced, including initial low-wage work, market exploitation, unpredictable climate patterns, cultural barriers, and limited resources, Nazima's story demonstrates the transformative power of capacity building, fair market access, post-harvest management, and women's leadership. Her experience shows that when women are supported with training, infrastructure, and institutional linkages, they can not only improve their own livelihoods but also create lasting social, economic, and ecological impact.

Nazima Bano's journey is a testament to women's empowerment, sustainable agriculture, and community resilience, illustrating how targeted interventions can enable rural women to rise from laborers to leaders, transforming both their families and communities.

Facilitating Factors

"Grassroots Training and Support: Capacity building on

vermicomposting, grading, dehydration, and market linkages through the Shehjar Sisterhood initiative.

"Institutional Linkages: Access to fair and transparent buyers such as Kamla Café and Rudi Multi Trading Company ensured dignity, timely payments, and fair prices.

"Infrastructure Access: Use of cold storage facilities reduced post-harvest losses and protected against market price crashes.

"Leadership Role: Recognition as cluster head gave her authority, confidence, and an enabling platform to mentor other women.

"Adoption of Sustainable Practices: Vermicompost production and crop diversification improved soil health and reduced risks.

Challenges

"Initial Position in the Value Chain. Started as a low-wage daily apple picker with no control over production or profits.

"Market Exploitation. Local traders often delayed payments and dictated prices, undermining small farmers' bargaining power.

"Climate Risks. Unpredictable snowfall and rainfall patterns continue to threaten production and quality.

"Cultural Barriers. As a woman farmer, gaining recognition and leadership in a male-dominated sector required extra effort.

"Scaling Limitations. Limited landholding and resources restrict the expansion of high-density plantations and collective enterprises.

Lessons Learned

"Capacity Building Transforms Roles. Skills training can shift women from laborers at the bottom of the value chain to recognized entrepreneurs and leaders.

"Market Linkages Are Critical. Transparent buyers and collective marketing models can dismantle exploitative practices and restore dignity.

"Post-Harvest Management Adds Value. Techniques like grading,

cold storage, and dehydration ensure better prices, reduce wastage, and build resilience.

"Women's Leadership Multiplies Impact. When women like Nazima become cluster heads, they not only improve their own livelihoods but also mentor and uplift dozens of others.

"Sustainability Enhances Resilience. Organic inputs and diversification strengthen long-term soil health, food security, and adaptability to climate change.

"Institutional Support Matters. Linkages with organizations and collectives enable scaling, visibility, and access to resources otherwise out of reach for individual farmers.

Recommendations

"Strengthen Women's Farmer Collectives. Support the formation and scaling of women-led producer groups and cooperatives to improve bargaining power and ensure fair market access.

"Expand Post-Harvest Infrastructure. Increase investment in cold storage, grading units, and dehydration facilities at the community level to reduce losses and add value.

"Enhance Market Linkages. Facilitate long-term partnerships with potential buyers, retail chains, and exporters to guarantee stable demand and fair pricing.

"Mainstream Climate-Resilient Practices. Train farmers on organic inputs, integrated pest management, and water-saving methods to adapt to erratic weather patterns.

Policy and Institutional Support

"Advocate for policies that provide crop insurance, subsidies for sustainable practices, and recognition of women farmers as landholders and entrepreneurs.

"Capacity Building and Leadership Training. Develop training programs that focus not only on technical skills but also on leadership, financial literacy, and business management for women farmers.

"Diversification for Income Security Share this:

Winter in Afghanistan: Women and girls in the front line as hunger deepens

"We've now got more than 17 million people in IPC Phase 3 and above", according to figures released today (16 December). That is the Crisis stage on the Integrated Food Security Phase Classification, or IPC, and a rise of 3 million on the 14.8 million people in that position last year.

'This is the Afghan people's hour of greatest need,' the World Food Programme's Country Director warns, as one in three people suffers from acute hunger

16 December 2025, Peyvand Khorsandi Emergencies Afghanistan

One of a fleet of WFP trucks on the road to the Salang Pass - a vital route connecting Kabul with northern and southern regions of Afghanistan.

As winter sets in across Afghanistan, so does dread. "There's usually a peak in child mortality in December and January, even in a good year, when temperatures plummet," said John Aylieff, Country Director for the World Food Programme (WFP) in Kabul.

"This year it's going to be devastating."

Malnutrition has surged to record highs after the worst drought in decades torched crops for millions of farmers, with two serious earthquakes and the forced returns of migrants from Pakistan and Iran deepening the country's struggles with food shortages and poverty. 'Many families cut from WFP assistance are forced to sell their daughters into early marriage'

"You've got this widespread drought and almost no household food stocks ready for winter," said Aylieff. In recent weeks he has visited parts of the country that will be "cut off by snowfall for the whole winter" - which lasts six months in some areas.

Vast crop losses have hit rain-fed

wheat farmers particularly hard. Pomegranates, figs, mulberries, melons and watermelons that would normally roll into markets in Pakistan have fallen victim to "low water tables" and the closure of borders.

"I spoke to a fruit farmer in Kandahar who'd lost 90 percent of his income compared with last year," Aylieff added.

A WFP-supported clinic in Badakhshan. Malnutrition is at record levels in Afghanistan.

A food distribution point in Zebak district.

"We've now got more than 17 million people in IPC Phase 3 and above", according to figures released today (16 December). That is the Crisis stage on the Integrated Food Security Phase Classification, or IPC, and a rise of 3 million on the 14.8 million people in that position last year. "That's one in three Afghans experiencing acute hunger, with 4.9 million women and children needing malnutrition

treatment in the coming months."

The scale of funding cuts means "this is the first time in decades there's going to be no significant international food response as the temperature plummets," Aylieff added.

WFP urgently requires US\$468 million to deliver life-saving food

assistance to 6 million of Afghanistan's most vulnerable people.

In some communities, WFP has "scraped together resources to pre-position some food stocks before the snowfall cuts roads" because "we're only 12 percent funded for winter."

"You were distributing in our communities and now you're not," Aylieff recalled being told as he had visited communities on the brink, pointing to another lifeline people have lost - in 2023 funding shortfalls meant WFP had to cut aid to 10 million people.

John Aylieff, WFP's Country Director for Afghanistan, visits an area affected by the 31 August earthquake in Chawkay district.

He added: "This dramatic decline is absolutely devastating because food assistance has been, particularly since 2021, the lid on hunger and malnutrition. And now that lid's been taken off in the most brutal

manner."

In households cut from WFP food assistance, 90 percent have entered "negative, destructive coping mechanisms": selling belongings, tools, farming equipment and other productive assets.

Social consequences are huge. "As hunger rises and assistance is cut, child labour goes up," said Aylieff, with many families withdrawing their children from school.

He added: "The impact on women is nefarious," with the unthinkable becoming increasingly commonplace as families cut off from WFP assistance are "forced to sell their daughters into early marriage."

A food distribution point in Kabul in January. Despite the restrictions they face, 98 percent of women in families eligible for WFP assistance collect in person.

In the Central Highlands, the road to clinics where pregnant women, mothers and children aged under 5 might receive critical nutrition is made invisible by snow every year. There is no hope of trekking there in three to five hours - a journey some undertake in better weather only to be told, "I'm so sorry, there's no more food this month - the World Food Programme is poorly funded. We can't assist you or your child," said Aylieff.

"It's unacceptable but it's happening all over the country. We don't have enough money to feed even the malnourished. And we all know what happens to a malnourished child, or a malnourished pregnant mother, without treatment."

Aylieff added: "We can prioritize, hyper-prioritize - all the things we are asked to do. But when you go into a community and can only feed 10 percent of those who need assistance, it's devastating. Heart-breaking for us, but worse for the population, particularly women and children."

Snow has cut off access to vulnerable communities.

A WFP hotline was set up in 2011 for people to report issues, provide feedback, and access information transparently and safely. "Someone called our hotline a few weeks ago," Aylieff explained, a mother who said she wanted to take her own life. "As the food situation got tighter, her husband became more violent. They'd had to sell their 12-year-old daughter to a 40-year-old man known to have a drug addiction, just to put food on the table."

Calls from Afghan women threatening to die by suicide are rising. "These are the women the world pledged unwavering solidarity to. Those same women are watching their children succumb to hunger this year."

A 7-month-old infant has a malnutrition assessment in Kabul. Photo: WFP/Isheeta Sumra

The surge in malnutrition among pregnant and breastfeeding women is unprecedented - 30 percent more admissions compared with last year. "It suggests mothers are sacrificing their own nutrition to feed their children in households hit by cuts, drought and loss of remittances."

In contrast to many contexts in which WFP operates, access - insofar as permissions are concerned - is not an issue.

"WFP distributes through about 4,000 to 6,000 sites - Afghan women have access to 95 percent of them," said Aylieff. "The Taliban are not stopping any women from accessing WFP food assistance."

Lessons from the rains: Call for unfettered access to tackle winter hunger in Gaza

Food insecurity remains severe as the World Food Programme urges easing of restrictions

"Women also choose to come [to distribution centres]. We focus a

lot on widows bringing up children. Ninety-eight percent of them choose to come themselves to collect aid. Some send an alternate depending on the day."

He added: "There is a shrinking space for women in general - work, education, humanitarian female staff - but our female staff are still out there on the front lines, and so are NGO female staff."

In a country where many are dependent on money sent home from relatives working abroad, the implications of Iran and Pakistan forcing migrant workers back are grim.

"About 2.5 million people have been forced across the border since January alone, and in the past two years around 4.8 million - which is 10 percent of the population," said Aylieff. "Can you imagine? A country where you suddenly have 10 percent more people to feed. Remittances were a lifeline for the poorest families, and they're gone in one fell swoop."

In terms of donations, WFP is seeking all the help it can get.

A WFP food distribution in Chawkay district, Kunar province, after the deadly earthquake of 31 August.

"We talk to traditional donors who are doing all they can," said Aylieff.

"They're stretching but they can only go so far. We're appealing to anyone - high-net-worth individuals, foundations, donors that may not have thought of supporting Afghanistan in the past. This is the Afghan people's hour of greatest need. Donors have worked with WFP to save countless lives for decades, especially during periods like winter when hunger peaks. Now there's so little to go around."

Visiting communities in the Central Highlands, Aylieff said: "I asked these people, winter's coming - what are you going to do? And they said, 'We honestly don't know how we're going to make it.'"

New Options for Families Facing Migration

In a water-scarce area of Nepal, climate-resilient agriculture offers families a chance to stay rooted at home

December 18, For Indira Rawat and her family, farming alone could not cover their expenses. So each winter, her husband would leave their home in Nepal for India to seek temporary work.

At 23, Indira Rawat is already familiar with the rhythms of seasonal

rains have increased rust in beans, reducing yields. Declining snowfall has cut the chilling hours needed for apples, lowering fruit production. Warmer summers have brought new pests-thrips and tent caterpillars among them-that strain orchards and vegetable fields already struggling for water.

With these realities at hand, the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

teamed up with the Karnali Integrated Rural Development and Research Centre (KIRDARC) to help farmers adapt to

migration. Each winter, her husband, 25-year-old Man Bahadur Rawat, has left their home in Raralihi-an isolated village in Jumla District of Nepal's Karnali Province-to seek temporary work in India.

Farming alone could not cover the family's expenses, especially as water grew scarcer and the weather more unpredictable. While he was away, Indira managed the household and the small plots of beans, vegetables and apples that remain their primary source of food and income. She lives in the village with their two young children and her mother-in-law. Their four-year-old son walks to the nearby school each morning, while their three-year-old daughter, too young for school, stays at home.

Raralihi sits in one of Nepal's driest and most climate-sensitive highland areas, and recent shifts in weather have made farming steadily more difficult. Erratic monsoon

these increasingly harsh and unpredictable climate conditions through practical, community-based training in a Farmer Field School (FFS) setting.

When the FAO-KIRDARC project began working in her community, Indira saw a chance to strengthen her farm and rely less on the income her husband earned abroad. She joined the Farmer Field School to learn climate-resilient practices.

The hands-on training sessions introduced her to compost preparation; the use of bio-fertilizers and bio-pesticides such as Jholmal and other neem-based solutions; the role of beneficial microorganisms; and improved techniques for managing apple orchards. She also adopted smaller but meaningful changes, such as converting weeds into compost during the rainy season and planting vegetables in rows to improve spacing and growth.

For Indira, these skills strengthened her orchard, increased veg-

etable production and reduced her family's reliance on seasonal migration.

When the FAO-KIRDARC project began working in her community, Indira joined the Farmer Field School to learn climate-resilient practices. She saw this as a chance to strengthen her farm and rely less on the income her husband earned abroad.

The FFS group includes 25 members-12 men and 13 women-and Indira serves as its secretary. The role gave her a stronger voice in group discussions, although adopting new methods initially created tension at home. When she spaced her vegetable plants correctly, family members told her she was wasting land. When she applied the recommended 50 kilograms of farmyard manure to a single apple tree, they questioned why so much fertilizer should go to one tree rather than an entire field.

Over time, the benefits spoke for themselves. The manure ring technique helped retain soil moisture and strengthen tree health, improving apple production. The bio-fertilizers and bio-pesticides helped manage disease and insect pressures in both vegetables and orchards. Many of these practices were later replicated in group farming, where members worked together to prepare compost and apply recommended manure dosages.

Reaching markets remains physically demanding. Farmers carry vegetables and apples in bamboo baskets-doko-on foot along steep trails to reach the markets in Raralihi and Nagma. Even so, the increase in production and income has made a meaningful difference. Indira has been able to invest in her children's education, cover daily household needs and save through a village group established with project support.

The stronger agricultural base has begun to shift her husband's migration pattern. In recent years, he has departed later to complete apple pruning training and returned earlier to support vegetable farming, orchard care and marketing. As the family expands its agricultural income, his time abroad has gradually started to decline.

The techniques she has learned have increased her farm's production and their family income. The stronger agricultural base has begun to shift her husband's migration pattern, departing later and returning earlier.

Challenges persist. Water scarcity limits irrigation during droughts. Fragmented land makes larger-scale farming difficult. Erratic rainfall and emerging pests continue to affect yields. Managing farming responsibilities, the household and young children when her husband is away places considerable pressure on Indira.

Even so, she remains steadfast. She aims to expand vegetable production, continue using climate-resilient techniques and build greater stability for her family. She wants her children to have access to strong schools and imagines a future in which her husband can remain home longer, working alongside her.

With practical training combined with local commitment and support from FAO and KIRDARC, families are strengthening their livelihoods in Nepal's highlands and reducing the pressures that fuel migration.

EU Roadmap and Proposal on the Organic Regulation

IFOAM Organics Europe, said: "Defining the practicalities of organic food and farming in a way that fits the different territories and conditions of 27 Member

BRUSSELS 17 DECEMBER - IFOAM Organics Europe welcomes the European Commission's Roadmap and its recognition that organic farming delivers a wide range of socio-economic and environmental benefits, that it plays a key role in making rural areas more attractive and dynamic and that it represents a strategic asset for the EU's resilience, strategic autonomy, and the future development of European agriculture.

While the Commission's proposal to amend the basic act of the organic regulation (published on 16 December) remains rightfully targeted to a limited number of clearly identified issues, the Roadmap titled "Organic rulebook fit for the future - towards a more competitive sector with high standard" sets out the topics where adjustments should be made through secondary legislation as well as updated legal interpretations, guidelines and FAQs, in order to address concrete implementation challenges. Together with the Commission's commitment to work on an updated EU Organic Action Plan, this package provides continuity and vision for the organic sector in a changing policy context.

Eduardo Cuoco, director of

States is a complex task. The organic movement welcomes Commissioner Hansen's intention to better align the organic regulation with realities on the ground without reopening the principles or lowering the high standards of organic agriculture. This is about ensuring that clearly defined and regulated sustainable agronomic, processing and retail practices can be effectively implemented on the ground and taken up by even more farmers and operators."

Jan Plagge, president of IFOAM Organics Europe, declared: "The organic sector welcomes the Commission's balanced approach to further improve the organic regulation and to fix a few legal issues, and we call on the European Parliament and Member States to act swiftly so that the targeted revision of the organic regulation can be concluded in a few months, providing the stability and legal certainty needed by all organic operators."

This Roadmap is equally important, as addressing implementation challenges primarily through secondary legislation and updated interpretations is the most effective way to ensure that the revision of the basic act remains focused, efficient and free from unnecessary delays. We also welcome the Commission's commitment to systematically review existing interpretations. Looking ahead, it is also essential that organic farming continues to be recognised and supported as a priority under the future Multiannual Financial Framework, building on the achievements of the EU Organic Action Plan".

Radio Program Production Workshop
for
**Indigenous Journalists working in
Indigenous Community Radio in Nepal**

November 25-27, 2022
Kathmandu

In partnership with AMARC Asia-Pacific

Supported by UNESCO Office in Kathmandu

Organized By: INDIGENOUS
Indigenous Community
Radio Network (ICRN)

72 000 Families Urgently Require Emergency Agricultural Assistance: FAO

Supporting farmers and herders now is critical to produce food, sustain livestock and avert a deeper crisis

Agriculture remains a lifeline in the West Bank, yet nearly two-thirds of farming and herding families now require urgent emergency agricultural assistance.

December 2, Jerusalem/Cairo – More than 72 000 farming and herding families in the West Bank – nearly two-thirds of all agricultural families – urgently require emergency agricultural assistance, according to a new survey published today by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

The survey shows that about 90 percent of West Bank agricultural families have recently lost income, driven by sharp declines in crop and livestock production and sales. These estimates are based on FAO's Data in Emergencies (DIEM) survey for the West Bank, conducted from July–August 2025.

Agriculture remains a vital lifeline. Of the approximately 700 000 families living in the West Bank (according to the Palestinian Central Bureau of Statistics), an estimated 115 000 depend on agriculture for their livelihoods, making the sector central to food security and income.

“The results of FAO's DIEM survey – the second conducted in the West Bank this year – are clear. Agricultural families urgently need assistance – both cash and in-kind – to mitigate the impacts of widespread settler violence, a deepening economic crisis and near-ubiquitous loss of income,” said Rein Paulsen, Director of FAO's Office of Emergencies and Resilience.

Funded by the European Union, the DIEM is one of the most comprehensive assessments of the es-

calating impacts of the Gaza Strip conflict on West Bank farming and herding families. More than 1 500 families were surveyed, including

Ensuring conflict-affected farmers and herders receive timely emergency agricultural support to resume their productive capacities and restore agricultural production is one of the fastest and most effective ways to help families recover.

crop producers, livestock holders and families who rely on both farming and herding.

The survey highlights the mounting pressures facing rural families. Nearly nine in ten agricultural West Bank families-or about 100 000 agricultural households-have recently experienced at least one acute “shock”. The most common shocks reported by families were conflict and violence, rising living costs, and job loss.

Many families previously relied on off-farm work to supplement their incomes. Before October 2023, 41 percent of respondents worked in Israel or Israeli settlements. Of these, 91 percent lost their jobs

following the conflict's outbreak, and less than half have since found alternative work – mostly in agriculture at a time when farming itself has become increasingly diffi-

cult.

Families also reported limited access to water, movement restrictions and land access constraints, lack of available and affordable agricultural inputs, and high fuel and transport costs.

Despite these challenges, agriculture remains one of the most effective pathways for families to access food and income.

“Ensuring conflict-affected farmers and herders receive timely emergency agricultural support to resume their productive capacities and restore agricultural production is one of the fastest and most effective ways to help families recover. Seeds and fertilizers, drought tolerant crops, veterinary kits, water tanks, animal shelters and dairy processing tools are urgently needed to sustain livelihoods and safeguard productive assets. Unimpeded humanitarian access must be granted to ensure assistance reaches families without delay, and sufficient funding is essential to prevent households from sliding deeper into crisis,” said Paulsen.

New Ground for Quinoa in Bhutan

In the early 2010s, Bhutan faced erratic rainfall and declining productivity of traditional crops like red rice and buckwheat. FAO worked with the Bhutanese government to introduce quinoa as a climate-resilient and nutrient-rich crop suited to the country's high-altitudes.

December 29, The morning light washes over Norbu Gyeltshen's terraced fields with a soft, deliberate glow, catching the pale seed heads of quinoa that rise among the maize and chili. When Norbu and his wife, Pema Sedon, first planted the crop in their little town of Bartsham in eastern Bhutan, it was little more than an experiment: one row among many in the red soil that had only ever held rice and buckwheat.

Now the crop stands at the centre of their work. Last season they harvested about 1 200 kilograms, enough to see the difference in both income and ease. The increased production could be because of the different variety and the use of organic manure, Norbu says, brushing the soil from his palms.

"Before quinoa, many of us struggled to make our farms profitable. Now, we feel hopeful. The crop has strengthened our community and shown us that small farmers can thrive," he added. "Farming is easier, steadier, and more meaningful for our families now."

With quinoa, the farmers are also less worried about losing everything to pests or weather.

In less than a decade, quinoa has gone from an obscure Andean grain to a national priority in Bhutan. Backed by royal decree, the "Queen of Grains", as it is known locally, now thrives in remote mountain villages. Today, quinoa is grown across all 20 districts of Bhutan. In Norbu's village of

Bartsham, farmers harvested about 17 tonnes in 2023.

Recognizing quinoa as the country's special agricultural product under the One Country One Priority

Product (OCOP) initiative of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Bhutan is now building the capacity of farmers like Norbu through training and support to grow this resilient crop and gain better access to markets.

Expansion continues through community seed banks, supported by FAO and Bhutan's Ministry of Agriculture and Livestock. In the exchange of seeds between neighbours and in meetings where farmers plan new plantings, there is a growing confidence that the soil can still provide.

His Majesty the King of Bhutan visited a quinoa demonstration plot in Thimphu and impressed by its potential, he decreed the expansion of quinoa cultivation across the country.

In the early 2010s, Bhutan faced erratic rainfall and declining productivity of traditional crops like red rice and buckwheat, increasing dependence on imported cereals. In 2015, FAO worked with the government to introduce quinoa as part of efforts to test climate-resilient and nutrient-rich crops suited to high-altitude con-

ditions. Farmers discovered a grain that could thrive on thin soils and withstand variable weather, while providing higher nutritional value than most local staples.

The decisive moment came when His Majesty, King Jigme Khesar Namgyel Wangchuk, visited a demonstration plot at the National Centre for Organic Agriculture in Thimphu. Impressed by its potential, he decreed the expansion of quinoa cultivation across the country. Between 2016 and 2019, FAO and the Ministry of Agriculture and Livestock multiplied seeds, trained farmers and raised awareness. What began as a test in a few remote villages quickly evolved into a coordinated national effort.

Bhutan's participation in FAO's OCOP initiative gave the effort structure. OCOP helps countries identify a single strategic product and develop its value chain from seed to market. For Bhutan, quinoa's resilience aligned with national goals to diversify diets, raise farmer incomes and promote organic production.

Bartsham emerged as the showcase. Its cool, temperate climate suits high-altitude crops. Today 72 households grow quinoa, with five model farmers cultivating 16 acres. For older farmers like Jampel Gyeltshen, 58, quinoa's appeal is simple. "As you grow older, farming becomes harder," he says. "But quinoa needs little weeding and isn't damaged by wild animals."

The real test came in scaling up consumption. Bhutanese cuisine revolves around red rice, buckwheat and millet. Quinoa had no cultural roots. Yet it is now mixed into red rice, added to khule-buckwheat pancakes-and made into porridge and dumplings at local gatherings.

At Jigme Dorji Wangchuck National Referral Hospital, an FAO-supported pilot replaced 10 per-

cent of white rice with quinoa in patient meals. Over six months, quinoa substitution led to a decrease a 2 000 kilogram decrease in rice consumption. Fibre and protein intake improved, helping combat diet-related non-communicable diseases. Seventy-five percent of patients accepted the change—a surprisingly high rate for dietary intervention.

Building on this, the government has begun introducing quinoa into school meals, targeting a five percent reduction in rice consumption. But Dawa Gyeltshen, principal of Bartsham Central School, like many others, worry whether production can meet rising demand. FAO's One Country One Priority Product (OCOP) initiative helps countries identify a single strategic product and develop its value chain from seed to market. Bhutan chose quinoa, as it aligns with national goals to diversify diets, raise farmer incomes and promote organic production.

In response, the government has made quinoa a priority commodity to strengthen food security and enhance climate resilience. It aims to expand commercial cultivation through partnerships with farmer groups, state enterprises and private players. Research continues on high-yielding quinoa varieties, including tricolour types that might fetch higher prices.

FAO has installed a weather station in Bartsham to provide real-time data on rainfall, frost and microclimate variations. The information supports traceability for a Geographical Indication and Environmental Sustainability recognition, which Bhutan is pursuing.

As dusk settles over Bartsham's terraced hills, the last shafts of light catch the bronze tassels of ripening quinoa. For farmers like Norbu and Jampel, those fields shimmer with a new tradition in mountain agriculture and new opportunities for its farmers.

Deepening Hunger Crisis in Afghanistan as Winter Sets in

16 December 2025

KABUL, Afghanistan - Over 17 million Afghans are facing acute food insecurity this winter, as the scale and severity of hunger and malnutrition deepens, warns the United Nations World Food Programme (WFP). New food security figures from the latest Integrated Food Security Phase Classification (IPC) report for Afghanistan indicate that three million more women, men, and children face acute hunger or worse (IPC3+) compared to the 14.8 million last year.

Child malnutrition too is projected to rise, affecting nearly four million children in the coming year. With child malnutrition already at its highest level in decades, and unprecedented reductions in funding for agencies providing essential services, access to treatment is increasingly scarce. Left untreated, malnutrition in children is life-threatening with child deaths likely to rise during the harsh winter months when food is scarcest. All key indicators point to a brutal winter season ahead for Afghanistan's most vulnerable families.

"WFP has been warning for months about the clear signs of a deepening humanitarian crisis in Afghanistan, and the latest data confirms our worst fears," said John Aylieff, WFP Country Director in Afghanistan. "Our teams are seeing families skipping meals for days on end and taking extreme measures to

survive. Child deaths are rising, and they risk becoming worse in the months ahead." Afghanistan is bracing for a harsh and unforgiving winter as multiple crises converge. Drought has affected half the country and destroyed crops. Job losses and a weakened economy have eroded incomes and liveli-

hoods. Recent earthquakes have left families homeless, pushing humanitarian needs to new extremes. Forced returns from Pakistan and Iran are further compounding needs, with 2.5 million Afghans sent back to Afghanistan since the beginning of the year, many arriving malnourished and destitute. Nearly as many more are expected to return in 2026.

While the crisis deepens, humanitarian aid for Afghanistan is shrinking, leaving millions without the support that has historically curbed severe hunger and malnutrition.

"We need to bring Afghanistan's crisis back into the headlines to give the most vulnerable Afghans the attention they deserve," added Aylieff. "We must stand with the people of Afghanistan who depend on critical support to survive, and deploy proven solutions towards a recovery with hope, dignity and prosperity."

For the first time in decades, WFP cannot launch a significant winter response, while also scaling up emergency and nutrition support nationwide. With immediate funding, WFP is ready to mount a large-scale winter response—ensuring families can push back hunger and escape falling deeper into crisis.

WFP urgently requires US\$468 million to deliver life-saving food assistance to six million of Afghanistan's most vulnerable people—helping them survive the harsh winter.

भाषा र संस्कृतिको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरौं ।

- ◆ मौलिक संस्कृतिको रक्षा गरौं,
- ◆ राष्ट्रिय पोशाक तथा मौलिक संस्कृति प्रति गौरव गरौं,
- ◆ मातृ भाषाको सम्मान गरौं,
- ◆ परम्परागत कला, संगीत, नृत्य र खानेकुराको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरौं,
- ◆ महत्वपूर्ण सभा, समारोह, विवाह पर्व तथा उत्सवमा राष्ट्रिय पोशाकलाई प्राथमिकता दिऔं,
- ◆ सांस्कृतिक धरोहर, गुठी, मठ, मन्दिर तथा ऐतिहासिक स्थलहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरौं,
- ◆ सन्ततिलाई मौलिक संस्कृति, रीतिरिवाज तथा परम्पराको जानकारी गराऔं,
- ◆ आधुनिक र प्रविधिसँगै आफ्नो मौलिक परम्परा जोगाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड